

LA CULTURA POLITICA DELS TREBALLADORS A CATALUNYA

(Les eleccions sindicals: 1944-1985)

Jordi Estivill.
Josep M. de la Hoz.

El llibre que proposem de publicar va guanyar el IV premi Salvador Seguí de 1984 i el va atorgar un jurat compost per Francesc Bonamusa, Joan Culla, Joaquim Ferrer, Casimir Martí i Josep Termes.

Hom parteix d'un conjunt de consideracions sobre el que han estat els trets més importants de la cultura política dels treballadors diferenciant-la de la cultura política ciutadana. Des d'aquesta perspectiva es recullen les darreres recerques de sociòlegs Italians i d'autors Anglesos que com Goldthorpe en el seu llibre sobre l'obrer en la societat de l'abundància replantegen aquestes qüestions. Després s'argumenta en favor de prendre les eleccions sindicals com objecte d'anàlisi. L'estudi del seu itinerari -de 1944 fins 1985- és un dels possibles eixos explicatius dels comportaments polítics dels treballadors i de les seves organitzacions. També permet avançar en la significació del franquisme i de l'actual sistema polític, així com estudiar la influència de les diverses conjuntures econòmiques i socials. La hipòtesi central de la recerca és el de la relativa autonomia de les eleccions sindicals amb respecte a les fases polítiques i dels cicles econòmics i la seva dependència amb respecte a les utilitzacions directes o indirectes que els treballadors poden fer del procés electoral i de les institucions de representació. Per això el darrer capítol porta el títol: "Entre el pragmatisme i la utopia". Pragmatisme en la utilització dels marges, utopia en l'expressió d'un contrapoder.

La recerca recorre sistemàticament totes les eleccions de 1944 i s'atura particularment en l'anàlisi de les de 1966, 1971

i 1975. En cada cas, s'estudien la reglamentació, el procés electoral, els resultats, el paper dels empresaris, del poder polític, de les organitzacions sindicals.

El capítol més extens examina detalladament els resultats de les eleccions de 1978, 1980 i 1982, posant de relleu el mapa electoral, l'abstencionisme creixent, els resultats per comarques i sectors. Aquests es comparen amb el grau de desenvolupament industrial i amb els resultats de les eleccions polítiques. En aquest capítol es presenten 48 quadres que visualitzen clarament la sociologia electoral sindical de Catalunya. La majoria de les dades són inèdites i han implicat una recerca en el Ministeri de Treball del Govern Central i en la Conselleria de Treball de la Generalitat.

És interessant assenyalar que un estudi fet al País Basc per Andoni Cayero arriba a resultats relativament semblants.

Per fi, hom creu que aquesta publicació pot interessar a un públic ampli de gent que ha estat o és militant sindical, a especialistes de Dret del Treball, Economia i Sociologia del Treball, de Relacions Laborals i Industrials, de Sociologia Política, i a tots els que en el nostre país s'interessen pel passat, el present i el futur del moviment obrer i de la seva cultura.

El llibre té 152 pàgines (holandeses) i està acabat. Només caldria fer uns certs retocs en la introducció i en les conclusions, així com incloure els darrers esdeveniments de 1982 a 1985.

I N D E X

LES ELECCIONS SINDICALS A CATALUNYA

	<u>pàgines</u>
<u>CAPITOL I</u>	
<u>L'estudi de les eleccions sindicals</u>	1
<u>CAPÍTOL II</u>	
<u>De la ignorància a la utilització.</u>	
<u>1944-1966.</u>	12
*El procés electoral.	13
*L'itinerari institucional i legal.	19
*Les eleccions de 1966: una fita important. .	28
* El reforçament del paper del Jurat després de les eleccions de 1966	38
<u>CAPITOL III</u>	
<u>Les darreres eleccions sota el franquisme:</u>	
<u>1971</u>	47
*Unes garanties sindicals limitades	48
*L'OSE i les eleccions del 71. La por a ésser desplaçats	54
*Les organitzacions obreres davant les elec- cions.	56
*La patronal i les eleccions.	58
<u>CAPITOL IV</u>	
<u>La victòria de les candidatures democràti- ques: 1975</u>	61
*Les dues fases legals.	62
*Uns resultats electorals positius per a les candidatures obreres i democràtiques. Posi- cionaments de les Centrals il.legals i de la patronal	65

<u>CAPITOL V</u>	<u>Les eleccions sindicals sota el règim democrà-</u>	
	<u>tic.</u>	75
	*La transició política i social	76
	*L'evolució de la normativa en 1978 i 1980.	78
	*El procés electoral.	85
	*Les estratègies electorals dels sindicats.	88
	*La patronal: interès i proteccionisme creixents.	93
<u>CAPITOL VI</u>	<u>Les eleccions sindicals a Catalunya (1978-1980-</u>	
	<u>1982).</u>	96
	*El mapa electoral i resultats a l'Estat Es-	
	panyol	97
	*El mapa electoral a Catalunya.	100
	*L'evolució dels resultats globals de 1978 a 1982.	
	Un abstencionisme creixent	103
	*Resultats dels sindicats per comarques	119
	*Resultats dels sindicats per sectors	126
	*Una comparació comarcal socio-econòmica.	134
	*Eleccions polítiques i eleccions sindicals a ni-	
	vell comarcal	138
<u>CAPITOL VII</u>	<u>Entre el pragmatisme i la utopia</u>	147

LA CULTURA POLÍTICA DELS TREBALLADORS A CATALUNYA

(Les eleccions sindicals: 1944-1985)

Jordi Estivill.

Josep M. de la Hoz.

El llibre que proposem de publicar va guanyar el IV premi Salvador Seguí de 1984 i el va atorgar un jurat compost per Francesc Bonamusa, Joan Culla, Joaquim Ferrer, Casimir Martí i Josep Termes.

Hom parteix d'un conjunt de consideracions sobre el què han estat els trets més importants de la cultura política dels treballadors diferenciant-la de la cultura política ciutadana. Des d'aquesta perspectiva es recullen les darreres recerques de sociòlegs Italians i d'autors Anglesos que com Goldthorpe en el seu llibre sobre l'obrer en la societat de l'abundància replantegen aquestes qüestions. Després s'argumenta en favor de prendre les eleccions sindicals com objecte d'anàlisi. L'estudi del seu itinerari -de 1944 fins 1985- és un dels possibles eixos explicatius dels comportaments polítics dels treballadors i de les seves organitzacions. També permet avançar en la significació del franquisme i de l'actual sistema polític, així com estudiar la influència de les diverses conjuntures econòmiques i socials. La hipòtesi central de la recerca és el de la relativa autonomia de les eleccions sindicals amb respecte a les fases polítiques i dels cicles econòmics i la seva dependència amb respecte a les utilitzacions directes o indirectes que els treballadors poden fer del procés electoral i de les institucions de representació. Per això el darrer capítol porta el títol: "Entre el pragmatisme i la utopia". Pragmatisme en la utilització dels marges, utopia en l'expressió d'un contrapoder.

La recerca recorre sistemàticament totes les eleccions de 1944 i s'atura particularment en l'anàlisi de les de 1966, 1971

i 1975. En cada cas, s'estudien la reglamentació, el procés electoral, els resultats, el paper dels empresaris, del poder polític, de les organitzacions sindicals.

El capítol més extens examina detalladament els resultats de les eleccions de 1978, 1980 i 1982, posant de relleu el mapa electoral, l'abstencionisme creixent, els resultats per comarques i sectors. Aquests es comparen amb el grau de desenvolupament industrial i amb els resultats de les eleccions polítiques. En aquest capítol es presenten 48 quadres que visualitzen clarament la sociologia electoral sindical de Catalunya. La majoria de les dades són inèdites i han implicat una recerca en el Ministeri de Treball del Govern Central i en la Conselleria de Treball de la Generalitat.

És interessant assenyalar que un estudi fet al País Basc per Andoni Cayero arriba a resultats relativament semblants.

Per fi, hom creu que aquesta publicació pot interessar a un públic ampli de gent que ha estat o és militant sindical, a especialistes de Dret del Treball, Economia i Sociologia del Treball, de Relacions Laborals i Industrials, de Sociologia Política, i a tots els que en el nostre país s'interessen pel passat, el present i el futur del moviment obrer i de la seva cultura.

El llibre té 152 pàgines (holandeses) i està acabat. Només caldria fer uns certs retocs en la introducció i en les conclusions, així com incloure els darrers esdeveniments de 1982 a 1985.

I N D E X

LES ELECCIONS SINDICALS A CATALUNYA

	<u>pàgines</u>
<u>CAPITOL I</u> <u>L'estudi de les eleccions sindicals</u>	1
<u>CAPÍTOL II</u> <u>De la ignorància a la utilització.</u>	
<u>1944-1966.</u>	12
*El procés electoral.	13
*L'itinerari institucional i legal.	19
*Les eleccions de 1966: una fita important. .	28
*El reforçament del paper del Jurat després de les eleccions de 1966	38
<u>CAPITOL III</u> <u>Les darreres eleccions sota el franquisme:</u>	
<u>1971</u>	47
*Unes garanties sindicals limitades	48
*L'OSD i les eleccions del 71. La por a ésser desplaçats	54
*Les organitzacions obreres davant les elec- cions.	56
*La patronal i les eleccions.	58
<u>CAPITOL IV</u> <u>La victòria de les candidatures democràti- ques: 1975</u>	61
*Les dues fases legals.	62
*Uns resultats electorals positius per a les candidatures obreres i democràtiques. Posi- cionaments de les Centrals il·legals i de la patronal	65

<u>CAPITOL V</u>	<u>Les eleccions sindicals sota el règim democrà-</u>	
	<u>tic.</u>	75
	*La transició política i social	76
	*L'evolució de la normativa en 1978 i 1980.	78
	*El procés electoral.	85
	*Les estratègies electorals dels sindicats.	88
	*La patronal: interès i proteccionisme creixents.	93
<u>CAPITOL VI</u>	<u>Les eleccions sindicals a Catalunya (1978-1980-</u>	
	<u>1982).</u>	96
	*El mapa electoral i resultats a l'Estat Es-	
	panyol	97
	*El mapa electoral a Catalunya.	100
	*L'evolució dels resultats globals de 1978 a 1982.	
	Un abstencionisme creixent	103
	*Resultats dels sindicats per comarques	119
	*Resultats dels sindicats per sectors	126
	*Una comparació comarcal socio-econòmica.	134
	*Eleccions polítiques i eleccions sindicals a ni-	
	vell comarcal	138
<u>CAPITOL VII</u>	<u>Entre el pragmatisme i la utopia</u>	147

CAPITOL I

L'ESTUDI DE LES ELECCIONS SINDICALS

Pràcticament en tots els països on el moviment Sindical té un mínim de presència, en un moment o altre del procés de formalització de les relacions de treball apareix la necessitat de crear uns mecanismes de representació del treballadors. Fins i tot, en els nuclis incipients de les primeres "Unions" Angleses o en les inicials reivindicacions dels obrers catalans del segle dinou sorgeix l'exigència de trobar uns canals que permetin l'elecció d'uns representants. L'organització de qualsevol col·lectiu de treballadors així ho demana.

Ara bé, això no vol dir que les formes de representació del món obrer estiguin calcades dels esquemes de la representació política, i encara menys que la concepció del procés tingui el mateix sentit. La insistència, històrica, dels treballadors en la democràcia directa és un punt clau per entendre aquesta concepció. Siguin quines siguin les circumstàncies (1) -des dels consellistes hongaresos i els comitès d'ocupació Italians de principis de segle a les formes actuals d'organització sindical d'empresa a Estats Units, tot passant per les experiències colectivitzadores catalanes de la guerra civil i acabant en la constitució del comitès de fàbrica en la primavera de 1968 a Txecoslovàquia o en les més recents lluites dels obrers Polonesos-, hom pot trobar un fil conductor de la visió treballadora que insisteix en l'assemblea com òrgan de decisió sobirana, en la revocabilitat permanent dels càrrecs, en la necessitat de la parti-

(1) Un bon recompte de totes aquestes experiències es troba en l'antologia d'E. Mandel "Contrôle ouvrier, conseils ouvriers, autogestion". Ed. Maspero. Paris. 1970.

5

cipació col·lectiva, en el paper dels fluxes informatius i en l'impe-
ratiu del control continuat dels òrgans elegits.

En cada període en el que el moviment obrer te l'oportunitat
d'organitzar-se o d'organitzar el conjunt de les relacions socials
-Comune de Paris, primers Soviets, vaga general Anglesa dels anys
vint- ho fa posant l'accent sobre els elements constitutius de la de-
mocràcia directa. El poder es delega a contra cor.

Aquesta tendència tanmateix no ha de fer oblidar que existeixen
un conjunt d'exigències, objectives o vehiculades, que també imposen
una altra lògica. El volum del col·lectiu, la rapidesa i la complexi-
tat de les decisions, les dificultats informatives i de consulta,
les inoperàncies, la ineficàcia i la maniobrabilitat d'un cert assem-
bleisme formarien part de les primeres. La influència dels esquemes
parlamentaris, l'individualisme i el corporatisme, entrarien en les
segones.

En l'alternativa, delegar o no delegar, un dels punts, més dis-
cutits actualment és el de la voluntat, participativa dels treballa-
dors. Segons diversos autors (2), en la societat de l'abundància si

(2) La recerca de Goldthorpe i Lockwood sobre l'obrer en la societat
de l'abundància en la fi de la dècada dels seixanta va obrir un impor-
tant debat en la sociologia del treball. J.H. Goldthorpe, D. Lockwood,
F. Bechafer i J. Platt "The Affluent Worker" Londres. Cambridge Univer-
sity Press. 1968-1969 (II vol). Vegi's la introducció de J. Caroux en
l'edició francesa Ed. du Seuil 1972 o la influència de les tesis en
els estudis de l'evolució de la consciència social dels treballadors
a Chas Critcher "Sociology, cultural studies and the post-war working
class" o "Working class culture". Londres. Hutchinson. 1979. La crisi
actual posa en qüestió molts dels implícits tot i que una part de les
afirmacions que feien han estat repeses per la teoria del corporatisme

bé les tesis de l'aburguesament dels mateixos no es poden confirmar empíricament, en canvi sí que el grau d'adhesió al col·lectivisme, entès per els autors com el conjunt d'iniciatives sindicals i polítiques sorgides de la classe obrera, disminueix. O més ben dit, segons la recerca esmentada, els treballadors estarien menys disposats a otorgar legitimitats cegues a les organitzacions històriques i en la mesura en què poden obtenir avantatges socials, per altres mecanismes, prenen una actitud més pragmàtica en el seu suport als moviments que en teoria els haurien de representar.

Evidentment aquest no és el cas aquí i ara. Catalunya no és Anglaterra, on l'estat del Benestar ha conegut un desenvolupament molt considerable, ni la fi de la "brillant" dècada dels seixanta tèn molt a veure amb l'actual període de vaques magres.

Però no per això l'estudi de la cultura política dels treballadors deixa d'ésser cabdal, sobretot com en el cas de la recerca que es presenta, es pot seguir-ne l'evolució al llarg de gaire bé quaranta anys. I quins quaranta anys!. Fonamentalment el nostre país ofereix la possibilitat de fer una reflexió, només iniciada en la nostra recerca, de la significació que té per els treballadors el pas d'un sistema totalitari i dictatorial a un règim de democràcia parlamentària vist des de l'angle de les eleccions sindicals.

Els límits de prendre les eleccions sindicals com a objecte d'estudi són evidents ja que aquestes tan sols són un dels nuclis de la xarxa de representacions possibles. Però en canvi és potser el nucli més proper als treballadors, especialment quan es realit-

zen en la fàbrica. Les eleccions sindicals (3) són un moment privilegiat de la seva expressió social. Tota la trama de relacions internes en l'empresa es posa en tensió. Es formulen propostes, s'intercanvien idees, es posen a prova els lideratges formals i informals i la gestió realitzada. De fet, no deixen d'ésser un dels espais possibles en el que es mesuren les forces tan internes com externes: amb els companys, entre els diferents sectors de treballadors, amb la direcció de l'empresa, fins i tot amb les institucions exteriors. Per a les organitzacions sindicals signifiquen la possibilitat de comprobar la seva audiència, la correcció o no dels seus plantejaments, de ratificar o rectificar la seva estratègia, d'avaluar la seva força. També en el procés electoral pot donar-se l'ocasió d'enfortir o debilitar els mecanismes de cohesió interna, de la presa de consciència des de la situació de l'empresa, del sector, dels interessos col·lectius. Per fi, les eleccions sindicals

(3) S'utilitza el terme d'eleccions sindicals una mica abusivament per a referir-se al fenomen que engloba les eleccions en els Centres de Treball des de 1944 a 1982 en les que s'escolleixen a uns treballadors que representen els altres per a unes funcions determinades (Jurats, Enllaços, Comitès). En el franquisme es donen eleccions indirectes en àmbits superiors (locals, provincials, estatals), o en altres organismes (Ajuntaments, "Cortes", etc...) que queden fora del nostre estudi. Tanmateix tan per diferenciar-les de les eleccions polítiques i com per el seu ús i acceptació generalitzats, no val la pena entrar en discussions semantiques sobre la correcció o no de l'aplicació del concepte de les eleccions sindicals.

són alhora territori dialectic, motor i conseqüència dels enfrontaments entre les classes socials, fites del procés de negociacions i lluites entre les mateixes i per tan de llurs consensualitats, legitimacions, ruptures i contradiccions.

L'estudi, doncs, de l'itinerari de les eleccions sindicals des de 1944 fins 1982 es converteix en un dels possibles eixos explicatius de l'evolució dels comportaments dels treballadors i de les seves organitzacions. Pot permetre, també, avançar en el coneixement de què va significar el franquisme i què significa l'actual sistema polític, així com veure la influència de les diverses conjuntures econòmiques i socials. Però sobretot, la hipòtesi central de la recerca insistiria en que la posició dels treballadors envers les eleccions sindicals està sobretot en funció de les utilitzacions directes o indirectes que poden fer del procés i de les institucions de representació.

És per això que el segon capítol dedica una atenció especial a estudiar el procés electoral, les competències dels jurats i enllaços i els sistemes de control i vigilància que la llei establí de 1944 a 1966. Aquest any marca un punt d'inflexió en el procés i per això l'anàlisi s'atura en aquest moment i aborda les funcions que els jurats poden portar a terme, per a reprendre després, en el tercer capítol la reflexió sobre les eleccions de 1971. En el quart capítol es ressalta la victòria de les candidatures democràtiques i tot el que les va rodejar. Cada cop més la veu de les organitzacions clandestines es fa sentir i aquesta progressió es reflecteix en el tractament que s'otorga a textos i expressions que sorgeixen d'aquest món soterrat tan de temps. El capítol cinquè es dedica a donar una visió del marc general en el que es situen les eleccions

de 1978, 1980 i 1982, de la normativa i del procés electoral, de les estratègies sindicals i patronals. En el penúltim capítol s'estudien exhaustivament els tres darrers comicis electorals a Catalunya posant l'accent en el mapa electoal, els resultats i especialment en la progressió de l'abstencionisme, per després baixar al nivell territorial i sectorial i suggerint-se algunes relacions entre les variables econòmiques i socials i les polítiques amb els resultats de les eleccions sindicals. Per fi, es formulen, en el darrer capítol unes primeres conclusions amb respecte al tema central del significat de les eleccions per els treballadors.

Quin ha estat l'enfocament metodològic utilitzat?

Una primera qüestió és la de l'àmbit geogràfic. Com ja s'ha dit l'examen més detallat de les tres darreres convocatòries es projecta a nivell comarcal. Actualment l'ordenació territorial de Catalunya està en discussió i en alguns casos com per exemple el Barcelonès en el que la delimitació comarcal es dilueix, o en el cas dels pobles de la Costa Brava que constitueixen un cert continuïtat espacial, no recollit en la verticalitat de la Selva i els dos Ampurdans, sotmés a l'impacte relativament homogeneitzador del turisme que impulsa la construcció i la hosteleria, provoca que caldria afinar molt més en la determinació del marc de referència. Però en molts altres casos la comarca continua essent relativament vàlida. A més permetia la comparació amb altres dades de tipus econòmic i polític.

Com és evident, s'ha posat l'accent en les eleccions sindicals

a Catalunya. Per això s'han cercat exemples significatius del nostre país, declaracions dels protagonistes de les relacions de treball d'ací, i la gran majoria d'experiències s'incardinen en la nostra terra. Però hom no ha volgut, ni pogut oblidar que, especialment amb l'ordenament jurídic i institucional, l'Estat Espanyol ha condicionat i condiona les relacions de treball a Catalunya. Mentre l'autonomia no avanci molt més del que ho ha fet i les principals organitzacions patronals i sindicals continuïn dependent de Madrid, caldrà seguir inclòint en l'anàlisi del què passa aquí, moltes de les decisions que es prenen allí.

En segon lloc, no s'ha utilitzat una sola metodologia. Ja que al mateix temps que es dona un tractament històric al conjunt de la recerca, en els primers capítols s'insisteix més en el seguiment jurídic mentre que a mesura que la pròpia realitat ho va permetent s'entra més en l'apropament sociològic de la mateixa. Els dos darrers capítols, són una demostració palpable de la utilització de les eines que faciliten la sociologia política i la del treball.

En tercer lloc, cal parlar de les fonts. Hom pren com a suport fonamental les estadístiques oficials de "l'Organización Sindical Española" primer i del "Ministerio de Trabajo" després, així com de les Conselleries de Treball dels governs del País Basc i de Catalunya. Aquestes dades oficials són complementades amb les aportacions que fan les organitzacions sindicals.

Ara bé, cal assenyalar algunes limitacions importants, en la recopilació i publicació dels resultats electorals. En el primer període, les primeres xifres que es tènen són de l'any 1960 i fins 1978 el màxim que es pot fer és un tractament qualitatiu de les ma-

teixes, intentant entreveure els avanços i retrocessos de les candidatures democràtiques. A partir d'aquella data ja és possible fer un altre tipus de tractament a nivell territorial, sectorial, de la implantació de les Centrals Sindicals, etc...

Però no per això desapareixen els problemes. Ultra el frau, hom pot afirmar que els Organismes Centrals han proporcionat una informació minsa, esquemàtica, amb forces errors. Unes dades globals, publicades en el "BOE" i agrupades simplement per províncies i centrals sindicals sovint ha estat el màxim esforç informatiu d'aquests organismes. Això és el que han fet en 1978, 1980 i 1982. Un fet significatiu, constatat pels autors, és que en 1978 la suma dels resultats provincials obtinguts pels sindicats i facilitades pels IMACS Provincials no es correspon amb la xifra global donada pel Ministeri. Els resultats sectorials de l'any 1978 varen ésser obtinguts directament a Madrid pels autors i no han estat mai publicats oficialment. En 1980, l'IMAC de la Conselleria de Treball ja té competències sobre les eleccions, però no publica oficialment els resultats, només ho fa oficiosament. Pel que fa referència a les de 1982, els resultats estan en curs de publicació per part de l'IMAC (4) de la Conselleria. Això ha suposat una mena de persecució gaire bé detectivesca per a localitzar les fonts, els errors i intentar complementar la deficient informació oficial amb les dades

(4) Els autors agraeixen el permís otorgat pel Sr. Almendros i les facilitats donades pel Sr. Espinosa per a poder treballar les dades.

d'altres fonts. Els sindicats, malgrat que les seves dades mai coincideixen estrictament entre ells, també ha estat una altra font complementària i sovint útil. Amb tot, i dins de les limitacions esmentades, hom creu que s'ha arribat a un nivell de fiabilitat relativament correcta.

Es evident que aquest estudi només és un primer pas en l'anàlisi d'un tema tan complex i poc estudiat com el de les eleccions sindicals, sobretot si es vol superar una visió esquemàtica del mateix. Per aprofundir-ne l'abast, caldria reformular les hipotesis centrals relacionant-les amb variables globals d'altres tipus (5), passar a un àmbit microsociològic, estudiant de prop determinades empreses, observar les diferències per sota i per sobre amb respecte als resultats més freqüents, etc... No és el cas, ni el moment de fer-ho ara, encara que els autors no exclouen la possibilitat d'intentar-ho en un futur proper. En tot cas, aquesta recerca sobre les Eleccions Sindicals a Catalunya vol servir per augmentar el coneixement del moviment sindical a casa nostra i per a estimular la investigació en aquest sentit. Els autors en compartir l'esperança que el coneixement de la realitat és un primer esglaió en el procés del seu millorament, esperen que aquest estudi contribueixi al desenvolupament de les forces sindicals a Catalunya i per Catalunya.

(5) En les conclusions hom intenta suggerir-ne algunes d'elles.

CAPITOL II

DE LA IGNORÀNCIA A LA UTILITZACIÓ

(1.944 - 1.966)

El procés electoral

Un primer bloc de problemes gira al voltant del procés electoral. En efecte, qui controla i com es controla l'elecció per a ésser enllaç i jurat, es converteix en les preguntes claus per entendre el llarg itinerari de tancaments i apertures de la pròpia Organització Sindical i els fluxes i refluxes del moviment obrer clandestí.

Les Comissions electorals es converteixen, segons la normativa, en els òrgans claus donat que elaboren i ratifiquen el cens i els plans electorals, proclamen els candidats, organitzen les votacions i notifiquen els resultats. Les Comissions són òrgans de l'Organització Sindical Espanyola (OSE) i com a tals queden sotmeses a un sistema jeràrquic, pel qual els nivells o àmbit territorial inferiors se subordinen als de superior àmbit fins arribar a nivell de l'estat a la Comissió Electoral del Comité Executiu Sindical. Dels seus deu membres, tres pertanyen als càrrecs polítics de la O.S.E., tres pertanyen a la línia representativa dels empresaris, tres pertanyen a la línia representativa dels treballadors i el darrer pot pertanyer a qualsevol d'ells. Això significa que en el millor dels casos, la línia representativa dels treballadors pot arribar al 40% del total dels membres de la Comissió. Aquesta composició es repeteix en tots els nivells (regional, provincial, local). En cap d'ells, els treballadors no poden ésser majoritaris. La línia pot arribar al 50% i aquesta junt amb els empresaris ostenta sempre la majoria.

Els censos electorals estan compostats per una llista d'empreses

i una llista de treballadors. La redacció primera d'aquestes llistes correspon als Sindicats locals que deuen exposar-les al públic durant deu dies; en aquest termini es poden fer reclamacions que se ran resoltes per la Comissió Electoral local. Una vegada ateses les reclamacions, la llista encara pot ésser modificada pel Delegat Provincial de l'OSE que pot treure o posar a qui vol i sobretot pot canviar la composició de cada cos electoral (treballadors, oficinistes, tècnics, etc...), desvirtuant la representació real, inflant una determinada categoria en detriment d'una altra, etc...

De fet en la dècada dels anys cinquanta aquests sistemes de control no éren tan necessaris en la mesura en què només en casos excepcionals hi havien candidatures democràtiques dels treballadors i aquests més aviat s'abstenien o votaven qualsevol cosa. És sobre tot a partir de les eleccions dels anys seixanta quan l'OSE ha d'afinar més els sistemes de vigilància. No és un atzar que un dels Reglaments Generals de les Eleccions Sindicals, en la que és regulen aquests termes, és aprovada l'any 1966. Sobretot, és a nivells no locals on aquests sistemes de control de l'OSE, s'han exercit amb més freqüència.

En termes concrets, les dificultats de cara al caràcter més o menys representatius de les eleccions que més sovint s'han presentat i de forma creixent en la mesura de la major consciència democràtica, de la major força de les organitzacions clandestines, etc., han estat:

- Que en el cens s'exclouin treballadors significats per les seves opcions democràtiques.

- Que es presentin candidats oficialistes recolzats per l'empresa, per exemple fins i tot presentant papeletes impreses previament.

- Que s'impedeixi als candidats fer campanya electoral -qüestió no prevista en la normativa-.

- Que abans de la votació, l'empresa coaccioni o presioni als treballadors en favor d'uns determinats candidats.

- Que abans de la votació, l'empresa canviï de lloc de treball als candidats contraris.

- Que només estigui constituïda per representants de l'empresa i que admeti a treballadors no consats.

- Que no treballin en l'empresa o que pertanyin a una categoria diferent de la del candidat que voten.

- Que es contin els vots nuls i blancs en favor d'un candidat.

- Que la mesa prohibeixi l'assistència dels treballadors a l'hora de comptar els vots.

- Finalment que la mesa intenti falsejar el resultat de les votacions, (6)

(6) Totes aquestes manipulacions no s'han produït sempre i sistemàticament, però cada una d'elles ha estat denunciada o constatada per els autors.

És impossible seguir, doncs no s'han publicat estadístiques fidedignes dels resultats de les eleccions des de 1944, any en què es convocuen per primera vegada en el si de l'OSE fins 1966. Però sí que poden fer-se algunes consideracions sobre llur evolució més qualitativa.

Les primeres xifres que es tènem, donades per la mateixa OSE en el IV Plè del Congrés Sindical, són de l'any 1960 en el que només s'havien constituït 304 Jurats d'empresa. Això és lògic donat que a les naturals reticències dels treballadors en els anys quaranta i cinquanta que votaven a coneguts artistes de cine, a la "mula Francis" (7), o bé s'abstenien, cal afegir-hi que el reglament del Jurat s'aprova en 1953 i que fins llavors les funcions dels enllaços, no eren gens precises i tenien un marcat caracter de consens del règim espanyol. Per altra banda la implantació dels jurats és progressiva en les empreses d'acord amb la llei. De 1953 a 1956 només es poden constituir jurats en les empreses de més de 1000 treballadors. Per l'ordre de 13 de Gener d'aquest darrer any es baixa a les empreses de més de 500 treballadors. Nombre que es rebaixat al de 250 per l'ordre de 11 de Juny de 1959, quedant després definitivament situat el nombre en les empreses de més de 50 treballadors. Si hom recorda que l'any 1958 el nombre d'empreses amb menys de 50 treballadors eren el 94,6% del total, no resulta gens extraordinari la xifra de 304 jurats constituïts en 1960.

Aquesta serà una constant, ja que malgrat baixar la xifra del nombre de treballadors per empreses on poden donar-se eleccions, la

(7) Personatge molt popular a Espanya, d'una pel·lícula comica americana que va fer furor en aquells anys.

dispersió i la falta de concentració de la indústria espanyola fan que al voltant del 30% dels treballadors assalariats no puguin tenir òrgans de representació. Reforça aquest fet, l'imperatiu legal del caràcter fix dels treballadors. Això exclou als eventuals, interins, treballadors a domicili, subcontractats, etc... formes molt exteses en molts sectors (Construcció, textil, etc...) i en moltes zones (Maresme, Vallès, etc...).

Un altre dels fets que ha jugat al llarg d'aquests anys és el de l'utilització de la desproporcionalitat doncs segons la normativa la representació per categories només és dona en les empreses de més de 250 treballadors, és a dir en un nombre força limitat. El sistema ha primat a les categories de tècnics i administratius, freqüentment més a prop de les posicions favorables a la direcció de les empreses.

Fins 1958 - 1960 és pot afirmar que l'ambigüitat de les atribucions dels enllaços i jurats, la inserció en l'OSE i les possibilitats de control d'aquesta, les possibles arbitrietats del procés electoral, les excessives facultats del president - propietari de l'empresa, les dificultats de reunir i informar als treballadors, el caràcter secret de les decisions, etc... fan que l'operància dels Jurats i Enllaços fos mínima. Però l'entrada en vigor de la llei de Convenis Col·lectius en 1958 canvia substancialment el panorama, al potenciar les funcions del Jurat, donat que aquest es converteix en la part obrera que negocia, és a dir que passa a ésser el canal fonamental a través del qual s'expressen les reivindicacions dels treballadors. Això donarà una dinàmica a aquesta institució radicalment diferent a la de l'etapa anterior. Dinàmica que és compresa i potenciada per les organitzacions sindicals clandestines nascudes precisament en aquells anys. En efecte CC.OO. i USO, no sense

discussions al començament, veuran i es sentiran implicades en el nou procés de les relacions de treball i participaran activament en les eleccions; i amb llur presència enfortiran els jurats i la negociació col·lectiva. En canvi U.G.T. i C.N.T. continuen analitzan el procés en termes de suport i de fer el joc al règim polític, compromís amb l'OSE, trampa del capitalisme, etc...

Aquestes dues interpretacions, tan oposades, no es modificaran fins a la mort de Franco i constitueixen un motiu de divergència entre les organitzacions sindicals democràtiques, les quals troben motius per a reafirmar-les en la complexa evolució dels jurats i els enllaços en els anys seixanta. Ja que aquesta no és homogènia ni en el temps, ni en l'espai, el paper de l'OSE canvia, les possibilitats de representació i de lluita també es transformen i el paper de l'estat no és el mateix en 1960 que en 1966 o en 1969. En 1960 està inmers en un procés d'apertura social i desenvolupament econòmic, en 1966 intenta una operació de lliberalització política i sindical, en 1969 ha de suspendre les eleccions sindicals i posar-les a 1971 degut a la seva declaració de l'Estat d'Excepció. En els dos primers casos, el govern propicia les eleccions, en el darrer les prohibeix. L'afavoriment pot ésser una argument en favor dels que les interpreten com un moment de potenciació de les estructures oficials, la prohibició és una demostració de que aquestes no les poden controlar i manipular...

Les eleccions i l'evolució dels jurats, no és homogènia, en el temps i en l'espai i fins i tot 1966 que és un punt àlgid (segons algunes estadístiques varen participar-hi el 83,5% dels treballadors electors), tothom admet que en el País Basc i Asturies la participació va ésser mínima degut a la desposseïció dels enllaços i jurats

anteriors fet per l'OSE. En 1951, en les vagues de Barcelona, entre altres, i gracies a què alguns enllaços s'havien "infiltrat" en les eleccions de 1950 que part de les reunions poden fer-se en óls locals dels sindicats oficials i que les manifestacions prenen una certa amplada. En l'Estat Espanyol aquest procés era llavors impensable. També sembla que és important la participació d'alguns enllaços i jurats elegits en 1957 en les vagues de Sevilla de 1958 que reclamaven 100 ptes. de salari. Els exemples d'aquests contrastes serien interminables...

El paper de l'OSE i les possibilitats de representació i de lluita canvien. Això es reflecteix en les diferents reglamentacions sobre els càrrecs sindicals, en les declaracions dels alts càrrecs de l'OSE i en la inserció dels vocals i jurats en la negociació i conflictes laborals.

L'itinerari institucional i legal

És important resseguir l'itinerari institucional i del marc legal. Cal veure doncs l'evolució de la normativa. Fonamentalment les principals fites d'aquesta evolució són:

- Decret de 17 de Juliol de 1943. Aquest és el primer decret que comença estrictament el procés electoral en el si de l'OSE. Disposava la provisió de "Jerarquies en les Unitats Sindicals", a través de l'elecció per part de tots els afiliats de tots els càrrecs, amb excenció de les "Jefatures" de cada Organisme o Unitat que seran designades per el "mando". Val la pena transcriure el preambul i els dos primers articles. El primer diu: "... circumstàncies especials

20

pròpies de l'etapa inicial del neixement de l'Organització Sindical i altres que afecten a l'economia espanyola i mundial han imposat la necessitat de mantenir "un control rigorós" de les activitats... Ara pot considerar-se superada aquesta etapa i concedir-se una major participació en les activitats sindicals als productors afiliats, fent que tinguin una major intervenció, no solament en la vida representativa sindical, sinó també en la resolució dels problemes econòmics...". Els articles 1 i 2 precisen: "Seran elegits tots els càrrecs de les entitats sindicals amb personalitat pròpia, amb l'excepció de les "Jefatures" de cada organisme o unitat que seran designats per "el mando". L'elecció directa haurà de recaure precisament entre els afiliats que figurin en la llista que elaborarà el delegat sindical local amb l'aprovació del "Jefe de Falange". En igualtat de condicions seran sempre preferits els militants de "F.E.T. i de las J.O.N.S.". Per si no quedés clar, a continuació el referit decret aludia al Fuero del Trabajo i a la llei de Bases del 6 de Desembre de 1940, en l'article 19 del qual es torna a afirmar: "Tots els "mandos" dels sindicats recauràn necessàriament en militants de les "F.E.T. i de las J.O.N.S.".

- Reglament 30 de Desembre de 1943. La Secretaria General del "Movimiento", en virtut de les facultats que el decret anterior li concedia estableix les Entitats Sindicals amb personalitat pròpia, els càrrecs a proveir, els electors dividint-los en les quatre categories (Tècnics, Administratius, Especialistes i Ma d'Obra en general) i la duració del mandat per a dos anys. El mateix Congrés Sindical de l'OSE celebrat en 1968 judicava així aquest ordenament: "aquestes disposicions que constituïen la normativa reguladora de les eleccions sindicals que varen començar en el mes d'Octubre de 1944, establien "alguns límits", mesures de prudència explicable a

la vista de la realitat de la vida espanyola d'aquells moments". (8). Tal com declarava el dirigent de l'OSE, Sanz Orrio, les eleccions sin dicals tenien la finalitat "d'ampliar les perspectives totals i confeir un determinat caracter al "Movimiento Nacional", al fer efectives les promeses substancials de que el poble participarà en les tasques públiques i en el govern a través de les funcions familiars, municipal i sindical" (9). Es a dir que s'intentava una operació limitada de legitimació del govern, al mateix temps començava l'operació de constituir els camins "familia, municipi i sindicat" que portaven cap a la democràcia orgànica.

- Reglament 22 de Març de 1947. La Delegació "Nacional" de Sin dicats dicta el nou Reglament que regeix la convocatòria electoral d'aquell mateix any. En ella s'estableix: l'ampliació dels càrrecs incloint-se als caps de les Entitats Locals i Sindicats Provincials, la creació de Junes d'Eleccions Sindicals i Comissions Mixtes auxiliars per a la confecció del cens especificant les dades que han de constar pels treballadors i per a les empreses. Es deixa d'exigir-se que l'aspirant a candidat sigui de "total confiança política". La duració del mandat és de tres anys.

(8) Organización Sindical Española. "Informe del Secretario General al Pleno. Estructura sindical y síntesis de las principales actividades realizadas en el trienio 1965-67". Madrid, Mayo 1968 (pag.110).

(9) Sanz Orrio, F.: "La Organización Sindical". Ed. Nacional. Madrid, 1944.

- Decret 18 d'Agost de 1947. Es crea la figura del Jurat d'Em-
 presa. Només resta senyalar que l'article 9º disposava que en el
 termini de sis mesos el Ministeri de Treball dictaria el correspo-
 nent Reglament d' aplicació. Els sis mesos s'havien de transformar
 en sis anys. El ministre de Treball, Sr. Giron, ho justificava
 així en la seva alocució a la ràdio Nacional d'Espanya el dia 16 de
 Septiembre de 1953 i que fou ampliament distribuïda per escrit: "el
 govern ha estat vigilant, el moment d'establir els jurats, i només
 s'ha decidit després d'una llarga meditació. (...) La conquesta és
 massa important per comprometre-la en una generalització alegre.
 Aquesta és la raó per la que no s'estableix de moment en totes les
 empreses del país, sinó en aquelles en les que per la gran quanti-
 tat d'obriers existeixin més possibilitats teòriques d'elegir entre
 molts, els pocs que hagin d'assumir la responsabilitat del grau de
 "mando" al costat de persones preparades especialment per a ell.
 Aquesta previsió permetra vigilar amb tota la minuciositat el desen-
 volupament i el creixement d'una institució tan trascendental per
 a l'economia i per a la pau..."

- Reglament 2 de Febrer de 1948. Malgrat totes les limitacions
 i prescripcions establertes, la Delegació Nacional de Sindicats es-
 tableix un conjunt de criteris per a la desposseïció dels càrrecs
 sindicals electius. Val la pena aturar-se en l'explicació d'aquest
 Reglament perquè, permetent qualsevol arbitrarietat a l'OSE, és el
 que ha estat progressivament utilitzat quan les candidatures dels tre-
 balladors "no adictes al règim" varen anar-se imposant. I espe-
 cialment després de llur victòria en les eleccions de 1966, l'OSE va
 haver de replegar-se i exercir una dura repressió enver's els treba-

lladors més combatius. D'acord amb l'article primer d'aquest Reglament els motius de desposseïció són:

1. Els actes o omissions constitutius de delictes.
2. Les faltes de probitat en el desenvolupament de les funcions pròpies del càrrec, encara que no constitueixin delictes i molt especialment la utilització del càrrec per a obtenir o proporcionar lucre indegut.
3. La freqüència de faltes injustificades d'assistència als actes d'exercici del càrrec, si aquestes suposen abandó de la missió del titular, o com a mínim, negligència gran en el compliment dels seus deures.
4. Les faltes greus al respecte que es deu a les Institucions de l'Estat i a les persones investides de rellevant autoritat o elevada jerarquia.
5. Els mals tractes de paraula o obra als que exerceixen càrrecs representatius o d'altre naturalesa en l'Organització Sindical, quan aquests fets es produeixin en ocasió o com a conseqüència de l'exercici del càrrec.
6. La deslleialtat probada als principis de l'Organització Sindical.
7. L'usurpació de funcions atribuïdes legalment a organismes o jerarquies sindicals, encara que siguin exercides sense ànim personal de portar-les a terme.

8. La infracció dolosa de les ordenances sindicals reguladores del funcionament de l'entitat sindical a les que es perteneix, o d'aquells altres que estableixen les prerrogatives dels càrrecs de l'organització.

9. L'incumpliment voluntari en matèria greu de les ordres vàlides que emanin dels organismes o jerarquies superiors.

10. La confabulació amb altres càrrecs sindicals o persones alienes a l'Organització per perturbar, impedir o desvirtuar les funcions sindicals de tota classe.

La resta d'articles precisen que els representants sindicals electius que indueixin a altres a cometre qualsevol de les faltes abans indicades són conceptuats com autors materials de les mateixes. Correspon ordenar l'apertura dels expedients de desposseïció a les autoritats sindicals, per iniciativa pròpia o per denúncia presentada. Tènen la facultat resolutiva, els Delegats Provincials, els caps dels Sindicats Nacionals i els Vicesecretaris nacionals d'Organació Social i Econòmica. Els expedients seran instruïts per un jutge designat pel "mando sindical" de entre els col.laboradors sindicals que siguin lletrats. És evident que les possibilitats de l'OSE de cesar enllaços i vocals jurats són amplíssimes i sense que el Reglament precisi a qui i com es pot recòrrer. Però la qüestió més rellevant, així ha estat posada de relleu pels treballadors (10)

(10) Carta abierta al Delegado Nacional de Sindicatos de los representantes sindicales del Banco Hispano-Americano de Madrid. Revista Cuadernos del Diálogo, nº 64-65. Madrid. Enero-Febrero, 1969.

25

i que mostra el caràcter de l'OSE junt amb els límits de les funcions representatives és que sigui aquesta organització la que pot cesar al càrrec sindical, i no els que l'han elegit en funció de que no els representi correctament.

- Ordres de 1 de Juny i 20 de Juliol de 1950 de la Delegació Nacional de Sindicats en les que es reformen alguns articles del Reglament de 1947. Es regula l'entrada dels càrrecs electius en les Junes Electorals, s'imposa a les empreses la presentació dels censos de treballadors i es senyala el nombre necessari de treballadors per elegir enllaços en els centres de treball. D'acord amb aquestes ordres es convoquen les eleccions de 1950.

- Ordre de 17 de Novembre de 1953 de la Delegació Nacional de Sindicats en la que s'ordena la preparació i publicació de les ordres anteriors més algunes ordres, de menor importància, publicades entre 1950 i 1953. El 11 de Setembre del mateix any havia estat aprovat el reglament d'aplicació del decret sobre Jurats, les Ordres de 13 de Gener de 1956 i la de 12 de Juny de 1959 concreten l'elecció de vocals jurats en empreses de més de 500 treballadors i més de 250 respectivament. Així s'aplicarà en les eleccions de 1953 i 1957.

- Ordre de 19 de Juliol de 1960 de la Secretaria General del "Movimiento" en el que s'aprova el nou Reglament que regirà les eleccions d'aquell any. En el qual es determina que per l'accés als càrrecs superiors és necessari la prèvia elecció en els nivells inferiors, que la desposseïció del càrrec sindical electiu que hagués servit de base per obtenir-ne d'altres, implicarà la cessació en aquests, que s'elegiran conjuntament enllaços i jurats.

- Ordre de 13 de Gener de 1956 en la que es rebaixa l'àmbit a

les empreses de més de 500 treballadors on s'hauran d'efectuar eleccions per a dotar-se de jurats.

- Ordre de 11 de Juny de 1959 en la que es rebaixa l'àmbit a les empreses de més de 250 treballadors on s'hauran d'efectuar eleccions per a dotar-se de jurats.

- Ordre de 19 de Juliol de 1960 de la Secretaria General del "Movimiento" per la que s'aprova el nou Reglament General de les Eleccions que regirà per a les que es celebraran en 1960, constituint-se Jurats en 304 empreses (11). S'exigeix que per l'accés als càrrecs d'ordre superior és necessària la previa elecció en els nivells inferiors i que la desposseïció d'un càrrec que hages servit per obtenir-ne un altre implicarà la cessació de l'exercici dels altres. També regula que l'elecció dels vocals dels jurats es farà conjuntament amb les dels enllaços. L'informe del Secretari General al Plè del Congrés Sindical de l'OSE celebrat en 1968 presenta així la major "lliberalitat" del Reglament. "Aquest tracta d'ésser un instrument més agil i flexible que recollint les experiències anteriors, amb l'alleugeriment dels tràmits, la major autenticitat de la representació i una clara determinació de les condicions precises per a obtenir-la per mitjà del sufragi lliure, igual i secret i per a conservar-la viva i operant durant tot el període del mandat, tingui en compte la implicació cada dia més efectiva de la línia electiva en el govern de les Entitats Sindicals", (12).

(11) Dada extreta de l'informe de l'OIT "La situación laboral y sindical en España". Ginebra 1969 (pag. 266).

(12) Organización Sindical Española "Informe del Secretario General al Pleno". Madrid, Maig 1968 (pag. 113).

- Ordre de 5 de Desembre de 1960 en la que es rebaira l'àmbit a les empreses de més de 100 treballadors on s'hauran d'efectuar eleccions per a dotar-se de jurat. Sembla bastant evident que cada convocatoria serveix de test per a l'OSE i que aquesta va rebaixant el sostre del nombre exigible de treballadors per a que s'efectuïn eleccions. Aquest procés segueix fins 1966.

- Llei de 21 de Juliol de 1962 sobre la Participació del Personal en els Consells d'Administració.

- Ordre de 27 de Març de 1963 de la Secretaria General del "Movimiento" per la que s'aproba el nou Reglament General de les Eleccions que sorgirà per a les que es celebraran el mateix any. La novetat més important que s'introdueix és que es rebaixa l'àmbit a les empreses de més de cinc treballadors on s'hauran d'efectuar eleccions a enllaços.

- Reglament de Juliol de 1965 d'aplicació de la llei de 21 de Juliol de 1963.

- Decret de 26 de Març de 1966 convocant les eleccions sindicals de 1966

- Ordre de 14 de Maig de 1966 de la Delegació Nacional de Sindicats per la que s'aproba el nou Reglament General de les Eleccions d'aquell any introduint-se les modificacions de que el mandat electoral serà de sis anys renovat per meitat cada tres anys poguent haver-hi reelecció i es rebaixa de 23 a 21 anys l'edat per a ésser elegible.

Les eleccions de 1966: una fita important

Una vegada vist l'itinerari de les diferents normes que incideixen en la pràctica concreta de les eleccions, és important aturar-se en l'anàlisi de les eleccions de 1966, perquè constitueixen una fita important en aquest procés donat que:

1) L'estat propicia les eleccions en línea amb la seva operació de lliberalització.

2) L'OSE fa un esforç propagandístic sense precedents i de fet facilita certs marges de maniobra.

3) L'experiència de que els jurats servien per a representar els interessos dels treballadors, especialment a través de la negociació col·lectiva compta ja amb sis anys i amb una generalització territorial prou considerable.

4) La tesi participacionista sembla imposar-se i la força de les organitzacions sindicals democràtiques favorables ha augmentat considerablement. L'OSE pot donar la xifra de la participació del 83,3% dels possibles votants, sense que hagi estat gaire discutida.

Per a motivar la participació l'OSE fa un esforç considerable. Algunes xifres ho illustren: edició de 80.000 cartells, de 50.000 resums de disposicions i calendaris, de 280.000 Reglaments electorals, retransmissió de guions de sis minuts transmesos dues vegades per setmana en 40 emissores de ràdio, taula rodona setmanal de mitja hora en la Televisió, cinc pel·lícules, spots, i diapositives pas-

ssats en 635 cinemas, etc... (13).

El 26 de Septiembre comencen les eleccions havent-se presentat uns 700.000 candidats. Resulten elegits enllaços 17.196 pel col·legi dels tècnics, 31.438 pel col·legi dels administratius, 92.586 pel col·legi d'especialistes i 58.342 pel col·legi dels no qualificats i en total 199.562, dels quals 15.557 són dones. El 24,4% tènem entre 21 i 30 anys, el 51,3% entre 31 i 45 anys i el 24,3% entre 46 i 65 anys, destacant la joventut dels elegits. Almenys un de cada quatre d'ells ha nascut després de la guerra civil.

El nombre de centres de treball on s'elegeixin enllaços es de 115.867, existint unes 130.458 empreses que tènem entre cinc i cent treballadors, el que dona una idea aproximada de l'elevat grau de realització de les eleccions de 1966 en tot l'Estat Espanyol.

Amb respecte a les eleccions a vocals del jurat són elegits 4.509 pel col·legi dels tècnics, 5.174 pel col·legi dels administratius, 7.955 pel col·legi d'especialistes, 6.474 pel col·legi dels no qualificats i en total 24.112, dels quals 1.767 són dones. El 22,9% tènem entre 21 i 30 anys, el 52,6% entre 31 i 45 anys i el 24,5% entre 46 i 65 anys. El nombre de centres de treball on queda constituït el jurat és de 4.345, existint 5.308 empreses que tènem més de 100 treballadors. Encara que no deixa d'ésser sorprenent, que en el 18% de les empreses en què legalment està establert que

(13) Dades donades per l'Organització Sindical Espanyola, així com també ho són les que seguiran amb referència a les eleccions de 1966.

s'ha de constituir un jurat això no s'hagi fet la qual cosa és una demostració més de la distància entre la realitat del món del treball i l'ordenament jurídic.

Pràcticament tots els autors, i les conseqüències posteriors són la millor demostració de que la participació dels treballadors va ésser molt més elevada que en les anteriors eleccions, estan d'acord que es va produir una renovació notable dels càrrecs elegits -només van tornar a ésser reelegits un de cada quatre candidats-, i que la confluència de la major lliberalitat de l'estat, la propaganda de l'OSE i els esforços de les organitzacions democràtiques van suposar un canvi important en les actituds dels treballadors que de la indiferència, l'apatia o la ironia passen a un creixent interès (14).

En l'enquesta realitzada uns mesos després de les eleccions (15),

(14) Vegi's per exemple Almendros, F., Jimenez, E., Perez Amoros, F. Rojo E., "El sindicalismo de clase en España 1939-1977" Ed. Peninsula. Barcelona, 1978. (pag. 45) o Sartorius, N. "El resurgir del movimiento obrero". Barcelona. Ed. Laia. 1976.

(15) Estivill, J., Garcia Nieto, J.N., Homs, O., Sanchez, J.E. "La participació dels treballadors en la gestió de l'empresa". Ed. Nova Terra. Barcelona 1971. El questionari fou enviat per separat a treballadors i empresaris. El nombre de respostes fou relativament alt (50%) i la representativitat de la mostra suficient (17,6%) encara que sobretot tenien un valor més qualitatiu que quantitatiu donat que es varen dirigir a les empreses grans on s'aplicaven les institucions participatives. A partir d'aquí l'anàlisi del funcionament dels jurats i enllaços extreu les dades basicament d'aquesta recerca.

el 80% de les respostes tan dels empresaris com dels treballadors coincideixen en senyalar l'interés real per participar-hi. També estan d'acord uns i altres en indicar que el principal motiu va ésser la major consciència obrera deguda a la influència de les organitzacions clandestines; encara que els empresaris es decanten també per la major eficàcia de la propaganda oficial. Com a conseqüència el 92,8% de les respostes obreres creuen que els jurats són més representatius que els d'abans i el 92,5% dels empresaris també ho creuen així. L'enquesta també dona idea de que va ésser el col·legi del personal qualificat el que va manifestar un major interés per les eleccions seguit a poca distància pel col·legi del personal no qualificat. En canvi empresaris i treballadors estan d'acord que l'interés dels tècnics i els administratius fou molt menor.

També val la pena recollir algunes declaracions de treballadors en les que expliquen què significaren les eleccions de 1966. Així N. Sartorius diu "en les eleccions de 1966 pressionats per l'ambient, les jerarquies sindicals llencen la consigna de votar el millor. Malgrat que les organitzacions sindicals històriques es mostren partidàries de l'abstenció, el nou moviment obrer es llença a la campanya electoral, crea candidatures e intenta controlar la puresa del vot en els centres de treball. Les eleccions són un èxit pels treballadors (...) Es produeix, una amplia renovació i la joventut entra massivament en els llocs de responsabilitat del moviment obrer. L'èxit de les eleccions suposa un pas endavant en la legalització del nou moviment obrer; la possibilitat d'actuar lliurement, de fusionar-se amb les amplies masses, de poder plantejar la lluita econòmica i política a un nivell completament nou". (16).

(16) Opinió de Sartorius recollida al nº 174 de la Rev. Mundo Social. febrer 1970.

Un altre testimoni diu: "Igual jo com altres companys ens vam presentar en les eleccions de 1966 per una raó tàctica. No pensàvem que canviàriem el Sindicat, però si creiem que a nivell d'empresa tindriem l'oportunitat de treballar millor. En aquest aspecte, he tret algunes experiències positives, per exemple: el fet de que en el si de l'empresa haguem pogut movilitzar a una massa de treballadors que fins llavors no s'havia movilitzat. És a dir, que aplicant una tàctica en un moment concret, es poden obtenir grans resultats. No hi ha dubte que el fet d'ésser representant sindical en aquest darrers anys, des de 1966, et cobreix les espatlles per a poder treballar en les empreses. Així es podien plantejar problemes col·lectius, assemblees en les fàbriques, reunions en els locals dels mateixos sindicats. Puc dir que vaig realitzar una sèrie d'accions en l'empresa, durant tres anys que no hagues pogut realitzar si no hagués estat representant sindical". Una tercera opinió feia aquest balanç: "Un dels aspectes fonamentals i positius de la participació en les eleccions de 1966 fou tractar d'imposar el dret de reunió dins de les empreses. Les batalles més fortes s'han lliurat en els Convenis col·lectius. El que ha aportat en aquest sentit l'Organització Sindical ha estat nul, en quant a les aspiracions dels treballadors i al desenvolupament de la funció dels càrrecs sindicals. Però també és cert que els mateixos càrrecs feien una tasca de crítica de l'Organització Sindical. Ara, els treballadors de forma més manifesta s'han adonat de la ineficàcia de l'Organització Sindical" (17).

(17) Opinions recollides en el número 188 de la revista Mundo Social de Maig de 1971.

En un document que transcriu una taula rodona celebrada clandes-
tinament en 1973 al valorar les eleccions de 1966, s'afirma per part
d'un jurat de Banca: "fins 1966 es votava en pla de broma, als artis-
tes. Jo per exemple aixó ho havia fet. Però un anys abans, en 1965,
vam iniciar a Barcelona i a altres llocs de Catalunya una campanya
seriosa. Fins i tot a "l'Americàna", amb slogans, propaganda, car-
tells, etc... Nosaltres teniem una proposta a fer de cara al futur
i vam el.laborar un programa electoral. Erem gent jove, molts pro-
vinents, dels moviments apostólics, alguns ja afiliats a USO o a
CC.OO, altres sense una etiqueta precisa. La gent va votar massiva-
ment i la nostra candidatura va guanyar, en el Banc on jo treballava,
en altres i en moltes empreses. Això va significar un canvi en el
treball sindical, en l'interior de les empreses, en la coordinació,
en les relacions amb els empresaris. De fet, de les eleccions del
66 arrenca un nou plantejament i una nova dinàmica caracteritzada
per la unitat, la participació, la simultaneïtat de les accions,
l'elaboració de plataformes per els Convenis. En el meu Banc varen
poder fer-se assemblees, aturs, treball lent. Quelcom impensable
abans..."

Així possibilitats de reunir-se i fer assemblees, presentar pro-
grames electorals, donar a conèixer els elements més combatius, aixe-
car el nivell de consciència, renovar els càrrecs i donar entrada a
gent jove, poder representar als treballadors defensant llurs inte-
ressos, desmitificar l'Organització Sindical i especialment passar de
la cladestinitat a un nivell més obert podent connectar amb un gran
nombre de treballadors, semblen ésser les notes descollants de les
eleccions de 1966.

Precisament aquesta darrera nota és la que porta més consecüèn-

cies pel funcionament dels jurats i enllaços, ja que l'arribada mas siva als càrrecs legals de molts treballadors més conscients permet siguin més fàcilment detectats per la patronal, la policia, etc... facilitant així la possible repressió. Però el dilema per a les or ganitzacions clandestines no és fàcil de resoldre doncs com posar les condicions d'una acció sindical que arribi a la més gran quanti tat d'obrers, des de la clandestinitat?. La institució dels jurats i enllaços presenta algunes ventatjes derivades del seu caràcter le gal i per tan d'actuació pública, però l'onada democratitzadora dels treballadors provoca la reacció de les autoritats governatives, de la patronal i de les jerarquies sindicals.

Les primeres reprimint directament als obrers més combatius. El Tribunal d'Ordre Públic processa i condemna a molts treballadors per haver convocat una reunió dita ilegal o una manifestació dita il·lícita. És calcula en més d'un miler els processos oberts. (18). En 1967 una sentència del Tribunal Suprem declara ilegal a Comissions Obreres, la incidència de les quals ha estat forta en les eleccions de 1966.

També, després de la gran vaga de Laminados en Banda d'Echeva rri en el País Basc, es declara l'estat d'excepció per a Vizcaia que s'ampliarà a tot l'estat l'any 1969.

A inicis de l'any 1966 es limita l'augment possible de salaris al 8% i en el mes de ^{novembre} de 1967 es para pràcticament tota possi

(18) Almendros, F., Jiménez, E., Pérez, F., Rojo, E., Op. Cit. (pag. 48).

bilitat d'acció dels jurats sortits de les eleccions de 1966; sobre els que recau a nivell d'empresa una actitud patronal que s'endureix degut a la depressió econòmica d'aquells moments, fent que siguin acomiadats alguns càrrecs sindicals elegits. Hom pot resseguir aquest tipus de notícies que s'infiltraen difícilment en la premsa. A títol d'exemple entre el 7 i el 20 de Maig de 1968, aquesta donava compte de:

Dia 7. Dimissió de 7 vocals jurats d'Hispano Olivetti, per l'escassa eficàcia de l'organisme.

Dia 8. El Secretari del Jurat de la companyia d'assegurances Zurich-Hispania, es suspés del seu càrrec.

Dia 9. Desposseïció d'un vocal jurat del Banc Hispano Americà.

Dia 10. Desposseïció de cinc càrrecs sindicals de la Banca de Madrid.

Dimiteix la totalitat dels 25 vocals del jurat de la Companyia Electrica E.N.H.E.R., una vegada esgotades totes les possibilitats d'actuació.

Dia 15. Recurs contra l'acomiadament d'un vocal jurat del Banc Central.

Acomiadament d'un vocal jurat d'una mina Asturiana.

Precisament degut a les possibilitats d'acomiadament empresarial dels càrrecs sindicals i dins del clima d'apertura relativa de l'OSE que volia motivar la participació dels treballadors, es va dictar el decret de dos de Juny de 1966 que regula les garanties dels càrrecs

electius, unificant la normativa anterior (Ordre de 21 de Gener de 1944, Ordre de 22 d'Octubre de 1948, Decret de 5 de Juliol de 1945 i de 7 de Desembre del mateix any, i Ordres de 12 de Novembre de 1945 i 26 de Gener de 1949).

El primer paràgraf de l'article segon aquest decret precisa: "els treballadors que ostentin el càrrec d'enllaç sindical, vocal jurat d'empresa o qualsevol altre electiu d'origen sindical des del moment de la seva elecció no podran ésser acomiadats, ni ésser objecte de sanció inferior sense prèvia instrucció d'expedient per part de l'empresa que haurà de concloure's en el màxim d'un termini de trenta dies. (...). Durant la seva tramitació l'empresari podrà suspendre de sou i treball al treballador expedientat". L'expedient ha d'ésser informat al Delegat Provincial de Sindicats abans d'ésser sotmés a la Magistratura del Treball, a la que correspon declarar la procedència o no de la sanció o sancions proposades. Si la Magistratura declara la improcedència, l'interessat tindrà dret a rebre el salari que no se li havia pagat. Si la Magistratura declara improcedent l'acomiadament del treballador podrà optar sempre - a diferència del que passa amb els altres treballadors - entre el pagament d'una indemnització o la readmissió. Les garanties establertes en el decret es mantenen durant l'exercici del mandat sindical i tot l'any després a la data de l'expiració del mandat.

Ara bé els límits més clars d'aquest decret són que no es precisa formació de l'expedient per acomiadar al treballador que participi activament en un conflicte col·lectiu ilegal. Segons la sentència del Tribunal Suprem de 23 de Gener de 1967 i de conformitat amb les normes 208 a 213 del Procediment laboral sempre existeix la possibilitat a l'empresari de no readmetre al dirigent sindical a

canvi del pagament d'una indemnització que no podrà ésser inferior al sou de sis mesos, ni superior al de quatre anys. En resum que si un empresari vol, pot, pagant, "desfer-se" d'un càrrec elegit especialment "molest".

Tanmateix l'altre límit important, que posa de relleu el paper de l'OSE, és que l'apartat segon de l'article sisé especifica que totes les garanties "quedaran sense efecte en virtut de la resolució sindical que acorda la desposseïció del càrrec". O sia que el "famós" Reglament de 2 de Febrer de 1948 (19), torna a entrar en joc permetent totes les arbitrarietats de l'OSE. Capacitat que continua essent utilitzada quan convé a partir de 1966.

El mateix informe del Secretari General de l'OSE al IV Congrés de 1968 (20) reconeix que " en el mateix període comprés entre Setembre de 1966, data en la que varen tenir lloc les VIII convocatòries d'eleccions, fins al 31 de Març de 1968, han estat desposseïts per iniciativa sindical, 38 elements representatius i en virtut de qualificacions accesorïes dels Tribunals uns altres 28. Estan subjectes a expedient o suspeses temporalment dels seus càrrecs 61 persones més". Un any més tard la Junta Nacional d'Eleccions, havia d'admetre una xifra més alta (21): concretament reconeix que

(19) Vegi's el seu anàlisi en pàgines anteriors d'aquest mateix apartat.

(20) Informe del Secretari General al IV Ple del Congrés Sindical de l'OSE. Tarragona. Maig, 1968. (pàg. 12).

(21) Xifres publicades en el Diari Pueblo, diari de l'OSE, en la seva edició de 27 de Desembre de 1969.

l'OSE havia desposeït o cesat a quinze enllaços sindicals, vint i tres vocals jurats i cinquanta i cinc vocals socials a nivells superiors als d'empresa. És pràcticament impossible conèixer amb precisió el nombre de càrrecs elegits i cesats però el mateix reconeixement de l'OSE en l'Espanya dels anys seixanta és prou significatiu d'una actitud repressora i que mostra el paper d'una Organització Sindical que ha d'eliminar des de d'alt, càrrecs elegits pels de baix, alhora que mostra la contradicció entre moments apertunistics (1965-1967) i moments de tencament (anys posteriors).

L'onada democratitzadora que s'introdueix a través de les eleccions de 1966 als càrrecs de jurats i enllaços reforça momentàniament el paper real d'aquests. El qual a través de l'enquesta esmentada pot clarificar-se encara més.

El reforçament del paper del Jurat després de les eleccions de 1966.

Efectivament, més del 90% dels treballadors i empresaris accepten que la representativitat dels jurats i enllaços ha augmentat arrel de les eleccions de 1966. També estan d'acord en què l'interès del personal vers les institucions representatives fou gran. Això fonamenta la primera condició per a què es pugui parlar de les diferents funcions que omplen aquestes institucions.

La primera d'elles, la de plantejament d'iniciatives i propostes mereix la total aprovació dels empresaris. Per els treballadors, si bé té un valor més secundari, no per això no els mereix un judici positiu, sobretot perquè va lligada a les possibilitats d'assessor-

ment i d'emissió d'informes en les diferents oportunitats que la llei marca,. Vers quins temes s'orienten les iniciatives surgides? En més del 80% de les empreses és el tema dels salaris i els incentius el que centra la majoria de propostes. Treballadors i empresaris estan d'acord en què el segon terme més proposat ha estat al de la seguretat en el treball. Després, les altres respostes ja divergeixen i pels primers tènien més importància les reclamacions per incumpliment del reglament i la productivitat; en canvi pels segons serien les hores extraordinàries i la productivitat. Però les divergències apareixen més clarament sobre el grau d'acceptació d'aquesta capacitat d'iniciativa. Així, la majoria dels obrers pensen que les seves propostes no són acceptades, mentres que l'altra part pensa unanimitat que les accepta. Potser l'explicació d'aquesta distorsió es troba en el fet de que pels empresaris "acceptar les propostes" vol dir pendre-les en consideració, mentre que pels treballadors "acceptar les propostes" vol dir aplicar-les. Així ho aclareixen algunes respostes obertes a l'enquesta (22).

En qualsevol cas, aquesta última constatació, és a dir que les paraules i els conceptes tènien un sentit divers i a vegades oposat per empresaris i treballadors, és verificada en la majoria de les preguntes. La diferent interpretació dels continguts, els fluxes informatius, els canals de comunicació es converteixen en elements claus del procés de representació.

L'estructura de comunicacions en l'empresa pren una forma lineal

(22) L'enquesta establia la possibilitat de que després de les preguntes tancades, si es volia, es podien incloure respostes obertes que podien ésser utilitzades en una perspectiva més qualitativa.

formada per una línia ascendent que sorgeix del conjunt dels treballadors, es canalitza a través dels jurats i arriba a la direcció de l'empresa. L'altre línia descendent parteix d'aquesta última vers els treballadors, canalitzada igualment pel jurat, convertint-se aquests en el nucli essencial del procés. Així totes les circumstàncies que el condicionen (eleccions, representativitat, condicionants legals, etc...) poden suposar una ruptura o un estrangulament, i per tan una disminució, una tergiversació o fins i tot una anul·lació dels fluxes informatius.

El primer nivell d'aquesta estructura comunicativa és el "maillon" treballadors-jurat. Els primers són els que marquen l'impuls i el ritme del fluxe que ha de recórrer tots els nivells per a retornar a ells, ja que, en general, són els empresaris els que posseïxen la informació més global de l'evolució de l'empresa i sobretot en tènen el seu control. Per tan són els treballadors els que la necessiten(23), són ells els que estan interessats en què el procés es posi en funcionament; llur desinterés o llurs reivindicacions marquen l'intensitat del mateix. Des d'una òptica patronal propera a l'escola de les Relacions Humanes, també els empresaris haurien d'estar interessats en promoure un alt intercanvi d'informació, però com ho mostra l'estudi citat, la majoria d'ells en la Catalunya de la fi dels seixanta, es troben lluny d'aquesta òptica.

De fet l'augment de la representativitat dels càrrecs elegits i l'acceptació de l'actuació dels jurats són dos indicadors del funcio

(23) Recordi's les funcions del jurat en les que la informació pren un paper rellevant.

41

nament d'aquest primer nivell. El 62% de les respostes mostren que el personal segueix amb interès la marxa del jurat. Moltes respostes obertes expliciten que de fet, malgrat les dificultats de fer-ho massivament, el jurat consulta als treballadors. Només en un 11% dels casos s'han pogut fer reunions col·lectives, el que vol dir que és difícil que es produeixi el procés d'homogeneïtzació de les opinions obreres i que més aviat és a través dels petits nuclis (Tallers, seccions, etc...) o individualment com es generen els contactes entre els treballadors i els seus representants.

Tota la legislació recolza el segon "maillon" de la cadena ja que la majoria de les funcions assignades al jurat consisteixen en canalitzar les aspiracions dels treballadors vers la direcció de l'empresa. L'actitud que adopti aquesta davant del fluxe ascendent pot actuar de regulador del mateix. Tot i tenint en compte que la informació que els treballadors estan disposats a emetre no és gaire bé mai total i està plena d'implícits, una opció empresarial oberta al diàleg, propensa a escoltar, pot augmentar la quantitat i qualitat de la informació que circula pels canals. En canvi una direcció tancada que tendeixi a despreciar les opinions obreres més freqüentment provoca estrangulaments i situacions conflictives.

Correlacionant les actituds conflictives i el grau d'acceptació de les propostes obreres per la direcció, es pot observar una clara relació inversa entre les dues variables, és a dir que en els casos en què les iniciatives del Jurat tendeixen a ésser més acceptades el nombre de conflictes disminueix. Això no vol dir que aquests estiguin només en funció de l'intercanvi informatiu, però sí que la fluïdesa d'aquest pot evitar determinades situacions que desembocen fàcilment en les crispades relacions de treball a xocs oberts entre el

capital i el treball (creació de rumors sobre acomiadaments, sobre tencament de l'empresa, sobre penalitzacions, etc... informacions sobre infiltracions, "elements provocadors", sabotatjes, vagues, etc. ...).

La vessant descendent del procés de comunicacions comença en la direcció i es dirigeix cap al Jurat. En llurs respostes, els empresaris adjudiquen una gran importància en informar-los veient en aquesta capacitat de receptor, una de les principals funcions del Jurat, mentres que en canvi les respostes d'aquesta indiquen que no creuen útil rebre informació de la part patronal. ¿Quina és la causa d'aquesta opinió?. No sembla ésser el desinterés dels representants ja que s'ha vist era gran i havia augmentat. Les respostes obertes aclaren que l'origen del recel és la limitació dels camps d'informació i el dubte sobre la veracitat de la mateixa. Efectivament, aquest és un dels punts fonamentals del problema donat que sigui per raons fiscals, de competència, de desconfiança generalitzada, els empresaris forneixen molt poques dades sobre llurs activitats i moltes vegades gens fidedignes (24). Dos exemples en el camp laboral els forneixen els informes que la direcció està obligada a donar als jurats sobre l'evolució de l'empresa, o bé els que han d'entre-

(24) Un acudit que reflexa bé això és el que s'explicava en aquells anys sobre el fet de que les empreses espanyoles portaven varies comptabilitats i una pel fisc, una pels creditors, una pels bancs, una pels accionistes, una pels treballadors, ... i una de real.

gar a l'administració de l'estat en els casos d'expedient de crisi. Informes que molt sovint estan molt lluny de reflectir la realitat, i aspectes de la qual, són fàcilment comprobables pels treballadors (producció, magatzem, etc...).

El darrer "maillon" de la vessant descendent -del jurat als treballadors- és encara més problemàtic ja que pressuposa reunions col·lectives com a mitjà directe d'intercanvi informatiu. El 42% dels empresaris estan convençuts de que es realitzen, enfront d'un 11% dels treballadors. El 40% de les respostes d'aquests adjudiquen a la prohibició de la direcció el fet de que no es celebren més sovint. En les respostes obertes precisen altres causes com: prohibició de l'Organització Sindical, prohibició explícita de la direcció, obstacles en la tramitació dels permisos, alusió a l'obligació de mantenir el secret en el jurat, etc... Bastants empresaris pensen que aquests contactes no són necessaris i altres diuen que si no s'han produït ha estat per peresa o desinterés dels treballadors. En tot cas, la no celebració d'assemblees, en les que es pot informar, discutir, controlar és un greu inconvenient en el circuit informatiu intern, encara que puguin existir altres mitjans (tabló d'anuncis, fulls informatius, informació individualitzada, etc...). Sintetitzant es podria dir que el jurat és el nucli substantiu d'un sistema informatiu que posseïx importants punts d'estrangulament i de distorsió.

Tanmateix la funció que potser ha donat major sentit al Jurat, més representatiu a partir de les eleccions, és la de la negociació col·lectiva que ha generat la intervenció de milers de treballadors. El jurat al convertir-se en la part obrera que negocia els convenis, esdevé la figura clau d'un sistema de relacions de treball que a par

tir de 1958 es fonamenta precisament en el procés de negociació colectiva. A través del mateix els treballadors aprenen a distingir els companys que defensen llurs interessos dels que no ho fan, generant-se així uns protagonistes i unes formes d'identificació i de legitimació de la representació. Aprenen també a tenir en compte altres factors que incideixen sobre els convenis com la situació de l'empresa, dels mercats, del sector econòmic, de l'evolució econòmica nacional i internacional. En fi, han d'incorporar a llur visió del lloc de treball i de la localitat on viuen, elements més globals. Aprenen de la mateixa manera els condicionaments de tot tipus i especialment els polítics i sindicals, que es donen en llur gestió. Sense dret de vaga, sense sindicats lliures, com presionar en els múltiples moments en què això és necessari durant la negociació?

Malgrat que siguin més freqüents els convenis d'empresa que els d'àmbit superior, és a través de l'elaboració de les plataformes reivindicatives com moltes vegades es pren consciència de la comunitat d'interessos de tots els treballadors d'una empresa, d'una localitat, d'un sector... Els jurats en llur funció de portaveus d'aquests interessos juguen un paper de primer ordre. Ells són qui poden, amb totes les limitacions imaginables, pendre contacte, traslladar-se, discutir amb jurats d'altres fàbriques afectats pel mateix conveni, etc... Els petits -i no cal dir-ho- els grans avenços, però també els grans retrocessos en els acords presos van cohesionant el moviment, però sobretot és en les situacions conflictives derivades molt sovint del procés negociador en què els jurats com interlocutors d'una de les parts amb respecte a les altres -empresaris, jerarquies del sindicat vertical, policia, govern civil, administració laboral-, adquireixen força i protagonisme.

En el si d'aquestes lluités -la majoria d'elles canalitzades e interpretades pels jurats- sorgeixen els principals "leaders" del moviment obrer.

Tan sols queda per parlar en el conjunt de les funcions del jurat les que poden anar en el sentit de la seva intervenció i responsabilitat directa. Les respostes dels treballadors a l'enquesta ja citada, mostren clarament que com més capacitat d'intervenció s'otorga al jurat, més se l'accepta i se'l reclama, i al revés les funcions d'assessorament i d'emissió d'informes generen una altra taxa d'abstencions (44% del total). Mentre que per els empresaris es situa precisament en la pregunta sobre si creuen que els primers haurien d'augmentar la capacitat de gestió fins arribar a nivell executiu.

Si els principals objectius en la promulgació de la llei que posa en funcionament el jurat es poden resumir en procurar la col.laboració en el si de l'empresa i la concòrdia social, no sembla que el funcionament i la pràctica observades segueixin aquesta lògica.

A nivell intern de l'empresa no sembla que s'hagi produït un increment de "l'harmonia". El 70% dels Treballadors responen dient que amb els jurats s'ha generat una major oposició a la direcció, corroborant explícitament amb l'afirmació d'un augment del conflicte; afirmació que també corroboren els empresaris. I aquest augment queda ratificat en l'anàlisi de les opinions divergents de les dues parts amb respecte a una sèrie de temes, ja que tret de que ha augmentat l'interés del personal en les eleccions sindicals i quines són les categories més actives, sobre la resta dels altres problemes,

empresaris i treballadors opinen en clara divergència, sinó en oposi
 ció oberta. Molt especialment en les qüestions que afecten al siste
 ma de poder, com per exemple l'increment de la capacitat executiva
 dels representants obrers, o bé els continguts de la participació
 d'aquests. Així per la direcció de l'empresa les obres socials i
 els assumptes individuals haurien d'ésser els temes que haurien de
 preocupar més als jurats, mentres que pels treballadors, haurien
 d'ésser l'organització del treball i l'administració i gestió de les
 empreses.

Fins 1958, l'operativitat de la institució fou mínima tan per
 l'ambigüitat de les atribucions com pels múltiples controls esta-
 blerts, però després al potenciar-se, amb la negociació colectiva,
 el paper dels jurats, aquests prenen un rol de primer ordre en les
 relacions de treball. Malgrat tots els límits i problemes esmentats
 es converteixen en interprets i portanveus dels treballadors, i en
 la mesura en què el nivell de consciència d'aquests i la força de
 les organitzacions clandestines augmenten, els jurats són moltes ve-
 gades els articuladors del moviment i fins i tot molt freqüentment
 les seves puntes de llança que operen en la legalitat.

Tanmateix, i tal com ja s'ha dit, si bé la sortida a la superfi
 cie, a través de les eleccions, permet un treball massiu, primera
 condició de qualsevol acció sindical, en canvi permet una major iden
 tificació dels responsables del moviment i per tan que pogui exercir-
 se una repressió més selectiva i eficaç. Aquest dilema és troba pre
 sent en l'evolució posterior de la dècada dels setanta.

CAPITOL III

LES DARRERES ELECCIONS SOTA EL FRANQUISME: 1.971

Unes garanties sindicals limitades

Entre les eleccions sindicals del 66 i les de l'any 1971 es promulga la nova Llei Sindical que influeix en alguns aspectes de la normativa electoral, tal com es veurà més endavant, segons la qual es regulen aquestes darreres eleccions.

La nova Llei Sindical lluny d'establir limitacions als poders de la línia política en el Sindicat Vertical, els intenta eternitzar.

Les característiques de la nova Llei podrien resumir-se així:

- L'Organització Sindical queda incorporada al Ministeri que engloba, intentant controlar-les, el conjunt de les activitats Sindicals. En aquest sentit la innovació que s'introdueix és la desvinculació envers el "Movimiento".

- La Llei continua inspirant-se en els tres principis d'Unitat, Totalitat i Jerarquia, sense establir cap òrgan dirigent electiu. Els que arriben a un nivell dirigent ho han de fer per elecció indirecta, a través dels diversos esglaons orgànics on el control s'exerceix progressivament a mesura que es puja en la piràmide.

- Les Associacions Sindicals que segons la llei seran organitzades en el futur; de forma electiva, manquen d'atribucions importants i de veritable autonomia.

La Llei Sindical no representa, doncs, cap canvi substancial en

l'estructura i el funcionament de l'OSE. Aquesta veu com el seu paper s'afebleix en el marc institucional i polític del règim franquista. Tanmateix de la Llei es deriven disposicions que la desenvolupen i que incideixen en les següents convocatòries electorals. Les més importants són el Reglament d'Eleccions Sindicals, el Decret de Garanties Sindicals i l'ordre d'ampliació dels Jurats d'Empresa.

a) Reglament d'eleccions sindicals.

La normativa electoral d'aquestes eleccions està regida fonamentalment pel Reglament General d'Eleccions Sindicals aprovat el 14 de maig de 1966, i modificat per les següents disposicions:

- Decret 651/1971, de 4 d'abril, segons el qual es convoquen Eleccions Sindicals.

- Ordre de 17 d'abril de 1971 per la qual es dicten normes de desenvolupament de l'anterior decret.

- Decret 1878/1971, de 23 de juliol, que regula les garanties dels càrrecs sindicals.

- Ordre de 14 de setembre de 1971, en la qual es dicten normes per a l'elecció i nomenament dels Presidents de Sindicats "Nacionals".

Unes altres disposicions sobre matèria d'Eleccions Sindicals són:

- Normes i instruccions aprovades pel Comité Executiu Sindical en la reunió del 13 d'octubre de 1971.

- Ordre de 28 de febrer de 1972 en què s'aprova el Reglament per a l'elecció de Vocals en el Consell Superior de l'Obra Sindical de Cooperació.

- Les disposicions referents als diversos òrgans i institucions en les quals el Sindicat Vertical té assignada una representació, i que es regulen per les normes que regeixen aquelles.

La duració del mandat establerta en el Reglament de 1966, era de

6 anys, a partir de la data de presa de possessió del respectiu càrrec, havent d'ésser renovats la meitat d'aquests cada 3 anys, i podent ésser elegits en succesius períodes electorals. La meitat que hauria d'ésser renovada al termini dels 3 primers anys, seria determinada per sorteig. L'article 4 del Decret 651/1971 de 4 d'abril va establir la durada del mandat electoral en quatre anys. Aquesta és una novetat de les eleccions d'aquest any, segons la qual, a partir d'abril de 1975 s'haurà d'obrir, un nou període electoral.

L'OSE es veu obligada a plantejar aquest any, unes eleccions al 50%, com a únic mitjà per aconseguir la perdurabilitat del seu paper sobreposat als càrrecs electius, obstaculitzant l'ocupació de càrrecs sindicals d'àmbit superior a l'empresa per part de representants directes dels treballadors.

El Reglament electoral apareix de manera precipitada, el calendari i els plans electorals varen ser coneguts amb moltes dificultats. El mecanisme de realitzar el sorteig del 50% i el còmput de les baixes, es fan de distinta forma dins d'un mateix Sindicat, segons la província.

Les eleccions del 71, quant a les condicions generals per a ésser elegit, comporten la important modificació de rebaixar a 18 anys l'edat exigida. Amb tot, el requisit de permanència durant 3 anys en la mateixa professió, limita de fet l'aplicació d'aquest teòric avenç, doncs suposa que el candidat de 18 anys hagi començat a treballar als 15 anys en la mateixa activitat i no l'ha hagut variada.

b) Règim de garanties sindicals.

El nou decret de garanties sindicals, aparegut que, desenvolupa el previst en l'article 51 de la Llei Sindical, substitueix el Decret de 2 de juny de 1966 que regulava les garanties dels càrrecs sindicals i el Reglament, mai no arribat a publicar, per a la Desposseïció dels càrrecs sindicals de 1948.

Les normes que regulen aquest règim són les següents:

- Art. 51 de la Llei Sindical de 17 de febrer de 1971.
- Decret de Garanties Sindicals 1878/1971 de 23 de juliol de 1971.
- Decret 2077/1971 de 13 d'agost de 1971 pel qual es regula el Recurs Contenciós - Administratiu.
- Decret 2305/1971 de 13 d'agost de 1971 sobre organització i procediment dels Tribunals Sindicals d'Empar.

Les garanties sindicals es desenvolupen en el Decret establert:

1.- Els principis bàsics de les Garanties Sindicals s'enuncien d'aquesta manera:

- Protecció de la relació jurídic-laboral, respecte a les accions necessàries per a l'exercici de la representació sindical.
- Llibertat d'exercici del càrrec, com expressió dels atributs de la persona i de l'autonomia sindical.
- Responsabilitat, exigible segons normes estrictament objectives, quan no es respecten les obligacions bàsiques sindicals.

D'aquesta norma depèn que els únics càrrecs sindicals represen

tatius, directament elegits pels treballadors, paguin o no exercir-se amb independència i llibertat.

La declaració de principis que conté l'Exposició de motius del Decret es materialitza en la concreció dels drets que es formulen en el article 2n. del Decret. Són formulats tan abstractament que buiden de contingut pràctic els principis enunciats.

2.- Els drets concretats en el article 2n. del Decret venen a ser la immediata concreció dels principis del preàmbul:

- Expressar amb tota llibertat les seves opinions en les matèries concernents l'esfera de la representació sindical.

- Reunir-se amb els restants membres dels òrgans de govern de la seva entitat sindical o amb els sindicats en general conforme a les normes reglamentàries i estatutàries, per a deliberar sobre temes de la seva activitat sindical.

- Promoure les accions que calgui per a la defensa dels seus drets o de l'interés sindical confiat a ells.

- Ser protegit contra qualsevol acte d'usurpació, abús i ingerència que afecti el lliure exercici de la seva funció.

- Obtenir dels Òrgans Sindicals competents la informació, l'assessorament i la cooperació necessaris en les tasques pròpies del seu càrrec.

- Disposar de les facilitats precises, d'acord amb el que es diu en aquest Decret, per interrompre la seva activitat laboral en l'empresa quan les exigències de la seva representació sindical així ho demanin i per comunicar-se amb els seus representats i informar-los sobre els assumptes d'interés sindical comú.

- Ser protegit contra els actes abusius o discriminatoris tendents a limitar la seva llibertat sindical en relació a la seva ocupació.

3.- Les Garanties Sindicals en l'empresa. Són pràcticament les que es recollien en el Decret de 2 de juny de 1966. Amb tot on el Decret de Garanties Sindicals és clarament regressiu és en la matèria d'informació escrita. Imposa dues limitacions que, de fet, neguen la possibilitat d'informació: una és la necessitat de prèvia autorització per part de l'empresari, l'altra que no es pot distribuir durant la jornada de treball. Amb aquestes limitacions l'OSE surt al pas d'aquest tema tant important que abans restava sense concretar. De fet hom s'havia aprofitat d'aquesta inconcreció amb multiplicitat d'informacions que no exigien cap formalitat prèvia per a la seva confecció i difusió entre els treballadors.

4.- Les Garanties Sindicals enfront a les jerarquies sindicals. Aquí es dona un vici antisindical que només té sentit en la concepció verticalista de l'OSE: la desposseïció dels càrrecs sindicals electius pot ésser acordada per elements de la línia burocràtica de comandament, i per causes com la participació en conflictes col·lectius per aconseguir millors condicions de treball que és precisament la missió específica que s'assigna als càrrecs sindicals. S'evidència així un cop més el caràcter d'òrgan de control de la classe treballadora que té l'OSE, i que el seu funcionament ve a ésser com un departament més de l'Administració.

Tots els organismes que intervenen en la iniciació, instrucció, decisió i recursos, tenen una composició en la qual predomina la línia burocràtica de comandament. El recurs contenciós sindical és una garantia contra la arbitrarietat en una darrera instància, davant el tribunal de la jurisdicció ordinària. Però la possibilitat que se'ls confereix al Ministre i als Delegats Provincials de suspendre provisionalment els representants sindicals durant la tramitació de l'expedient, junt amb el dilatat període que aquest dura fins a la

seva resolució pel Tribunal Suprem limiten l'existència de garanties en aquest àmbit.

c) Els jurats d'empresa.

Una ordre del 2 d'abril de 1971 amplia la constitució dels Jurats d'empresa en les empreses que tinguin més de 50 treballadors fixos. I el nombre de vocals de cada Jurat serà proporcional al de treballadors fixos del centre corresponent, d'aquesta manera:

- de 51 a 100 treballadors, 4 vocals
- de 101 a 250 " , 4 "
- de 250 a 500 " , 8 "
- de 501 en endavant " , 12 "

La distribució dels vocals en els quatre grups de tècnics, administratius, qualificats i no qualificats, serà determinada per la Delegació Nacional de Sindicats, a proposta del delegat provincial corresponent.

L'OSE i les eleccions del 71. La por a ser desplaçats.

La Jerarquia Sindical i la Falange conscients de ser desbancats de l'únic reducte que els quedava (ja en el 69 el seu desplaçament del govern fou quasi bé el total per part dels "tecnòcrates de l'Onus Dei"), en les eleccions sindicals de 1971 i un cop aprovada la Llei Sindical, decidiren de fer-les parcials al 50% a fi d'ajornar i obstaculitzar l'ocupació dels càrrecs importants per part d'autèntics "leaders" obrers.

55

A més, en aquells moments, la realitat socio-econòmica ultrapassa l'estructura sindical de l'OSE. Aquesta entra cada cop més en contradicció amb una societat en ràpid progrés industrial, fi de la dècada dels seixanta, i que té lògicament una forta propensió al conflicte social. Les dificultats de l'OSE de canalitzar les lluites obreres són cada dia més grans. Progressivament es desacredita, fins i tot a ulls dels diversos poders constituïts, i perd la seva ja molt minvada capacitat de convocatòria.

Paral·lelament, les lluites obreres s'intensifiquen tant a Catalunya (Harry Walker, Maquinista, Philips,...) com en l'Estat Espanyol (vaga de la construcció a Granada,...).

L'opinió d'Alfred Tejero resumeix el canvi d'actitud de l'OSE en relació a les eleccions de l'any 1.966: "Quant a l'OSE, és molt important indicar que la seva actitud ha estat absolutament contrària a la de l'any 1966. En el 66, inclús uns quants mesos abans de començar les eleccions, hi va haver una campanya electoral sorprenent. Els jerarques de l'OSE citaven treballadors de les empreses, organitzaven assemblees, reunions conjuntes per als candidats. Es discutien els programes electorals, s'explicava el mecanisme de les eleccions en els mateixos locals de l'OSE. Tot allò va tenir com a conseqüència la gran victòria dels treballadors. Aquest any no hi ha hagut en absolut res de tot això" (35).

(35) "Mundo Social" nº 189, juny de 1971.

58

És evident que el Govern, per mitjà del seu instrument l'OSE, es va veure obligat a convocar les eleccions sindicals sense possibilitat d'ajornar-les més temps. Els estats d'excepció havien estat una excusa apropiada per evitar la convocatòria en el temps reglamentari. Ara, a contracor, va haver-les de convocar però el seu interès hauria estat d'oblidar-se'n...

Les organitzacions obreres davant les eleccions.

De cara a les eleccions del 71, les organitzacions obreres presenten bàsicament una alternativa, els extrems de la qual podrien esquematitzar-se així:

- Les organitzacions obreres han d'ésser l'oposició de recanvi de l'OSE. Un dels mitjans per a aconseguir-ho és l'intentar d'utilitzar els càrrecs sindicals a fi d'obtenir una més gran mobilitat cara a organitzar i polititzar la classe obrera. Fonamentalment, aquest, és el posicionament de CC.OO i USO i d'un gran nombre de lluitadors no organitzats.
- Boicot absolut a les eleccions propugnat per les organitzacions d'extrema esquerra o bé per part de la UGT, argumentant que la participació és una mena de col.laboracionisme amb el Règim, una potenciació de l'aparell vertical de l'OSE i una font oberta a la llum que facilita la repressió dels leaders obrers que aconseguixin càrrecs sindicals als diferents nivells.

El fet és que la participació va ser molt gran a Catalunya i mal

grat els entrebancs burocràtics de l'OSE, van ésser elegits un gran nombre de treballadors de les organitzacions obreres que defensaven la participació dels càrrecs de l'OSE.

L'argumentació d'aquestes organitzacions obreres és sintèticament la següent, d'acord amb llurs documents: "En l'actual situació política i sindical l'única organització autoritzada pel govern franquista a nivell de masses és l'OSE i a aquesta estan afiliats obligatòriament tots els treballadors; la nostra tasca actual consisteix en evidenciar la seva total ineficàcia per a defensar els interessos de classe i la seva absoluta vinculació a l'administració de l'Estat, dirigit pels patrons, així com per a fer manifesta la necessitat de veritables organitzacions de masses, sindicats de classe, com alternativa a l'actual situació. A més permet un cert marge de maniobra dins de la mateixa en poder disposar de mobilitat per entrar en contacte amb els treballadors i amb això aconseguir una major repercussió de les accions dutes a terme. Cada dia es constata amb més gran claredat que la por, amb què es cobreixen els grups partidaris del boicot, a una repressió superior i més seleccionada no té cap pes, doncs la repressió li arriba a tot lluitador que no es limiti a simples reunions de catacombes, sinó a desenvolupar la seva lluita enmig de les masses contra el capital... L'ocupació de càrrecs actualment a l'OSE no significa que pretenguem transformar-la conservant la seva superestructura actual, sinó que simplement anem vers la UTILITZACIÓ d'uns mitjans que afavoreixin l'organització de les autèntiques organitzacions de masses. És a dir que l'acompliment del càrrec ha de permetre de sensibilitzar el col·lectiu en la presa de consciència de classe i de descobrir els treballadors més combatius i implicar-los en la construcció d'un Sindicat de Classe... En definitiva, ha de servir per enfortir l'organització autònoma dels

treballadors i no pas pèr apuntalar l'OSE". (26).

Cal remarcar que aquest posicionament de participació va tenir una excepció, a la resta de l'Estat: Euskadi (sobretot Guipuzkoa) país en el què l'abstenció fou més generalitzada, doncs sortien d'un període extremadament conflictiu i repressiu (deportació vaga Bandas, estats d'excepció, procés de Burgos...), que facilitava una posició majoritària de boicot a les eleccions.

La patronal i les eleccions

L'opinió d'Alfred Tejero és significativa quant a l'actitud de la patronal envers aquestes eleccions: "Naturalment, els patrons, en el moment de les eleccions, varen intentar d'evitar candidatures obres autèntiques, a fi d'evitar "molèsties" i evitar així mateix que els seus interessos s'afeblissin. Això era lògic i a ningú no podia estranyar. Vull assenyalar que en les empreses en les quals existeix una tradició de lluita obrera i en aquelles en què s'han presentat candidatures homogènies i fortes, els patrons han sofert una derrota notable en els seus projectes de presentar candidatures "patronals" (27).

(26) En una recerca que els autors estan fent sobre la història del moviment sindical de 1958 a 1976, han recollit prop de 600 documents d'aquella época, ultre les gravacions d'un conjunt d'entrevistes amb militants obrers. Concretament la citació està extreta del document "Utilización de los cargos sindicales". USO. Federación Banca. Barcelona, 1975. (58 pp.).

(27) "Mundo Social" nº 189, juny 1971.

Malgrat que hi ha un sector de la patronal que cada vegada veu amb un major interès la necessitat de tenir interlocutors vàlids i efectius en el diàleg amb els treballadors, fins i tot al marge de l'OSE, la gran majoria dels empresaris potencien en llurs empreses candidatures fàcilment manejables segons els propis interessos. D'aquí neix l'esforç per part dels empresaris, d'una banda de treballar la presentació de candidatures "afins a l'empresa", i de l'altra banda treure tot el suc a la normativa electoral a fi d'evitar -per qualsevol causa, ni que sigui formal- la presentació en les candidatures obreres i de classe de líders que tinguessin la confiança dels seus companys i l'elecció dels quals hauria estat un greu inconvenient per a l'empresa. Raons que utilitzava l'empresa eren, per exemple, canvi de categoria professional del candidat, antigüetat en l'empresa, expedient, obert per l'OSE referents a anteriors eleccions, etc.

Tanmateix hom pot afirmar que, malgrat els obstacles legals que es van plantejar i la certa divisió existent entre les organitzacions obreres quant a la participació electoral o boicot a les mateixes, les eleccions del 71 són un pas més per als defensors de la construcció d'un sindicalisme de classe i democràtic i un posar en evidència la incapacitat de l'OSE per controlar la situació dels treballadors. És significatiu el posicionament clarament defensiu de la mateixa organització que veu que, fins i tot, el seu caràcter repressiu dels anys anteriors no és més que un record sense gaire efectivitat en aquells moments.

Els anys posteriors a les eleccions del 71, a Catalunya i a la resta de l'Estat, els conflictes i les lluites obreres es van incrementant paulatinament, i tenen com a punt de partida, molts d'ells,

la utilització dels càrrecs sindicals que han estat elegits (Baix Llobregat, Olivetti, Seat, Banca, Ensenyament, Ferrol, Vigo, Navarra...). A més d'aquestes lluites puntuals i més "espectaculars", es dóna un treball continuat a les empreses per part de les organitzacions sindicals il·legals utilitzant el seu braç legal: el jurat i enllaços sindicals. D'aquesta manera es va preparant el que serà, en 1975, la gran irrupció de les anomenades "candidatures democràtiques" que suposen ja preparar el camí de la transició vers el reconeixement i legalització de les centrals sindicals democràtiques.

CAPITOL IV

LA VICTORIA DE LES CANDIDATURES DEMOCRATIQUES: 1.975

Les dues fases legals

El 13 de maig de 1975 surt publicada la Reglamentació de les Eleccions Sindicals. Aquesta es caracteritza per la seva ambigüitat i les limitacions que comporta.

D'una part, l'ambigüitat és una constant en el Reglament i, per tant, permet que tots els punts puguin ser subjectes de diferents interpretacions. En primer lloc, quant a la distribució del enllaços, no especifica la proporció que correspon a les diferents categories (tècnics, administratius, qualificats i no qualificats). Abans el nombre d'enllaços era proporcional al de treballadors de cada una de les categories. Ara, el Delegat Provincial de Barcelona ho interpreta així: "La distribució del nombre d'enllaços serà, en principi, per parts iguals, entre les diferents categories professionals... No obstant, el Jurat d'Empresa... pot fer una proposta a la Comissió Electoral local abans del dia 22 -quasi bé no hi ha temps- per a ésser aprovada ulteriorment, de distribució de llocs d'enllaços segons les especials característiques de l'empresa... Si això no es fa, vol dir que s'opta per la distribució d'enllaços en igual nombre per a totes les categories".

A més, es parla d'una nova figura els "delegats sindicals d'empresa", sense definir ni explicar en què consisteixen.

Quant a la propaganda electoral, l'ambigüitat és tan evident que

deixa la porta oberta que si la propaganda no s'ajusta exactament a la interpretació que facin les Comissions sindicals, no quin quedar exclosos els candidats que hagin estat elegits.

Del vot només es diu que ha de ser personal; no es parla de la necessitat que sigui a més secret.

D'altra banda, les limitacions són també nombroses:

- Dos anys d'antigüitat a l'empresa. Queden exclosos automàticament: els milers de treballadors acomiadats durant aquest dos darrers anys, hagin guanyat o no el judici a Magistratura; els treballadors que s'hagin vist afectats pels expedients de crisi o tancaments d'empreses; tots els qui es troben amb contractes eventuais o en situació de prestamisme encobert; els majors de 18 anys que hagin començat a treballar des de fa menys de 2 anys; els qui hagin hagut de deixar l'empresa on treballaven i han començat a treballar en una altra...

- Els menors de 18 anys. Han de treballar a l'empresa almenys 25 menors d'aquesta edat o han de representar el 10% del total de treballadors de la mateixa. Les dades oficials a Barcelona parlen de 98.041 treballadors menors de 18 anys.

- Condicions per a ésser elegibles. No estar inhabilitats per exercir el càrrec a causa de norma legal (sancionats, destituïts, empresonats...), i no haver dimitit en el mandat anterior (qualsevol hagi estat la causa.).

- Vocals jurats d'empresa. Es un dels punts més seriosos quant a les limitacions de la Reglamentació, i que qüestiona una vegada més

l'estil de representació vigent a l'OSE. Fins ara l'elecció dels enllaços i jurats era per mètode directe. A partir d'ara l'elecció indirecta, que és aquella que s'aplica a tots els nivells de l'OSE, i s'aplicarà també per elegir els jurats. Seran els enllaços, no els treballadors, qui elegiran el jurat d'empresa.

- La convocatòria de les eleccions abasta només el nivell d'empresa. La raó sembla que era el plantejar les eleccions dels nivells superiors, segons fossin els resultats que hi haguessin a les empreses.

Des del punt de vista legal aquesta fase de convocatòria finalitza el 30 de Juny de 1975.

La normativa electoral que regirà la 2ª fase es caracteritza per la introducció d'obstacles a fi d'evitar que els treballadors, que han estat elegits en llurs empreses, puguin arribar a nivells superiors:

- Les eleccions per cobrir les UTT, provincials (28) es faran a través de les Agrupacions (29) d'aquests mateixos territoris. Amb això l'OSE pretén dividir cada branca d'activitat i fer més difícil la coordinació obrera, fomentant d'aquesta manera el corporatisme.

(28) Les UTT (Unions de Treballadors i Tècnics) són la representació de l'estructura obrera d'una mateixa branca (Metall, Banca, Textil,...) que agrupa els diferents representants de les Agrupacions, a nivell provincial.

(29) Les Agrupacions són l'estructura de representació obrera, a nivell provincial, corresponents als diferents sectors laborals d'una mateixa branca (del Tèxtil, p.e. Llana, Cotó, etc.; del Metall, Automòbil, etc.).

65

- Conseqüentment, l'arribar a tenir un càrrec provincial és fa més difícil.

- Els presidents que havien estat elegits en les anteriors eleccions són vocals nats, encara que no hagin estat reelegits en les seves respectives empreses.

- Les Comissions electorals, tenen la facultat de posar el veto als candidats que creguin oportú.

- Els plans electorals són confeccionats per les Comissions electorals que no tenen res a veure amb els enllaços i jurats elegits.

- Els enllaços juvenils, representants dels treballadors de menys de 18 anys, poden ser elegits a nivell d'empresa, però no poden formar part de l'estructura sindical.

En resum, hom pot observar el caire restrictiu d'aquestes eleccions, en aquesta segona fase. La intenció amb aquesta normativa és evitar que l'OSE sigui ocupada pels treballadors, i continuar els mateixos de sempre...

Uns resultats electorals positius per a les candidatures obres i democràtiques. Posicionaments de les centrals il.legals.

El moviment obrer en 1975 s'havia plantejat decididament aquestes eleccions sindicals i el posicionament majoritari era aquest: participació en els càrrecs sindicals. Amb dues variants d'aquesta par

tipació: uns, cercant l'ocupació (CC.OO, línia PSUC), altres, per mitjà de la utilització de l'OSE, potenciació del propi sindicat (USO).

Aquestes dues variants de la participació es reflecteixen en les següents declaracions i documents:

- Joan Ramos, de CC.OO. i president de l'UTT del Metall del Baix Llobregat (30): "Els treballadors cada dia es donen més compte que, independentment del treball que es faci a nivell del moviment obrer en un context general, les "unions" o organitzacions professionals dins de l'OSE tenen un paper fonamental. Si nosaltres hem protagonitzat aquesta experiència interessant cal dir que ha estat gràcies al treball anterior d'altres homes i també perquè hem entrat en una nova situació. Però el més important és que si la força d'aquest instrument essencial que són les "unions" es fonamenta sobre un 50% de càrrecs sindicals molt conscients, la perspectiva d'eleccions sindicals on es poden renovar els càrrecs amb gent jove i conscienciada donarà un impuls important a les unions perquè compleixin la seva veritable funció que és la defensa dels treballadors. Això accentuarà la crisi de l'Organització Sindical... Els treballadors... continuen treballant en l'objectiu marcat en un començament: un autèntic dret de vaga, un sindicat obrer unitari, independent i democràtic".

- El Pla de treball de la USO, cara aquestes eleccions, queda resumit en el següent document (31):

(30) "Las elecciones sindicales" Eduardo Martín y Jesús Salvador. Ed. Laia pag. 97 s.

(31) "Catalunya Obrera", juny 1975. USO.

- ocupació dels càrrecs sindicals en les diferents fases;
- aglutinar a centenars de càrrecs sindicals en la nostra perspectiva sindical;
- penetració en determinats centres de poder de l'OSE (mutualitats, escolés sindicals, assessories jurídiques o econòmiques de l'OSE, escoles de formació professional...);
- plantejar plataformes reivindicatives i plans d'acció als di nivells: agrupacions, sectors, branques...
- aglutinar un ampli moviment d'oposició dins de l'OSE, en unitat d'acció amb les altres forces més significatives (sobretot CC.OO), unitat d'acció que vagi conquerint adhesions de milers de nous càrrecs sindicals que són independents. L'objectiu d'aquesta oposició democràtica haurà de ser la plena representativitat i l'autonomia en relació a l'estat, als empresaris i als grups polítics. Això suposaria una "ruptura" sindical democràtica, a partir de la qual s'hauria de discutir i crear una unitat sindical de tipus democràtic".

Com va passar en les anteriors eleccions també hi van haver grups d'extrema esquerra i UGT que, per les mateixes raons esmentades en les eleccions del 71, varen propugnar el boicot a aquestes eleccions. De tota manera tingueren poca repercussió a nivell de la gran massa de treballadors que majoritàriament es decidiren envers la participació en les eleccions sindicals, sobretot en l'àmbit de les pròpies empreses.

"Aquesta participació massiva dels treballadors desbordà completament la "NUEVA FRONTERA SINDICAL" (concepte utilitzat com a slogan per part de l'OSE a Barcelona)... Les dades, des del punt de vista de les candidatures democràtiques, són realment optimistes. En efec

68

te, segons les fonts oficials, la participació arribà al 88% i aquestes mateixes fonts es veieren obligades a reconèixer, davant l'opinió pública que l'oposició (CC.OO., USO) havia obtingut importants percentatges en l'ocupació dels càrrecs elegits. Les candidatures democràtiques els programes de les quals se centraven en el tipus de Sindicat que desitgem i necessitem els treballadors, van ser elegides amb un enorme avantatge enfront les candidatures verticalistes. Podem dir que la classe obrera s'ha decidit clarament envers un sindicalisme de classe". (32).

Una avaluació dels resultats de les eleccions del 75, es troba en el llibre publicat a Itàlia per la Federació Unitària del Metall. El Secretari General d'aquesta afirma:

"Els eslògans de les llistes de les candidatures obreres portaven conceptes de fons com: Democràcia, Unitat, Consciència de pertànyer a una classe..."

"Cal assenyalar la importància dels resultats obtinguts per la USO que desmenteixen els llocs comuns relatius al sindicalisme espanyol clandestí. La USO ha obtingut un consens per part dels treballadors molt més important del que havia estat previst, evidenciant una notable presència sobretot en alguns sectors significatius, com la siderúrgia, la construcció naval, l'electrònica, i en les grans empreses com Olivetti, Bosch, Seat, Philips, on la USO obté sovint una part important de delegats".

(32) "Catalunya Obrera". Setembre 1975. USO.

29

"Les derivacions generals que neixen dels resultats d'aquestes eleccions són essencialment dues: l'opció antifranquista. Aquest "meravellós triomf de la classe obrera" (com ha estat definides les últimes eleccions) no ha estat sols el resultat d'una estratègia a curt termini a fi d'obtenir la possibilitat de negociar amb els empresaris en l'interior de les diferents empreses, sinó que forma part d'una important estratègia a llarg termini per aconseguir un Síndicat Unitari de Classe". (33).

Marco Calamai, membre qualificat de la CGIL Italiana, resumeix d'aquesta manera els resultats electorals: "El resultat de les eleccions sindicals va més enllà de les previsions més optimistes. Els nivells de participació a les eleccions superen quasi a tot arreu el percentatge del 80% i del 90%. Les dades són homogènies a Catalunya i a Madrid, en les zones de recent industrialització com Galícia i Navarra, així com en els centres industrials del País Basc, on l'abstencionisme fou important en les eleccions del 71. En les mitjanes i grans empreses, la Candidatura unitaria i democràtica, integrada i recolzada en bona part per les Comissions Obreres, obté entre el 80 i el 90% dels càrrecs elegits. A la SEAT de Barcelona i a la Standard de Madrid, les dues més ^{grans} empreses metalúrgiques de l'Estat el percentatge supera el 95%... Resultats semblants s'obtenen a d'altres sectors i branques de la producció i dels serveis, com la Química, Banca, Assegurances, Correus, Premsa. La premsa ha

(33) Spagna, sindacato e democrazia. Franco Bontivogli. Nuove edizione operaie. 1976. Pg. 144 - 145.

viere, tots els enllaços elegits; a Pirelli, de Cornellà, de 28 enllaços, 25 de la candidatura democràtica; a Printer de St. Vicens dels Horts, surten elegits 36 de la candidatura obrera...; en els Bancs de Bilbao, Santander i Comercial - Transatlàntic, en els que s'ajornen les eleccions fins a finals de juny, guanyen també aquestes candidatures.

El que van significar aquestes eleccions envers la superació definitiva de l'OSE i construcció d'un sindicat de classe, amb unes característiques democràtiques, unitàries i d'autonomia, es reflecteix en el debat que recull el setmanari "Canigó" (36):

"La nostra postura davant les eleccions sindicals és de participar amb la finalitat exclusiva de caminar vers la construcció del sindicat de treballadors. La principal premisa és d'aconseguir la participació dels treballadors en tots els aspectes... Informació constant de les gestions realitzades (per parts dels càrrecs) i aprovació, pels treballadors mateixos, del resultat de les negociacions".

"Creiem que la construcció del Sindicat dels treballadors, unitari, democràtic i autònom, ha de passar pel debat entre les forces actuals a fi de que les propostes siguin comunes i per tal d'evitar incidències que només donen una imatge de supeditar els interessos dels treballadors, a allò que interessa a una força determinada".

(36) Debat: "Eleccions i futur sindical", Josep Mª de la Hoz. Canigó. nº 427. pàgs. 18 - 23. Desembre 1975.

"Esperem que els càrrecs superiors a què hem arribat alguna gent representativa serveixin per a tenir un protagonisme més gran. Aquests càrrecs ens donen la possibilitat de tenir relació amb d'altres empreses i de portar una acció conjunta de cara a la unificació de convenis col·lectius, reducció de categories..."

"L'experiència sindical dels treballadors durant aquests últims anys, demostra que la utilització dels càrrecs sindicals per part d'autèntics representants obrers, ha estat decisiu en la mobilització i conscienciació de grans sectors obrers. A la Telefònica -on jo treballo-, amb 53.000 treballadors en centenars de llocs de treball... aquests càrrecs són bàsics a l'hora d'unificar les nostres reivindicacions i problemes de tots aquests centres de treball i de les diferents categories... L'experiència ens ha demostrat que difícilment, al marge d'aquests càrrecs, s'aconsegueix la unitat!"

"L'objectiu fonamental de tots els càrrecs sindicals ha de ser posar els pilars sobre els quals s'ha de construir la Central Sindical Unitaria que tot el moviment obrer reclama!"

"Les dificultats que posa l'OSE (a aquesta tasca democràtica i participativa) es basen que difícilment la seva estructura jerarquitzada i la seva unió amb els empresaris i el govern, permetran una acció democràtica i representativa a nivell de base!"

"El problema fonamental de l'OSE per a dificultar la nostra acció és la burocratització existent a tots els nivells, la manca de veritable representativitat dels treballadors en els càrrecs directius i l'organització verticalista de l'actual estructura".

"El Sindicalisme a Catalunya passa per llargs anys de lluita; l'experiència per a la nostra classe demostra que només unida li és possible d'aconseguir les reivindicacions plantejades. En el Sindicalisme nostre hi ha plantejat un problema greu: el de l'Autonomia del Sindicat respecte al partit. Aquest punt és bàsic per a aconseguir un sindicat unitari, tot i que dintre seu hi hagi diferents formes d'entendre el sindicalisme".

En general, els empresaris prenen posicions hostils a les candidatures democràtiques. En primer lloc, potencien candidatures lligades als interessos de l'empresa (Macosa, Roca...); a més aprofiten per acomiadar a líders sindicals democràtics, fins i tot, després d'haver-se presentat com a candidats (Motor Ibèrica, Nerva...); i tercerament, dificulten la celebració de les mateixes eleccions amb impugnacions o maniobres formals d'última hora (Pirelli, Roca de Gavà...). És significatiu, en aquest sentit, el cas de Roca (37), en què la direcció de l'empresa, per mitjà de la Comissió Electoral de Gavà, va boicotejar les eleccions, impedit la presentació de candidatures, al no entregar les paperetes generals de vot i distribuint, en canvi, paperetes amb els noms dels candidats de la pròpia empresa.

És, sobretot, arrel dels resultats d'aquestes eleccions que s'eixampla, dins de l'empresariat, el sector que es decideix a establir el diàleg i la negociació, sense masses escrúpols per les possibles il·legalitats, amb les forces sindicals -organitzacions,

(37) Diario de Barcelona, 18 de juny de 1975.

encara fora de la llei- que hi havia al darrem i que eren el suport de les "candidatures obreres i democràtiques". Aquest canvi d'actitud és un avenç evident de la patronal en el camí de cercar pràcticament l'eficàcia, malgrat que això suposi deixar de banda el ja massa atrotinat edifici de l'OSE oficial.

Aquesta si bé l'any 1966, havia iniciat una tímida apertura institucional, en canvi en 1975 torna a tancar-se. La seva capacitat d'integrar el nou moviment obrer és pràcticament nul·la. Els fonaments sobre els que s'havia edificat l'edifici del sindicat vertical trontollen fortament i per les escletxes que s'obren penetra l'onada del sindicalisme clandestí. Els jerarques de l'OSE ja no són a temps en 1975 a cobrir aquestes escletxes. L'edifici ha envellit de tal forma que fracassaràn les successives temptatives de recomposar-lo (1976-1977). Per altre costat, els apuntalaments que el marc polític li hauria proporcionat en altres èpoques també fan aigües. El règim franquista es bat a la defensiva i no és un atzar que la imatge del bunker tingui tan d'èxit per a designar-lo.

CAPITOL V

LES ELECCIONS SINDICALS SOTA EL RÈGIM DEMOCRÀTIC

La transició política i social

Des de les eleccions de 1975 a les de 1978 el panorama polític econòmic i social ha sofert uns canvis força importants. No és el cas aquí d'analitzar aquestes mutacions, però hom no pot oblidar que en l'Estat Espanyol la dictadura franquista ha estat substituïda per una democràcia parlamentària, que la majoria d'a parells de l'anterior règim segueixen subsistir i que una de les poques "ruptures" produïdes ha estat la del sindicat vertical, que l'estructuració centralista del poder polític es troba sotmesa a una profunda revisió en la perspectiva de l'Estat de les Autonomies, que ja s'han produït unes primeres eleccions parlamentàries que han donat la majoria relativa a la UCD i el principal paper de l'oposició al PSOE.

Des d'un punt de vista econòmic, les conseqüències de la crisi de 1973-74 s'estan fent sentir en forma d'inflació galopant (19,8% l'any 1978) i d'augment considerable del nombre d'aturats (més d'un milió de persones). Els Pactes de la Moncloa, firmats en el darrer trimestre de 1977 fan que s'inverteixi la tendència dominant des de 1973 per la que els increments salarials estaven per sobre dels augments de l'Index de Preus al Consum. A partir de 1978 el poder de compra dels treballadors comença a disminuir.

Però ni el govern, ni la patronal i encara menys els treballadors són conscients de la gravetat de la situació econòmica i la preocupació per la transició política i social domina encara les decisions que es prenen (38). La reforma sindical des de dins

(38) Jordi Estivill "Crisi e transizione. Verso la bipolarizzazione politica e sindacale?" a l'obra conjunta "L'Europa sindacale nel 1982". Ed. Il Mulino. Bologna. 1983.

72

intentada per Martin Villa (1976) ha fracassat igualment com la "Ley de Relaciones Laborales". Els sindicats democràtics sorten a la superfície (Assemblea de delegats d'USO d'octubre de 1976, XX Congrés de la UGT d'abril de 1976, III Congrés d'ELA d'octubre de 1976, Assemblea de CCOO, de juliol de 1976). CCOO, UGT i USO constitueixen la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (COS estiu 1976). El mes d'abril de 1977 els sindicats són legalitzats. El mateix mes a Barcelona es celebra el meeting unitari en el que participen CCOO, UGT, USO i SOC sota el lema "Els treballadors per l'autonomia" (39). L'onze de setembre és realitza una de les majors manifestacions pacífiques de l'Europa Contemporània en defensa dels drets nacionals de Catalunya...

És a dir, que malgrat la crisi econòmica, el moviment popular es troba en una fase eufòrica i a l'ofensiva. A pesar del trencament de la COS (Març 1977), les organitzacions sindicals veuen augmentar les seves files. A la fi de l'any 1977 CCOO i UGT anuncien que han arribat a la "sorprenent" xifra de dos milions d'afiliats. En aquest context es celebren les eleccions sindicals de 1978, que segons la llei han de realitzar-se del 16 de gener al 6 de febrer.

(39) Congrés de Cultura Catalana "Els treballadors per l'autonomia" Ed. Magrana. Barcelona, 1977.

L'evolució de la normativa en 1978 i 1980

El 6 de desembre de 1977 es publica amb caràcter provisional un reial Decret sobre "Elecció dels Representants dels Treballadors en l'Empresa", en el qual "són assumides pels membres dels Comitès d'Empresa les funcions i garanties dels antics jurats d'empresa i enllaços sindicals". Això significa que continuen vigents el Reglament de Jurats d'Empresa de 1953 i el Decret de Garanties de Càrrecs Sindicals de 23 de juliol de 1971.

Aquest Decret de 6 de desembre de 1977 es fonamenta en l'art. 129, nº 2 de la Constitució que diu: "els poders públics, promouran eficaçment les diverses formes de participació dels treballadors en l'empresa".

Segons aquesta nova normativa, els òrgans de representació dels treballadors a les empreses són:

a) Comitè d'empresa, en les que ocuparia més de 50 treballadors fixos, compost només per treballadors, a diferència del Jurat on participaria a més l'empresari; i

b) Delegat de Personal, a les empreses que ocupin de 10 a 50 treballadors fixos.

La composició d'aquests òrgans representatius és la següent:

De 6 a 10 treb.	1 Delegat Personal (si ho decideix la majoria dels treballadors)
De 11 a 25 "	1 " "
De 26 a 50 "	3 " "
De 51 a 100 "	5 Representants
De 101 a 250 "	9 "

De 251 a 500 treb. 13 Representants

De 501 a 750 " 17 "

De 751 a 1000 " 21 "

De 1000 en endavant, 3 més per cada mil o fracció, fins a un màxim de 48 representants.

A les empreses de menys de 250 treballadors, la convocatòria la fa l'empresa, a petició dels Sindicats representatius o a petició escrita de la majoria del personal.

A les empreses de més de 250, les convoca l'empresa d'acord amb els sindicats representatius.

L'elecció es fa per vot lliure, secret i personal. Són electors tots els treballadors fixos i són elegibles tots els que tinguin 18 anys d'edat i 6 mesos d'antigüitat a l'empresa.

Poden presentar candidats, els Sindicats legalment constituïts, o bé els treballadors, si avalen llur candidatura amb un nombre de firmes d'electors del propi Centre i Col·legi Electoral, equivalent, almenys, a tres vegades el nombre de llocs a cobrir.

Els col·legis electorals es redueixen a 2, un per als tècnics i administratius, i un altre per als obrers especialistes i no qualificats. Els llocs són distribuïts en proporció al nombre de treballadors que integri cada col·legi electoral.

Les funcions i garanties dels Comitès i dels Delegats de Personal, segons estableix una disposició transitòria del Decret de 6 de desembre de 1977, fins que no es determini de forma definiti-

va, són les mateixes que tenien els enllaços i jurats d'empresa.
En síntesi són aquestes les garanties:

- 40 hores mensuals remunerades per a l'exercici de la seva activitat.
- Dret a un tauler d'anuncis en l'empresa i local de reunió
- Ser els últims afectats en els expedients de regulació
- Poder disposar d'una excedència especial.
- No poder ser acomiadats per motius sindicals.

I les funcions són:

- de consulta i assessorament
- de negociació
- de col.laboració i intervenció
- d'iniciativa.

L'any 1980 s'introdueixen innovacions procedents de l'Estatut dels Treballadors, llei aprovada en el Parlament el 10 de març de 1980. A més, influeix en la normativa electoral l'ordre ministerial de 26 de setembre de 1980 que dicta normes per a la celebració d'eleccions de representants dels treballadors en l'empresa.

Quant a l'aplicació, composició i nombre de representants, l'Estatut dels Treballadors (E.T.) contempla el reconeixement d'un Comitè de Intercentres, amb un màxim de 12 membres elegits d'entre els que componen els diversos Comitès de centre, amb la mateixa proporcionalitat, i amb les funcions que expressament els reconegui el conveni col.lectiu que els englobi (Renfe, Seat, Campsa...).

La composició del Comitè és de 5 membres, com a mínim, i 75, com a màxim. La variació incideix en el nombre de representants en les empreses de més de 1000 treballadors: a partir d'ara, a cada miler o fracció s'afegeixen 2 representants, en comptes de 3 com va ser en el 78.

La convocatòria d'eleccions pot ser feta per:

- els òrgans de representació dels treballadors (Comitè d'empresa i delegats de personal);
- els sindicats legalment constituïts;
- un nombre de treballadors fixos no inferior al 10% del total de la plantilla de l'empresa o centre de treball.

La comunicació a l'empresa de la resolució de celebrar eleccions, i la data d'iniciació del procés electoral, haurà de ser realitzat amb la suficient antelació.

L'elecció pot fer-se per correu, segons contempla i regula l'ordre del 26 de setembre de 1980.

La duració del mandat s'estableix en 2 anys i pot donar-se la reelecció.

La proclamació oficial dels resultats electorals globals, correspon fer-la exclusivament a l'IMAC.

Les funcions i competències dels elegits són les següents:

- 1) Rebre informació trimestralment sobre l'evolució general

del sector econòmic, situació de la producció i vendes de l'empresa, programa de producció i evolució probable de l'ocupació en l'empresa.

2) Conèixer el balanç, compte de resultats, memòria, i altres documents que es donquin als socis de l'empresa.

3) Emetre la seva opinió amb caràcter previ sobre les decisions preses per l'empresari quant a :

- reestructuracions de plantilla;
- reduccions de jornada i trasllat d'instal·lacions;
- plans de formació professional de l'empresa;
- implantació o revisió de sistemes d'organització i control del treball;
- estudi del temps, establiment de sistemes de primes i incentius i valoració de llocs de treball.

4) Emetre informe quan la fusió, absorció o modificació de l'estatus jurídic de l'empresa incideixi sobre el volum de l'ocupació.

5) Conèixer els models de contracte de treball escrit i els documents relatius a l'acabament de la relació laboral.

6) Ser informats de totes les sancions imposades per faltes molt greus.

7) Conèixer les estadístiques d'abstencionisme i causes, els

accidents de treball i malalties professionals i conseqüències, els índex de sinistres, medi ambient laboral i prevenció.

8) Vigilància del compliment de les normes vigents en matèria laboral, de Seguredat Social i ocupació, etc.; condicions de seguredat i higiene en el treball.

9) Participar en la gestió d'obres socials establertes en l'empresa en benefici dels treballadors.

10) Col.laborar a l'establiment de les mides que procurin el manteniment i increment de la productivitat, d'acord amb el pactat en els convenis col.lectius.

11) Informar als representants de tots aquests temes quant que tinguin una repercussió directa o indirecta en les relacions laborals.

Els drets i garanties dels membre de Comitès i Delegats de Personal són:

- un cert nombre d'hores mensuals retribuïdes a cada membre per a l'exercici de les funcions representatives, d'acord amb la següent escala:

empreses fins 100 treballadors	15	hores	cada	representant
" de 101 a 250	"	20	"	"	"
" " 251 a 500	"	30	"	"	"
" " 501 a 750	"	35	"	"	"
" " més de 750	"	40	"	"	"

En el conveni col·lectiu corresponent podran acumular-se les hores corresponents a diferents representants, totalment o parcialment, en un o varis d'ells.

- Els integrants del Comitè d'Empresa són, legalment, els últims afectats quan es produeixi la suspensió o extinció de la relació laboral per causes tecnològiques o econòmiques.

- Si un representant passa a exercir en el seu Sindicat funcions sindicals d'àmbit provincial o superior, tindrà dret a excedència especial mentre duri l'exercici del seu càrrec representatiu, computant-li aquest període a efectes d'antigüitat i conservació del lloc de treball.

- Dret a l'obertura d'expedient contradictori quan s'imposi una sanció per falta greu o molt greu a un membre del Comitè d'Empresa, havent de ser escoltat l'interessat i els restants membres del Comitè o Delegats.

L'any 1982 se celebren les terceres eleccions sindicals de la democràcia, però amb la mateixa normativa que es va aplicar en les de 1980.

El procés electoral

Els processos electorals de les tres convocatòries a què hom es refereix han estat oberts en el temps. És a dir, no s'han celebrat les eleccions, com es feia durant el franquisme, en uns pocs dies en tot l'Estat. Aquesta obertura que, en principi era un reflex de les diferents situacions, gens homogènies, que es donaven en els sectors laborals i en les empreses, sobretot les més grans, ha estat una font de conflictes i d'enfrontaments entre les organitzacions sindicals. En efecte, cadascuna feia el còmput electoral segons els propis interessos i obrint o tancant el procés electoral segons que els resultats electorals l'afavorissin o no.

Així per exemple en 1982 una de les causes de les friccions entre UGT i CCOO va ésser el període de còmput de les eleccions. CCOO defensava que havien d'entrar les eleccions celebrades durant tot l'any mentre que UGT afirmava que només s'havia de tenir en compte el darrer trimestre. L'IMAC Central va donar com a bona la tesi de la UGT. En canvi l'IMAC de la Conselleria de Treball de la Generalitat s'inclinà per la tesi de Comissions.

Aquesta diversitat en les interpretacions de la duració, que ha estat una característica comuna en els tres anys, ha estat afavorida així mateix per part de les diferents administracions, a causa de la seva inhibició i a causa de la manca de concreció gran a la normativa electoral que ha anat creant confusió, nerviositat i ha contribuït a emboirar el tens clima electoral en què s'han desenvolupat les eleccions en aquest període democràtic.

Una altra qüestió que incideix en el procés electoral ha estat la forma de realitzar-se. A grans trets, es podria dir que en 1978, en el clima d'euforia, ja descrit, foren moltes vegades els treballadors els motors de la convocatòria i de la realització del procés electoral. Els sindicats, havien formulat una estratègia general però la seva organització no estava suficientment estructurada (allau d'afiliació, poc temps de funcionament legal, entrecreuaments entre Comites i Seccions Sindicals, etc...) a nivell d'empresa. Tot això va fer que moltes eleccions s'haguessin de repetir per no complir els tràmits legals. En 1980, varen ésser els sindicats ja més estructurats, qui varen portar la dinàmica electoral. També la CEOE i a Catalunya el Foment que en 1978 s'havia mantingut en una posició més passiva, modifica la seva actitud i es manifesta en favor de la celebració de les eleccions i molt sovint afavorint una determinada opció sindical. En 1982, la situació econòmica s'ha deteriorat molt, el dit "desencís sindical" s'ha estès (40)... tan que les organitzacions sindicals moltes vegades tenen dificultats per a motivar que els seus afiliats es presentin com a candidats... En aquestes condicions el procés més aviat es fa a remolc dels treballadors.

Potser un dels problemes cabdals de les eleccions sindicals, a diferència dels menors marges que deixen les polítiques, és la possibilitat de fer frau i de que es dongui una manipulació per part dels diferents agents que hi intervenen. Els mateixos governs, i tots ells, no s'han vist exempts de les acusacions con-

(40) Jordi Estivill, A. Martin "I sindecatti spagnoli al bivio" Rév. Progetto nº 10/11 Roma. Octubre 1982. (pag. 80).

tinuades dels sindicats. En 1978 la inoperància administrativa del Ministeri de Treball fou aclaparadora. En les eleccions de 1978 i 1980 es va acusar al govern d'augmentar les xifres de la USO encara que aquesta no va arribar al 10%. En 1982 les crítiques foren d'afavorir a la UGT... Les objeccions a la patronal han estat permanents, algunes demostrades (41) i altres no. Tots els sindicats entre ells s'han interpelat varies vegades sobre llur manipulació.

El volum de les tupinades electorals són difícils de calcular però hom diria que no obstant el fet de que en les tres darreres setmanes dels comicis de 1980 i 1982 es dupliquessin sospitosament els delegats elegits durant la resta del període electoral, la millora relativa de la informació governamental, la menor intervenció partidista empresarial en 1982, i el major autorespecte sindical fan que en termes relatius el frau hagi disminuït en les eleccions de 1982.

Tanmateix, la fi d'aquests processos electorals ha estat també, consegüentment, caracteritzada pel clima d'enfrontaments i d'interpretació interessada dels resultats globals per part de les diverses organitzacions que hi han intervingut. Això, ha fet que totes les forces socials i polítiques, i no només les directament im-

(41) En 1982, CCOO va acusar i va demostrar que la patronal hotelera de Lloret fins i tot s'havia inventat noms de treballadors que no existien en favor d'UGT.

38

plicades en les eleccions, poguessin fer les seves interpretacions i en traguessin conseqüències molt sovint manipulades i gratuïtes.

Estratègies electorals dels sindicats

Arran de la legalització de les centrals sindicals -abril de 1977- aquestes es van llançar a una carrera impressionant a fi de captar afiliats o, si més no, a donar la imatge a l'opinió pública que el nombre de treballadors afiliats a la pròpia central era superior a la dels demés sindicats.

Aquesta carrera havia de tenir el millor i més adient colofó en la realització de les primeres eleccions sindicals en la democràcia, els primers mesos de 1978. Totes les centrals van esmerçar el millor dels propis recursos humans i econòmics i de les pròpies forces en eixir com a vencedors d'aquesta primera confrontació electoral.

Fonamentalment es tractava de definir i ocupar un espai social i ideològic. Com a conseqüència de la clandestinitat, de les dificultats d'aplicar en la pràctica els continguts teòrics i de l'intens debat polític present en la transició, la càrrega ideològica era molt present en els sindicats. CCOO havia superat la discussió sobre si havia d'ésser un moviment socio-polític i de les escissions de CSUT i SU havia sortit reforçada la seva estructura orgànica. Comptava per intentar superar el feble resultat aconseguit per el Partit Comunista en les eleccions polítiques, amb el paper que havia jugat sota el franquisme, amb la preparació dels seus militants i la seva implantació en les zones més industrialitzades i combati-

87

ves. UGT volia capitalitzar els bons resultats obtinguts per el PSOE i hegemonitzar l'espai socialista. Comptava sobretot amb un bon aparell de propaganda i amb mitjans importants. USO estava debilitada per l'escissió molt recent d'un grup de quadres vers la UGT i va posar l'accent sobre l'autonomia i el socialisme autogestionari volent així diferenciar-se de les posicions properes a la socialdemocràcia. La CNT feia una crida clara al "boicot" de les eleccions, mentre alhora estimulava les formes de representació directa.

La victòria, com es veurà més endavant, va ser àmplia a favor de CCOO. Estava a prop encara la lluita portada a terme per part d'aquest sindicat durant la difícil etapa franquista i els treballadors ho van tenir ben present. Per part seva, la UGT, malgrat els ajuts econòmics i malgrat l'escissió que va provocar en el si de la USO, de la qual se'n van emportar un bon nombre de dirigents en els mesos precisament anteriors a la realització de les eleccions sindicals, no va poder estar a l'alçaria de CCOO quant a resultats en aquesta primera confrontació, però es situà en segon lloc.

Les restant centrals van obtenir uns resultats molt allunyats dels de les dues organitzacions, ja esmentades. Només la USO va aconseguir un percentatge discret, en proporció als mitjans amb què comptava.

Cal remarcar, en el País Basc, els bons resultats obtinguts per ELA - STV, central nacionalista que posteriorment ha anat progressant i confirmant-se com la primera central sindical d'Euskadi. També a Canaries obtenien uns bons resultats els sindicats com el SOC.

En les dues eleccions de 1980 i 1982, les centrals ja partien d'unes dades obtingudes en 1978. Aquestes es van tenir en compte de cara a plantejar l'estratègia electoral posterior. Així doncs, l'estratègia de CCOO, era de mantenir-se com a primera força sindical, i la d'UGT era guanyar terreny a CCOO, apropar-se-li i, si fos possible, desbancar-la del primer lloc. És, per això, que l'estratègia d'UGT és la més espectacular i es prepara amb molts mesos d'antelació a la celebració de les eleccions. Una peça que juga, a fons i amb un protagonisme indubtable -com hom veurà en el pròxim apartat-, és la patronal -la CEOE i les derivacions o expressions territorials de la mateixa. Aquesta acceleració de l'estratègia, permetrà un apropament decisiu dels resultats de la central socialista a CCOO en la confrontació, cosa que facilitarà l'assalt final que donarà l'any 82 col·locant-se en primer lloc a nivell de l'Estat quant a nombre de delegats elegits. El període anterior a les eleccions de 1982 es caracteritza per una participació molt gran per part d'UGT en la negociació col·lectiva, derivada de l'Acord Marc Interconfederal firmat per part d'aquesta central i d'USO amb la patronal, i l'exclusió de CCOO d'aquesta negociació en no haver arribat a signar l'AMI. Això provoca que CCOO quedi marginat de molts convenis, cosa que l'allunya d'un terreny que havia estat patrimoni seu.

La reflexió feta al CIL (42) sobre els slògans electorals de les diferents centrals, evidencia l'evolució estratègica d'acues-

(42) Crónica de Información Laboral nº 13 - 14. Març-Abril 1983. (pag. 32).

tes en les diferents confrontacions:

"La comparació dels slògans sindicals en les campanyes electorals de 1978, 1980 i 1982 poden ser significatius quant a les estratègies seguides per cada una de les centrals en la recerca d'un espai. Però, a més, tant el llenguatge com la iconografia ofereixen determinades concepcions ideopolítiques i distintes formes d'entendre l'organització dels treballadors.

En 1980, el to dels slògans és agre . D'una banda té lloc una forta competència amb acusacions mútues i amb un cert caire de sectarisme, qüestió que a la fi pot contribuir al "decensís" dels treballadors. I per altra banda es fan presents en la propaganda, d'alguna manera, els conceptes de "responsabilitat" i "d'eficàcia" per lluitar contra la crisi i l'atur, problemes que s'han aguditzat en el transcurs del període entre eleccions. La CNT continuà amb la política de boicot. En la propaganda d'USO desapareix el terme "autogestió" i amb poc relleu allò de "tercera força sindical" en estar ja molt minvades CSUT i SU, els delegats de les quals s'integraren una bona part en CCOO o bé en alguns sindicats nacionalistes com en el cas de l'INTG a Galícia.

En 1982 assistim a una campanya més normalitzada en la qual se subratlla el paper de sindicats dels treballadors. En aquest sentit s'expressa CCOO. USO insisteix en el paper de la independència i ELA en el de sindicat basc. UGT, per part seva, planteja un slògan similar al del PSOE en la seva campanya: el canvi".

<p>* "Comisiones Obreras: Unidad y Libertad" * "La experiencia sólo la da la práctica" * "La eficacia que necesitamos" * "Vota Comisiones: ¡Dos millones de afiliados!" * "La Unión hace tu fuerza"</p>	<p>* "Vota UGT: Sindicalista" * "El sindicato es la única fórmula posible de organización para defender con eficacia nuestros intereses"</p>	<p>* "Vota Autonomía Sindical" * "Ya votaste a los Partidos Políticos, vota ahora el sindicalismo autónomo" * "La tercera fuerza sindical"</p>	<p>* "En CNT nadie decide por ti" * "No a las elecciones sindicales del gobierno" * "Boicot a las elecciones sindicales" * "Por la autonomía de la Clase Obrera, defendamos la auténtica libertad sindical"</p>	<p>CSUT * "El sindicato que defiende tus intereses y que jamás pacta" * "Tercera fuerza sindical" SU * "Un frente común por el pan, el trabajo y la libertad" * "La tercera fuerza sindical"</p>
<p>* "CC.00: tu sindicato" * "El sindicato de la mayoría" * "Defiende tu puesto de trabajo"</p>	<p>* "Vota UGT: Un sindicato para todos" * "UGT: La responsabilidad de los trabajadores" * "¿Un sindicato para solucionar problemas o para crearlos?"</p>	<p>* "Vota Autonomía Sindical" * "Si tu eres sólo un trabajador nosotros somos sólo un sindicato" * "Vota USO porque somos libres" * "Sólo un sindicato independiente antepones el problema del pleno empleo a los intereses del partido"</p>	<p>* "En CNT nadie decide por ti" * "No a las elecciones sindicales del gobierno" * "Boicot a las elecciones sindicales"</p>	
<p>Central * Comisiones Obreras, tu voz y tu voto. Otros * Defendiendo el trabajo de todos defendemos el tuyo. * Elige a quien más vale si quieres hacerle valer. * La mayoría sindical con la verdad por delante. * Gana CC.00., vota CC.00.</p>	<p>Central * La fuerza sindical del cambio. Otros * UGT garantía de fortaleza y de futuro. * La garantía de una acción responsable. * Ahora UGT, la fuerza sindical para el cambio.</p>	<p>Central * Levantar el sindicalismo, afrontar la crisis. * Vota USO porque somos libres. Otros * El sindicato independiente de nuestro país * Vota USO, la alternativa sindical independiente.</p>	<p>Central * CNT es tu sindicato. ¡Esta vez, CNT!</p>	<p>ELA/STV Central * Haz más fuerte el sindicalismo vasco. Otros * El sindicato de los trabajadores de Euskadi.</p>

La patronal: interès i protagonisme creixents

Les eleccions sindicals del 78 agafen a la patronal en una situació de desorganització molt gran. Potser és aquest el motiu immediat que mou els empresaris a donar-se una estructura que els ajudi a afrontar la nova situació d'un règim democràtic amb unes centrals sindicals que es van donant a si mateixes un progressiu grau d'estructuració.

Es pot dir, doncs, que la patronal en aquestes primeres eleccions democràtiques pren un posicionament d'observador, com a tal força social. Es evident, amb tot, l'esforç que duen a nivell de les empreses individualitzades per a facilitar el camí a les candidatures que més a prop estiguin dels interessos de l'empresa. Això ho porten a terme, sobretot, en sectors que en certa manera estan "controlats" encara pels antics verticalistes de l'OSE (una part de la Banca, el sector del Comerç, les Elèctriques, Aviació Civil, algunes empreses grans de la Construcció, Ensenyament privat...); aquesta base els permet de mantenir uns nuclis de delegats dits "independents", nuclis que la patronal, sobretot posteriorment, utilitza a fons i capitalitza enfront de l'avenç clar dels sindicats dits "marxistes".

Una característica molt generalitzada de l'actuació dels empresaris individuals és la d'intentar que continuï l'anterior etapa sindical, recolzant els anteriors jurats i enllaços, sense demostrar un interès perquè les noves eleccions democràtiques siguin convocades. És, per això, que en moltes empreses, com s'ha apuntat abans, són les centrals sindicals i l'esforç dels propis treballadors que

74

van arrencant el que s'arribin a fer eleccions. L'ambigüitat i re-
tard de l'aparició de la normativa electoral fa que afavoreixi a-
quests desigs gens evolutius de molts empresaris.

Del resultat d'aquestes eleccions, la patronal, sobretot a me-
sura que es va estructurant, en treu una constatació que l'obsessio-
na: la victòria de CCOO, sindicat comunista, és perillosa per a la
patronal i per al tipus de societat que els empresaris defensen.
D'ençà d'aquesta constatació s'estableix una estratègia ben preci-
sa: aminorar l'enorme distància de CCOO sobre la resta de centrals
sindicals, i a mig termini suplantar aquesta hegemonia sindical dels
comunistes i promoure, tret això, l'avenç de les altres sindicals.

L'estratègia per aconseguir aquest objectiu, no rau en la poten-
ciació simple d'aquests nuclis de delegats independents que han sor-
tit elegits en certs sectors i empreses, i que són propers als de-
sigs i interessos de la patronal. La quantitat dels mateixos és més
aviat minsa i es localitzen en sectors molt determinats.

Molt aviat donen un pas estratègic endavant: cal enfortir la
UGT i facilitar que sigui aquesta central la que es vagi apropant
a CCOO fins que la superi. Els primers passos els donen a mitjan
1979 amb uns primers acords -ràpids i sorpresius- entre la ja estruc-
turada CEOE i la Central Socialista. Aquests acords van avançant i
prenen una forma, ja més seriosa, amb la signatura de l'Acord Marc
Interconfederal (AMI), en la qual no hi participa a la fi CCOO. El
primer pas important de l'estratègia patronal estava acomplert. És
això el que permet al President de la CEOE, Ferrer Salat, de fer unes
explosives declaracions, a la fi del 79, en dirigir-se a un grup
d'empresaris de Transports de Mercaderies (FNTM): "Si no es firma
l'acord marc ens carreguem UGT, que no resisteix, com CCOO, una llui

ta conveni per conveni... UGT ha anat sempre a la roda de CCOO. Quan es trobaven en vaga, CCOO ens trucava per dir-nos: estem disposats a negociar, si s'admeten els acomiadats, etc. A ulls de la patronal, CCOO era capaç de fer firmar un conveni, mentre que la debilitat d'UGT anava en augment. Un any més així i UGT desapareix del mapa".
 ().

Aquest posicionament estratègic de la cúpula de la CEOE es va extenent per un efecte d'òsmosi a tots els recons de l'organització patronal. I d'aquesta manera hom constata l'assimilació, ràpida en el temps, per part dels empresaris, de l'aplicació uniforme d'aquesta posició a tots els indrets i sectors. I, com a conseqüència, la ràpida ascensió d'UGT que s'acosta ja de forma evident, en els resultats finals, a la central comunista, que era realment el malson de la CEOE des del 78.

Ja, amb més tranquil·litat amb aquest fort avenç, en 1980, la CEOE escomet les pròximes etapes, calculant bé cada pas i donant-los sempre en la mateixa direcció: desplaçar CCOO, sigui com sigui.

Una etapa d'aquest camí són les eleccions de 1982, en què la patronal simplement aprofundeix el que havia estat fet en el 80. Cada cop li preocupen menys els "sindicats independents" i més l'avenç i l'estabilitat d'UGT. La superació de CCOO per part d'UGT representa l'acompliment definitiu de l'estratègia patronal dibuixada en el 79.

(43) "Cinco dias" 19 de desembre de 1979, pag. 5.

CAPITOL VI

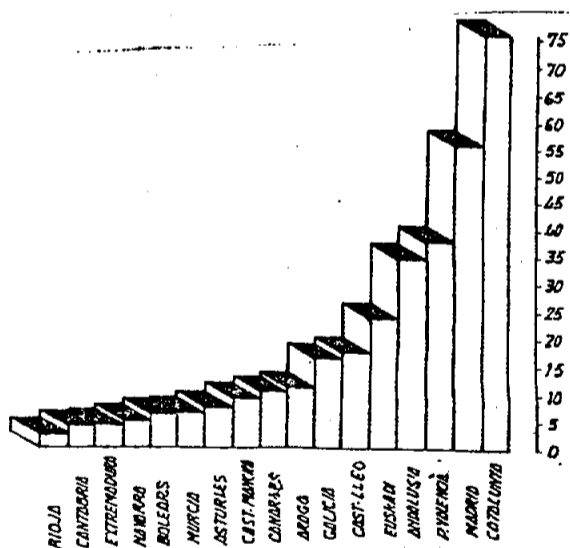
LES ELECCIONS SINDICALS A CATALUNYA (1978-1980-1982)

El Mapa electoral i resultats a l'Estat espanyol

El nombre de delegats de personal i membres dels comitès d'empresa és de 333.317 que ha de representar quasi bé set milions de treballadors, excloent els qui treballen en allò que s'ha anomenat "minifundisme industrial espanyol". El nombre més elevat correspon a Catalunya amb 75.707 delegats (la majoria a Barcelona), el que representa un 22,7% del total; el segueix Madrid amb 55.714 amb el 16'71%, País Valencià amb 38.038 l'11'41%, Andalusia amb 35.028 el 10'50% i Euskadi amb 23.978 el 7'8%. Aquestes cinc comunitats abasten el 68,52% del total (quadres núm. 1 i 2) (44). Quant a sectors econòmics, en primer lloc està la construcció amb 65.000 delegats el que representa el 18% del total; metall amb 53.000, alimentació i hostaleria amb 34.500, comerç amb 25.000 i tèxtil amb 21.500 segueixen en importància (quadre núm. 3) (44).

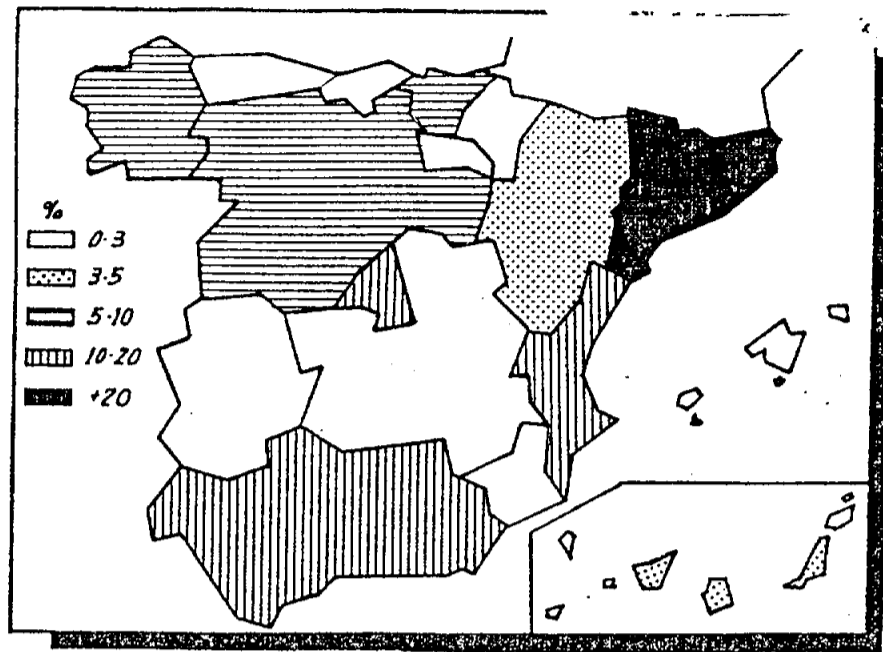
QUADRE NUM.1. Gràfic dels delegats elegibles per comunitats autònomes

CATALUNYA	75.707
MADRID	55.714
PAIS VALENCIA	38.038
ANDALUSIA	35.028
EUSKADI	23.976
CASTELLA-LLEO	17.738
GALICIA	16.857
ARAGO	11.262
CANARIES	10.877
CAST.-LA MANCHA	9.769
ASTURIÉS	7.875
MURCIA	6.851
BALEARS	6.836
NAVARRA	5.181
EXTREMADURA	4.536
CANTABRIA	4.304
RIOJA	2.794

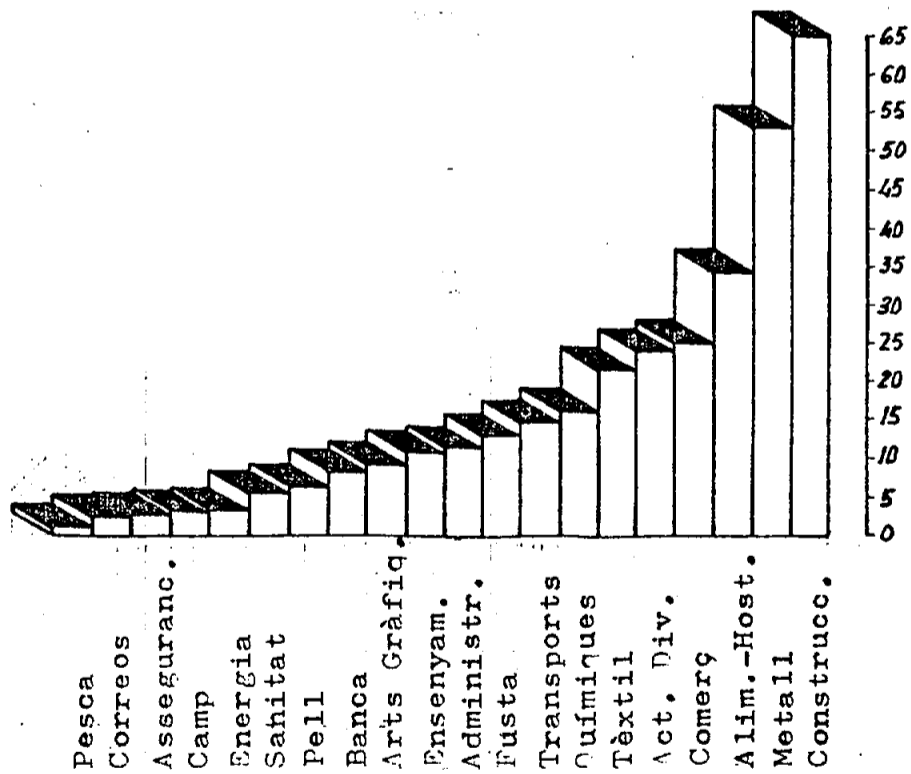
(44) Crónica Información Laboral. núm. 13-14, març-abril 1983. pàg. 17

QUADRE NUM. 2. Mapa dels delegats elegibles per comunitats autònomes.

QUADRE NUM. 3. Gràfic delegats elegibles per branca d'activitat.

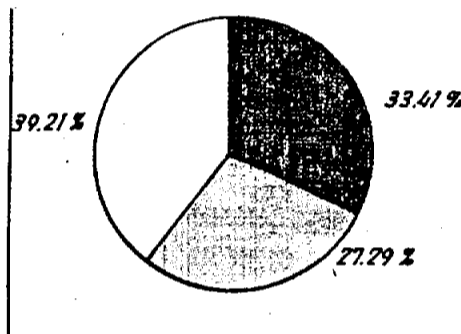
(en milers de delegats)

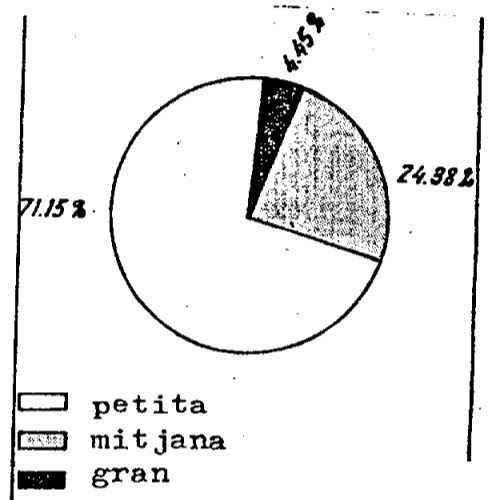
La preeminència electoral dels petits centres de treball, afavorida per la normativa continguda en l'Estatut dels Treballadors i per la importància real d'aquest tipus d'empresa, es reflecteix que quasi el 40% dels treballadors, ocupats en empreses de menys de 100 treballadors, poden ser representats pel 71'5% del total de delegats. Al contrari, la gran empresa, a partir de 750 treballadors, que ocupa el 30% dels treballadors només té un 4% dels delegats ^a elegir, tot i que la confrontació electoral en els grans centres de treball té un valor simbòlic i real molt superior (quadres 4 i 5) (45).

Quadre núm.

Quadre núm. 5

a) Treballadors

b) Delegats

(45) Crónica Información Laboral, id. pàg. 18

El Mapa electoral a Catalunya

Després de la presentació del mapa electoral i dels resultats que es donen en l'Estat espanyol i que influeixen sobre la realitat catalana, és el moment de dedicar una més gran atenció a l'anàlisi de les eleccions sindicals a Catalunya. També en aquest cas, cal estudiar la geografia electoral, veure l'important factor d'abs tencionisme, per endinsar-se en la recerca dels resultats, a nivell territorial i sectorial, agafant el nivell comarcal com a marc de referència. També s'inclou una primera temptativa de posar en rela- ció els resultats de les eleccions sindicals amb unes variables significatives d'ordre econòmic i una comparació amb els resultats de les eleccions polítiques.

D'acord amb les dades de les cotitzacions a la Seguretat Social de finals de 1979 (46), les eleccions sindicals poden celebrar-se a 38.994 centres de treball arreu de Catalunya. Poden participar 1.470.054 treballadors i poden ésser elegits 75.707 delegats.

La distribució dels delegats per comarques queda reflectida en el quadre núm. 6.

QUADRE NUM. 6 DISTRIBUCIO DELS DELEGATS ELEGIBLES A CATALUNYA PER COMARQUES.

Barcelonès	33.800	Vallès Orient.	3.350
Vallès Occid.	8.100	Maresme	2.500
Baix Llobregat	5.500	Gironès	2.105

(4) La crisi introdueix importants i ràpids canvis en l'estructura industrial i del mercat de treball del país i segurament matitza al- gunes de les afirmacions que es puguin fer en l'anàlisi posterior. Però el fet de no disposar de dades més actualitzades i que les grans tendències no estiguin ^{tan} subjectes a la conjuntura donen validesa al conjunt del treball.

Tarragonès	2.012	Baix Penedès	295
Segrià	1.747	Urgell	255
Bages	1.737	Noguera	228
Osona	1.468	Ribera d'Ebre	162
Anoia	1.238	Conca Barberà	155
Baix Camp	1.055	Alt Urgell	129
La Selva	965	Segarra	103
Baix Empordà	873	Solsonès	98
Alt Penedès	864	Pallars Jussà	96
Garraf	770	Garrigues	83
Alt Empordà	720	Cerdanya	40
Berguedà	708	Pallars Subirà	32
Garrotxa	707	Terra Alta	30
Baix Ebre	384	Priorat	30
Ripollès	327	Vall d'Aran	22
Alt Camp	321		
Montsià	315		

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Seguretat Social,
novembre 1979.

Tal com es pot apreciar en el quadre núm. 6, més del 70% dels delegats elegibles es concentren només en cinc comarques: Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental i Oriental i Maresme.

També és interessant constatar la concentració per sectors dels delegats a elegir. El Metall, la Construcció i el Tèxtil representen gairebé el 50% del total, tal com es pot veure en el quadre 7, en el que s'incorporen els delegats de les empreses i els centres de treball de més de 6 treballadors.

QUADRE NUM. 7 . DELEGATS ELEGIBLES A CATALUNYA PER BRANQUES D'ACTIVITAT.

Branca d'activitat	Delegats a elegir	%	Treballadors que poden participar	%
Metall	12.893	17	335.591	22,9
Construcció	10.974	14,5	215.138	14,7
Tèxtil	9.757	12,9	192.000	13,1
Alimentació i Hostaleria	5.164	6,8	95.068	6,5
Química	5.140	6,8	110.201	7,5
Act. Diverses	4.143	5,5	89.911	6,1
Comerç	3.897	5,1	84.090	5,7
Arts Gràfiques	2.749	3,6	48.129	3,2
Transports	2.702	3,6	52.004	3,5
Fusta	2.287	3	29.057	2
Ensenyament	1.871	2,5	25.920	1,8
Banca	1.277	1,7	47.215	3,2
Administració	1.044	1,4	62.190	4,2
Assegurances	949	1,2	18.658	1,3
Sanitat	930	1,2	18.159	1,3
Pell	641	1	9.654	0,7
Energia	479	0,6	17.274	1,2
Mineria	241	0,3	4.995	0,3

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Seguretat Social, id.

El 70% dels delegats elegibles, o sia 53.026, pertanyen a les empreses que ocupen de 6 a 100 treballadors, tot i que només hi treballen el 46% del total. A la mitjana empresa, és a dir, que ocupa de 101 a 750 obrers, són elegibles el 26% i el nombre de treballadors és el 29% del total. A les gran empreses, les de més de 750 treballadors, són elegibles només 2.932 delegats, el 4% del

total, tot i que treballen 367.430 treballadors, és a dir el 25% de la població ocupada de Catalunya (quadre 8).

QUADRE NUM. 8 DISTRIBUCIO DELEGATS SEGONS TAMANY EMPRESA.

Tamany d'empresa	Nº Centres	Nº Treballadors	%	Delegats elegibles	%
De 6 a 10	16.089	122.305	8,3	16.089	21,2
De 11 a 30	15.022	261.568	17,8	15.022	19,8
De 31 a 49	3.670	142.196	9,7	11.010	14,5
De 50 a 100	2.181	152.021	10,3	10.905	14,4
De 101 a 250	1.399	213.384	14,5	12.591	16,6
De 251 a 500	395	136.821	9,3	5.135	6,8
De 501 a 750	119	73.229	5	2.023	2,7
De 751 a 1.000	39	33.692	2,3	819	1
Més de 1.000	81	333.838	22,7	2.113	2,8

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Seguretat Social, id.

La desproporció que hom pot observar en el Quadre anterior entre la proporció dels delegats a elegir i el nombre de treballadors per tamany d'empresa afavoreix les empreses petites que tenen més representació que la que hi correspondria si es seguís un criteri linial d'acord només amb el nombre de treballadors.

L'evolució dels resultats globals de 1978 a 1982. Un abstencionisme creixent.

L'any 1978 (47) es van elegir a Catalunya 44.948 delegats, el que significa el 59,37% del total dels delegats elegibles. És impor-

(47) Per aquest any no existeixen dades a nivell municipal i per tant no s'han pogut fer les agregacions comarcals. El Ministeri només va donar dades a nivell Provincial.

tant veure que aquest percentatge es troba per sobre de la mitjana de l'Estat espanyol (58%) i és idèntica a la del País Valencià. Es troba per sota de la del País Basc (67%), Astúries i Aragó (62%) i molt per sobre de la de Castella (48%) i Extremadura (41%) com a casos extrems.

QUADRE NUM. 9 DELEGATS ELEGITS A CATALUNYA L'ANY 1978

	Delegats a elegir	Delegats elegits	%	Grau abstenció
Barcelona	61.291	38.306	62,5	37,5%
Girona	6.192	2.421	39,1	60,9%
Lleida	3.047	1.333	43,7	56,2%
Tarragona	5.177	2.888	55,8	44,2%

Tal com es pot observar en el quadre anterior és en les províncies de menys implantació industrial (Girona i Lleida) on es dona la menor participació en les eleccions de 1978.

Amb respecte al tamany de les empreses (Quadre 10) és precisament en les empreses petites (de 6 a 50 treballadors), on s'elegeixen delegats de personal, que es dona un major abstencionisme, prop d'un 60%, mentre que en les empreses de més de 50 treballadors sols arriba a un 16%. Aquest fet no és sorprenent doncs les empreses petites són més inestables, amb unes relacions obrero-patronals més paternalistes, on és més difícil fer acció sindical, on els treballadors són més reacis a presentar-se, etc. En el Quadre 10, en què s'agrupen per un costat les empreses de 6 a 50 treballadors i per un altre les de més de 50, és fàcil observar les disparitats de participació entre els dos grups.

QUADRE NUM. 10 PARTICIPACIO SEGONS TAMANY D'EMPRESA

	Empreses de 6 a 50			Empreses de més de 50		
	Delegats elegibles	Delegats elegits	%	Delegats elegibl.	Delegats elegits	%
Barcelona	33.353	14.477	43,4	27.938	23.829	85,29
Girona	3.433	1.170	34,1	2.332	1.665	71,40
Lleida	1.890	607	32,1	1.181	726	61,47
Tarragona	3.018	1.082	35,8	2.159	1.806	83,65
Catalunya	41.694	17.336	41,58	33.610	28.026	83,38

Els propers quadres (de l'11 al 14) posen de relleu les disparitats en la participació en cada àmbit provincial a nivell sectorial.

QUADRE NUM. 11 DELEGATS ELEGITS EN EL 78 PER SECTORS. BARCELONA

Branca	Delegats elegibles	Delegats elegits	% particip.
METALL	11.082	9.229	83,28
CONSTRUCCIO	7.832	3.686	47,06
TEXTIL	8.438	6.210	73,59
PELL	538	342	63,56
QUIMICA	4.548	3.296	72,47
ALIMENTACIO- HOSTALERIA	3.395	1.782	52,48
COMERC	2.784	1.225	44
TRANSPORTS	2.115	906	42,83
ARTS GRAF.	2.349	1.698	72,28
BANCA	1.700	1.487	87,47
FUSTA	1.569	583	37,15
ENSENYAMENT	1.511	620	41,03
sanitat	800	771	96,37
ENERGIA	543	499	92
MINERIA	168	109	64,88

Font: Elaboració pròpia, segons dades tretes del Ministerio de Trabajo. Madrid.

QUADRE NUM. 12 DELEGATS ELEGITS EN EL 78 PER SECTORS. GIRONA

Branca	Delegats elegibles	Delegats elegits	% particip.
METALL	773	437	56,53
CONSTRUCCIO	1.370	450	32,84
TEXTIL	756	572	75,66
PELL	51	26	50,98
QUIMICA	187	115	61,49
ALIMENTACIO- HOSTALERIA	808	374	46,28
COMERÇ	382	41	10,73
TRANSPORTS	254	80	31,49
ARTS GRAF.	173	137	79,19
BANCA	216	133	61,57
FUSTA	450	150	33,33
ENSENYAMENT	126	16	12,69
SANITAT	91	81	89
ENERGIA	153	138	90,78
MINERIA	26	13	50

Font: id.

QUADRE NUM. 13 DELEGATS ELEGITS EN EL 78 PER SECTORS. LLEIDA

Branca	Delegats elegibles	Delegats elegits	% participació
METALL	393	187	47,58
CONSTRUCCIO	546	148	27,10
TEXTIL	249	160	64,25
PELL	6	-	-
QUIMICA	49	15	30,61
ALIMENTACIO- HOSTALERIA	413	155	37,53
COMERÇ	304	26	8,55
TRANSPORTS	118	43	36,44
ARTS GRAF.	91	52	57,14
BANCA	128	79	61,81
FUSTA	77	30	38,96
ENSENYAMENT	101	35	34,65

107 105

SANITAT	35	34	99
ENERGIA	110	101	91,81
MINERIA	18	6	33,33

Font: id.

QUADRE NUM. 14 DELEGATS ELEGITS EN EL 78 PER SECTORS. TARRAGONA.

QUADRE NUM. ¹⁴48 DELEGATS ELEGITS EN EL 78 PER SECTORS.
TARRAGONA.

Branca	Delegats elegibles	Delegats elegits	% particip.
METALL	645	585	90,69
CONS TRUCCIO	1.226	487	39,72
TEXTIL	314	229	72,93
PELL	46	22	47,83
QUIMICA	356	313	87,92
ALIMENTACIO- HOSTALERIA	548	190	34,67
COMERÇ	427	38	8,90
TRANSPORTS	215	133	61,86
ARTS GRAF.	136	93	68,38
BANCA	176	121	68,75
FUSTA	191	140	73,30
ENSENYAMENT	133	24	18,04
SANITAT	109	23	21,10
ENERGIA	121	111	91,73
MINERIA	29	6	20,69

Font: id.

En 1980, la participació en les eleccions baixa. Només són elegits 31.192 delegats, el que representa un 41'20% dels elegibles. Sobretot aquesta baixa es fa sentir a Barcelona on s'elegeixen 13.000 delegats menys que en les anteriors (Quadre 15).

QUADRE NUM. 15 DELEGATS ELEGITS A CATALUNYA EN EL 1980

	Delegats a elegir	Delegats elegits	%	Grau abstenció
Barcelona	61.291	25.784	42,06	57,94
Girona	6.192	1958	31,62	68,38
Lleida	3.047	1.090	35,77	64,23
Tarragona	5.177	1.635	31,58	68,42
	<u>75.707</u>	<u>31.192</u>	<u>41,20</u>	<u>58,80</u>

Font: Conselleria Treball. Generalitat Catalunya. Elaboració pròpia sobre dades oficials.

Tot i que les dades per comarques són menys fiables que les de 1982 i de fet no han estat publicades oficialment, tanmateix mereixen ésser incloses ja que permeten ultrapassar la discutible demarcació provincial i baixar més a fons, utilitzant l'àmbit més reduït i més sensible de la comarca (Quadre 16).

QUADRE NUM. 16 DELEGATS ELEGITS A CATALUNYA EN EL 1980 PER COMARQUES

Comarca	Delegats elegibles	Delegats elegits	% partic.
BARCELONES	33.800	14.112	41,75
VALLES OCC.	8.100	3.370	41,60
BAIX LLOBR.	5.500	2.307	42
VALLES OR.	3.350	1.392	41,55
MARESME	2.500	1.041	41,64
GIRONES	2.105	752	35,72
TARRAGONES	2.012	707	35,13
SEGRIA	1.747	646	26,97
BAGES	1.737	724	41,68
OSONA	1.468	612	41,70
ANOIA	1.238	516	41,49
BAIX CAMP	1.055	411	38,95
LA SELVA	965	291	30,15
BAIX EMPORDA	873	303	34,70
ALT PENEDES	864	360	41,60
GARRAF	770	321	41,57
ALT EMPORDA	720	152	21,11

107 LP

BERGUEDA	708	295	41,66
GARROTXA	707	289	40,87
BAIX EBRE	384	130	33,85
RIPOLLES	327	174	53,21
ALT CAMP	321	63	19,62
MONTSIA	315	104	33,01
BAIX PENEDES	295	78	26,44
URGELL	255	94	36,86
NOGUERA	228	117	51,31
RIBERA D'EBRE	162	83	51,23
CONCA BARBERA	155	53	34,19
ALT URGELL	129	42	32,55
SEGARRA	103	31	30,09
SOLSONES	98	32	32,65
PALLARS J.	96	47	48,95
PALLARS S.	32	21	65,62
GARRIGUES	83	45	54,21
CERDANYA	40	-	-
TERRA ALTA	30	1	3,33
PRIORAT	30	5	16,66
VALL D'ARAN	22	9	40,90

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball i de la Seguretat Social.

En 1982, torna a baixar el nombre de delegats elegits. Tan sols ho són 26.118, és a dir el 34'50% del delegats elegibles. El descens és també més fort en la província de Barcelona. En canvi a Lleida i Tarragona s'elegeixen alguns delegats més que en les del 80 (Quadre 17).

QUADRE NUM. 17 DELEGATS ELEGITS A CATALUNYA EN EL 1982

	Delegats a elegir	Delegats elegits	%	Grau abstenció
Barcelona	61.291	21.613	35,32	64,68
Girona	6.192	1.651	26,66	73,34
Lleida	3.047	1.178	38,66	61,34
Tarragona	<u>5.177</u>	<u>1.676</u>	<u>32,37</u>	<u>67,63</u>
CATALUNYA	75.707	26.118	34,49	65,51

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball i de la Seguretat Social.

A nivell comarcal, cal remarcar el retrocés del nombre de delegats elegits a totes les comarques de l'àrea Metropolitana i que són en les que es dona un índex més alt d'industrialització (Quadre núm. 18).

QUADRE NUM. 18 DELEGATS ELEGITS A CATALUNYA PER COMARQUES EN 1982

Comarca	Delegats elegits	% partic.
BARCELONES	11.816	34,88
VALLES OCC.	3.119	38,56
BAIX LLOBR.	2.258	40,78
VALLES OR.	1.319	39,49
MARESME	863	34,54
GIRONES	651	30,92
TARRAGONES	745	37,02
SEGRIA	716	40,98
BAGES	621	35,75
OSONA	410	27,92
ANOIA	339	27,38
BAIX CAMP	416	39,43
LA SELVA	305	31,60
BAIX EMPORDA	172	19,70
ALT PENEDES	243	28,12
GARRAF	280	36,36
ALT EMPORDA	74	10,27
BERGUEDA	147	20,76
GARROTXA	281	39,74
BAIX EBRE	125	32,55
RIPOLLES	198	60,55
ALT CAMP	104	32,39
MONTSIA	75	23,80
BAIX PENEDES	43	14,57
URGELL	110	43,13
NOGUERA	81	35,52
RIB ERA D'EBRE	140	86,41
CONCA BARBERA	19	12,55
ALT URGELL	67	51,93
SEGARRA	36	34,95
SOLSONES	57	58,16

111 80

PALLARS J.	59	61,45
PALLARS S.	2	6,25
GARRIGUES	39	46,98
CERDANYA	7	17,50
TERRA ALTA	-	--
PRIORAT	-	--
VALL D'ARAN	8	36,36

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball i de la Seguretat Social.

En la divisió corresponent als grans sectors econòmics i comparant els resultats de l'any 78 i l'any 82, excepte en el cas de transports, sector en què augmenta el nombre de treballadors ocupats, en tots els altres s'elegeixen menys delegats en les darreres eleccions (Quadre 19)

QUADRE NUM. 19 DELEGATS PER SECTORS ELEGITS EN ELS TERRITORIS DE BARCELONA, GIRONA, LLEIDA I TARRAGONA. 1982.

Sector	Barcelona		Girona		Lleida		Tarragona	
	Deleg.	%	Deleg.	%	Deleg.	%	Deleg.	%
Metall	5.172	46	198	25	134	34	255	40
Constr.	1.183	15	154	11	96	18	145	12
Tèxtil	3.078	36	371	49	95	38	90	29
Pell	227	42	16	31	-	-	19	41
QUIMICA	2.201	48	62	33	11	22	238	67
ALIM-Host.	1.611	47	229	28	220	53	155	28
Comerç	1.115	40	41	11	82	27	70	23
Transp.	1.056	50	85	33	96	81	115	53
A. Gráf.	945	40	76	44	25	27	61	45
Banca	1.462	86	86	40	111	87	137	78
Enseny.	349	23	15	12	23	23	20	15
Fusta	335	21	140	31	34	44	52	27
Sanitat	345	43	39	43	44	100	93	85
Energia	388	71	28	38	85	100	80	100
Mineria	79	47	1	4	8	44	-	-

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball i de la Seguretat Social.

QUADRE NUM. 20 DELEGATS ELEGITS PER SECTOR A CATALUNYA EN 1978 I EN 1982

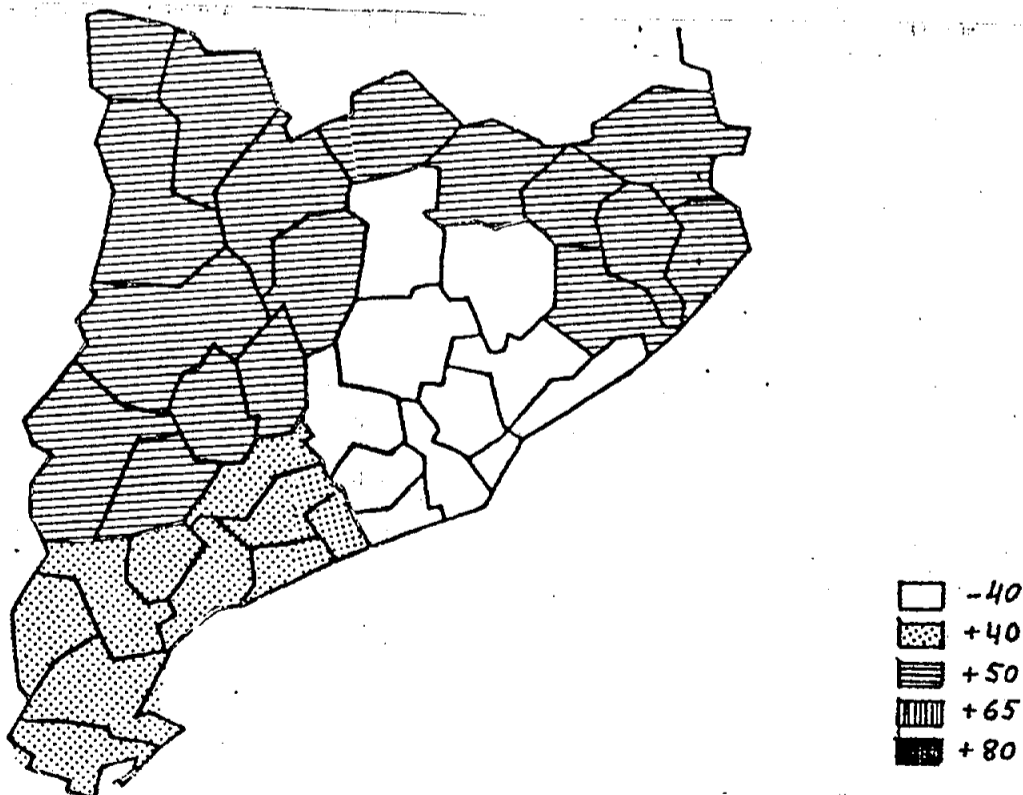
Branca	Delegats elegibles	Delegats elegits 78	%	Delegats elegits 82	%	Variació 78 - 82
METALL	12.893	10.438	80,95	5.759	44,66	- 36,29
CONSTRUCCIO	10.974	4.771	43,47	1.578	14,37	- 29,10
TEXTIL	9.757	7.171	73,49	3.634	37,24	- 36,25
PELL	641	390	60,84	262	40,87	- 20
QUIMICA	5.164	3.739	72,74	2.512	48,87	- 23,87
ALIMENTACIO - HOSTALERIA	5.164	2.501	48,43	2.215	42,89	- 5,54
COMERÇ	3.897	1.330	34,12	1.308	33,56	- 0,56
TRANSPORTS	2.702	1.162	43,00	1.352	50,00	+ 7
ARTS GRAF.	2.749	1.980	72,02	1.107	40,26	- 31,76
BANCA	2.220	1.820	81,98	1.796	80,90	- 1,08
FUSTA	2.287	903	39,48	561	24,52	- 14,96
ENSENYAMENT	1.871	695	37,14	407	21,75	- 15,39
SANITAT	1.035	909	87,82	521	50,33	- 37,49
ENERGIA	927	849	91,58	581	62,67	- 28,91
MINERIA	241	134	55,60	88	36,51	- 19,09

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball, del Ministerio de Trabajo y de la Seguretat Social.

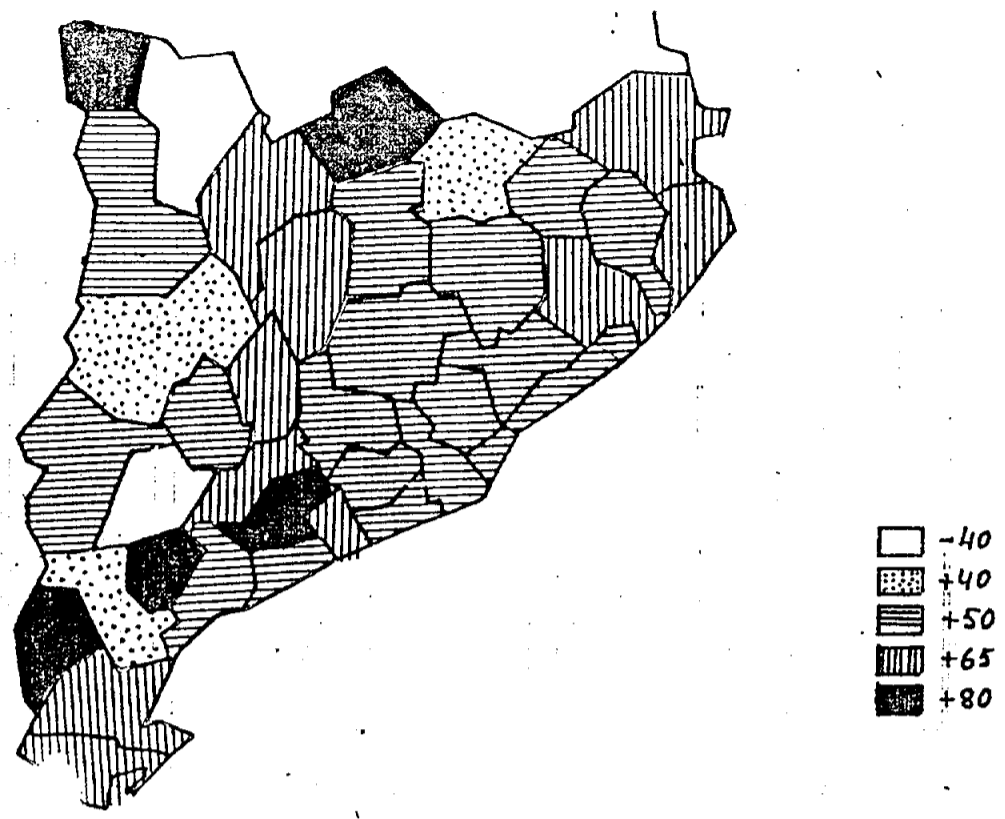
És especialment significatiu el retrocés dels tres sectors que ocupen més treballadors i que representen quasi bé el 50% dels delegats a elegir: Metall, Construcció i Tèxtil. Són sectors afectats per la crisi i el tancament d'empreses, però la disminució de la participació està molt per sobre del percentatge de delegats que s'hagin pogut perdre com a conseqüència de la recessió econòmica.

En els quadres 21 a 23 s'il·lustra gràficament l'avenç de l'abstencionisme en les tres convocatòries sindicals a Catalunya. Hom ha d'insistir en la davallada del nombre de delegats elegits en les comarques més industrialitzades (Barcelonès, Baix Llobregat, Vaallès Occidental i Oriental i Maresme). És evident que les "pèrdues" de delegats tingudes a les empreses que disminueixen el nombre de treballadors o que tanquen les seves portes influeix en la davallada. Però aquesta explicació és massa esquemàtica i només té en compte la variable econòmica. Aquesta també influeix sobre fenòmens més socials com la por a perdre el lloc de treball, la inseguretats social, l'augment del corporatisme, el neixent individualisme, etc. No obstant cal també incorporar a l'anàlisi, els canvis que es produeixen de 1978 a 1982 en el sindicalisme.

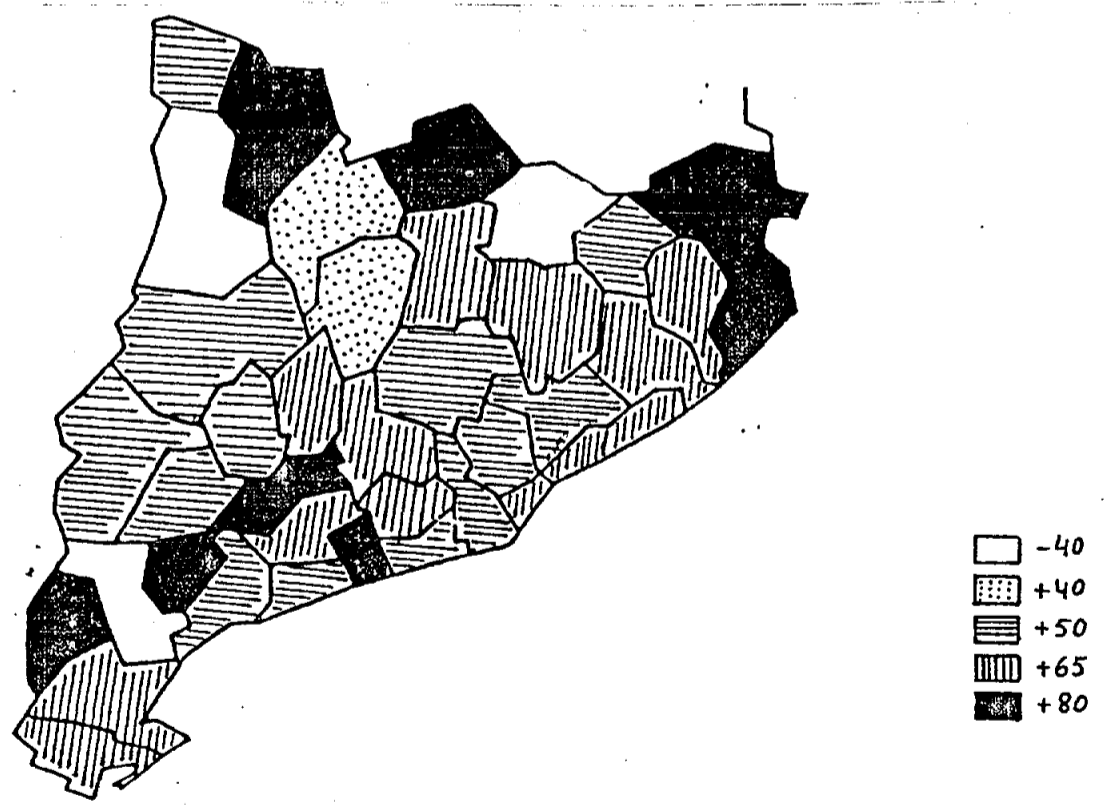
QUADRE NUM. 21 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS DE 1978

QUADRE NUM. 22 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS DE 1980

QUADRE NUM. 23 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS DE 1982.

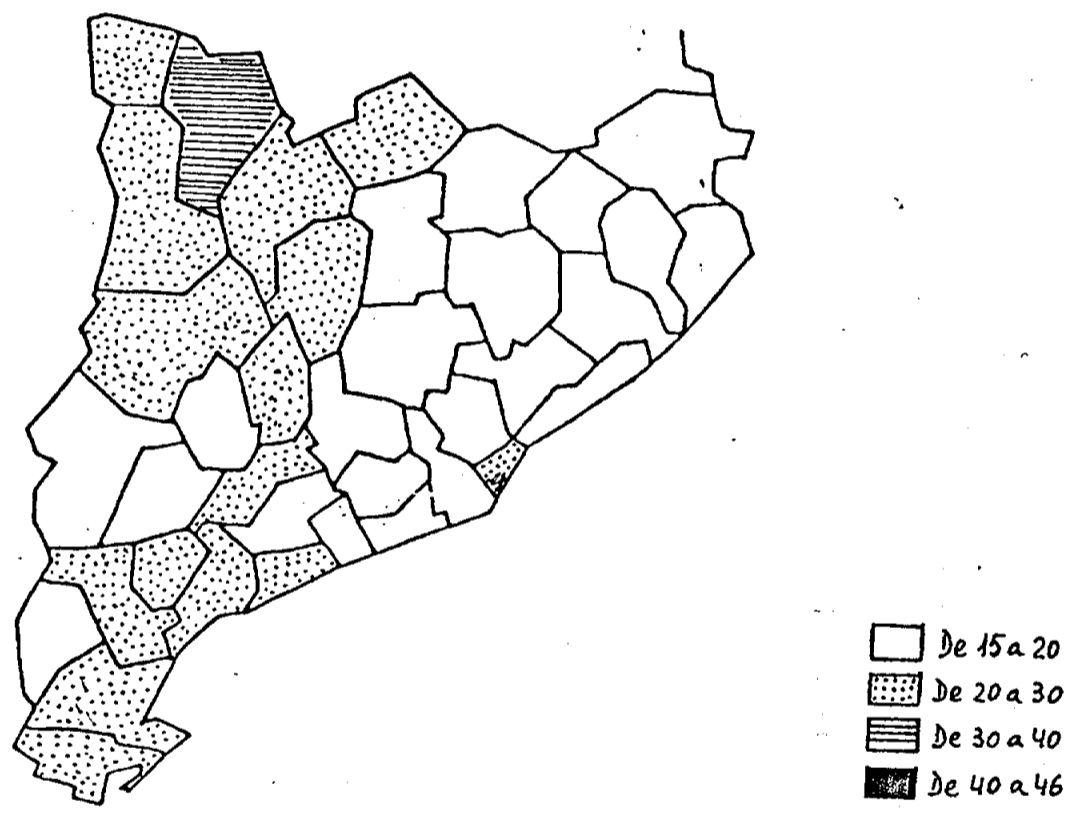
En 1978, tal com s'ha dit, l'eufòria predomina, l'allau d'afiliació sindical està en un punt èlgid. Però a partir d'aquell any, els sindicats van essent arraconats pel protagonisme que progressivament agafen els partits polítics fins i tot en qüestions socials i del món del treball. Els Pactes de la Moncloa, dels que són excloses organitzacions empresarials i sindicals són la més clara demostració d'aquest procés. Les expectatives generades en els anys de la transició no poden acomplir-se i força quadres de les organitzacions sindicals abandonen, bé perquè passen a integrar-se en la vida política, bé perquè queden decepcionats. A més la majoria dels treballadors no comprenen per què els sindicats no s'uneixen i es barallen per motius que els semblen inútils davant les seves necessitats. És precisament quan comença la via de la concertació social quan els treballadors perden terreny en el camp econòmic. La tendència als pactes globals dels sindicats amb la patronal i el govern fan que no vegin tany important l'acció en l'empresa, i es vagi deixant de banda el gran interès que hi havia hagut per a presentar-se per a ésser elegits delegats sindicals.

És important constatar que l'augment progressiu de l'abstencionisme sindical no es correspon amb la marxa de la participació a nivell polític (eleccions legislatives, municipals i autonòmiques) que s'incrementa però torna a baixar en les darreres eleccions. Tampoc el volum no és el mateix, i tal com es pot veure en els quadres 23 a 29, l'abstenció política a Catalunya no arriba mai al 40% i es manté al voltant del 20% en les legislatives de 1977 i de 1982, mentre que el sindical supera quasi sempre el 40%.

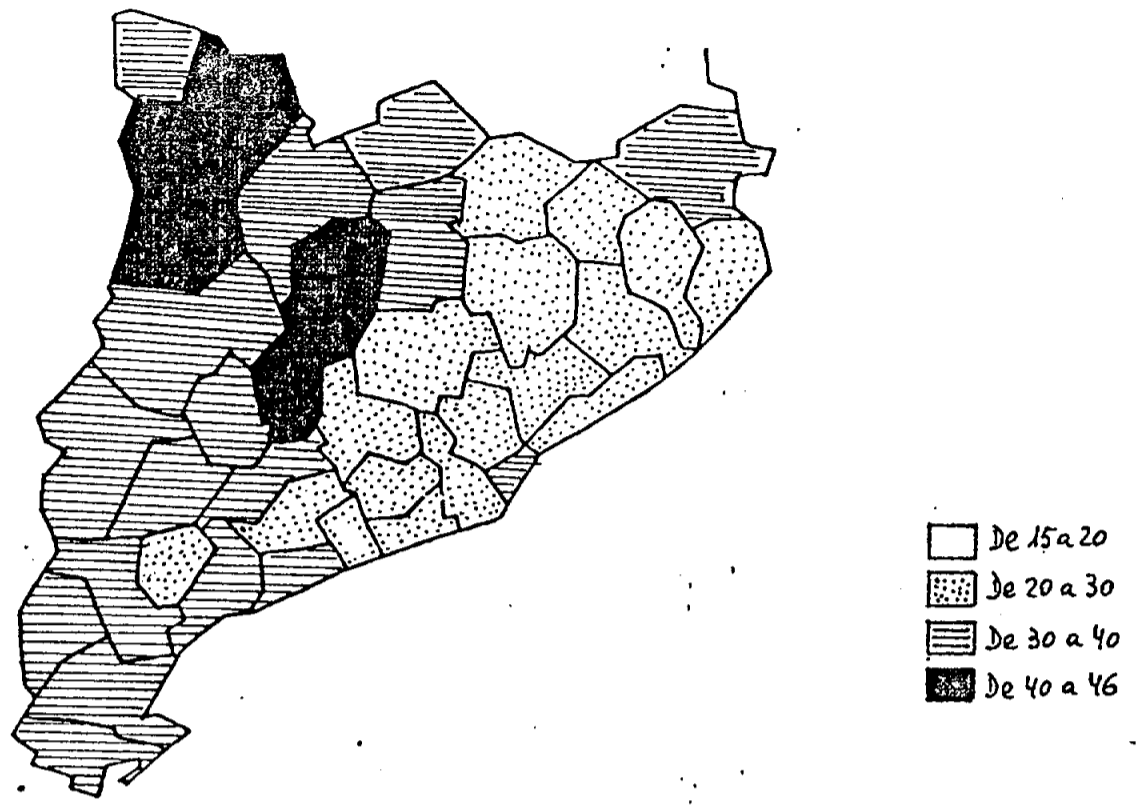
En termes territorials tampoc no existeix paral·lelisme entre unes i altres eleccions. En les comarques més industrialitzades i contràriament al que s'ha dit quant a l'abstenció sindical, l'abstenció política és molt baixa. Aquesta assoleix el seu major índex en les comarques més agrícoles i rurals com: Pallars Jussà i Subirà, Solsonès, Segarra, Baix Ebre, Montsià, Noguera, Conca de Barberà, Cerdanya, Baix Camp i Alt Urgell.

Una possible hipòtesi que caldria aprofundir i matitzar seria que per als treballadors té més importància el vot polític que el sindical, li atorguen més confiança i més efectivitat. Això es correspondria amb l'ocupació per part dels partits de l'espai social i la progressiva marginació dels sindicats en la transició.

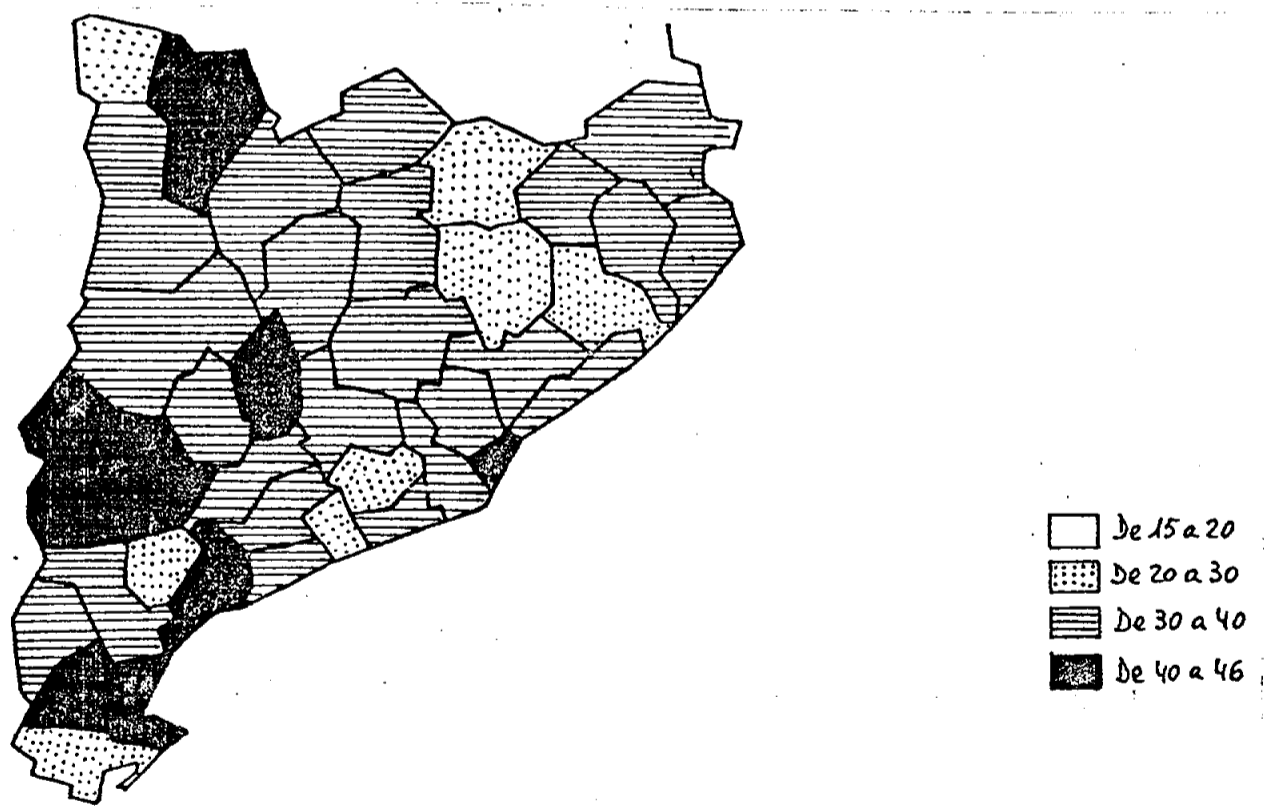
QUADRE NUM. 24 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 15 juny de 1977.

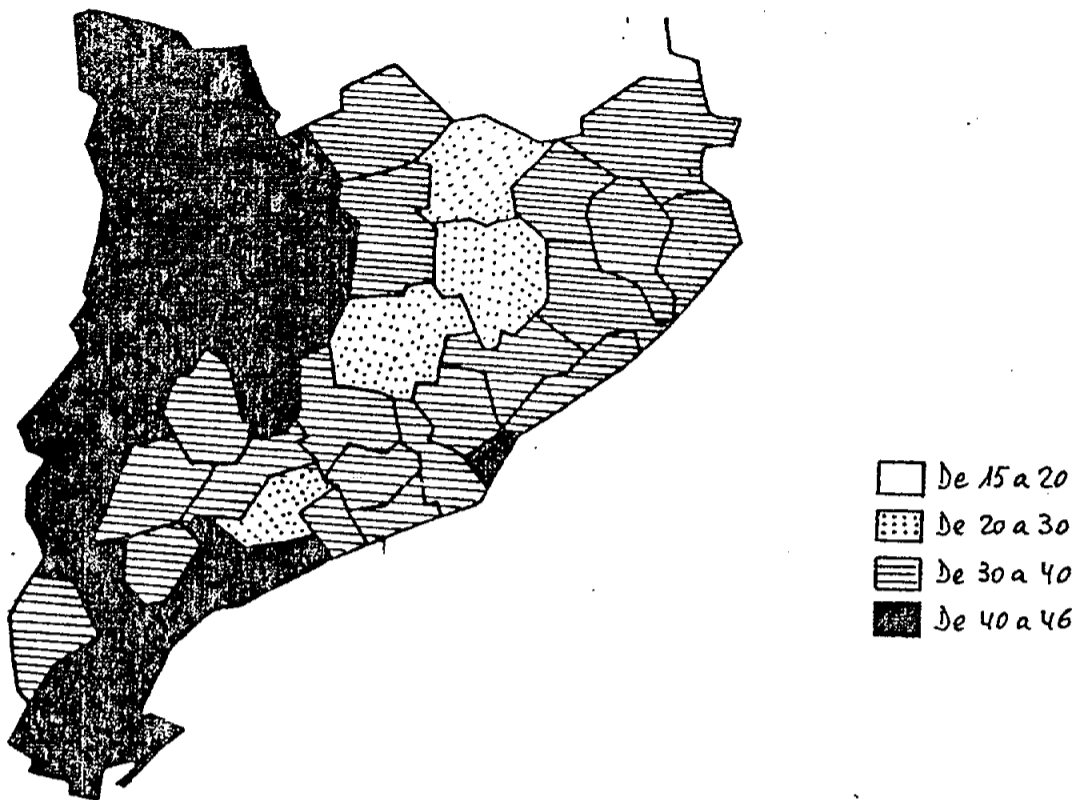
QUADRE NUM. 25 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS LEGISLATIVES DE L' 1 DE MARÇ DE 1979.

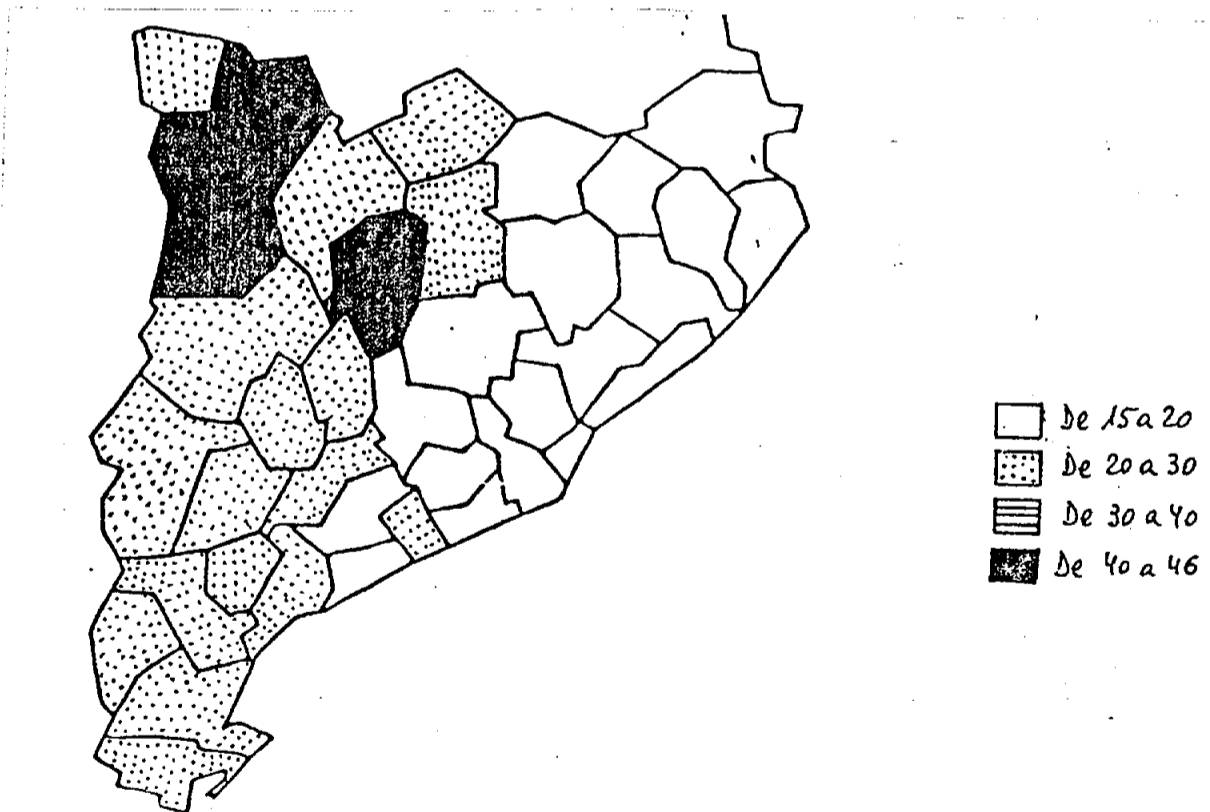
QUADRE NUM. 26 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS MUNICIPALS DEL 3 D'ABRIL DE 1979

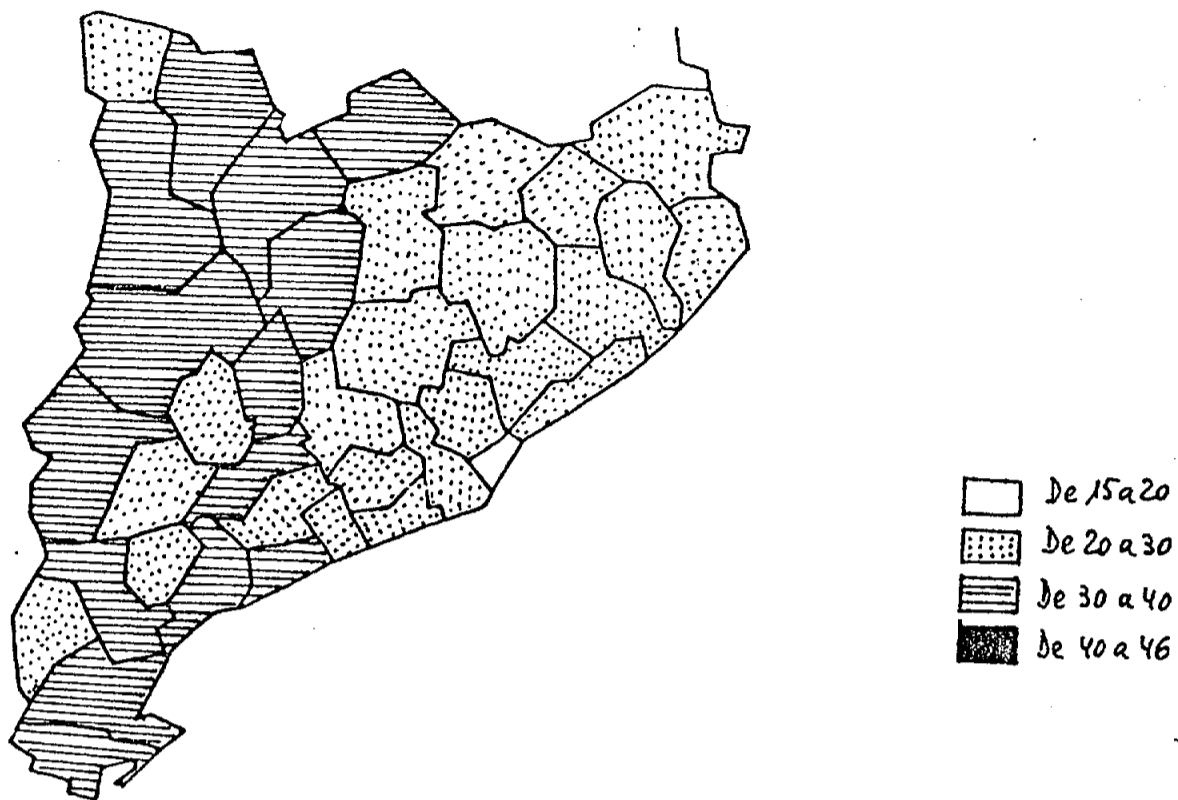
QUADRE NUM. 27 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS AUTONOMIQUES DEL 20 DE MARÇ DE 1980.

QUADRE NUM. 28 ABSTENCIONISME A CATALUNYA EN LES ELECCIONS LEGISLATIVES DEL 28 D'OCTUBRE DE 1982

QUADRE NUM. 29 PERCENTATGE MIG D'ABSTENCIONISME POLITIC A CATALUNYA DES DEL 77 AL 82.

Els resultats dels sindicats per comarques

A diferència del que succeeix en la resta de l'Estat espanyol, a Catalunya es dona una certa estabilitat en l'ordre dels resultats obtinguts per les Centrals Sindicals que intervenen en les tres convocatòries electorals. CC.OO. sempre ha quedat en primer lloc, UGT en segon i USO en tercer. Només varia la distància existent entre les dues primeres, ja que UGT passa del 17 % en 1978 al 30% en 1982 (Quadres 30, 31 i 32).

QUADRE NUM. 30	RESULTATS DE LES CENTRALS SINDICALS A CATALUNYA. 1978					
	CC.OO.		UGT		USO	
	Delegats	%	Delegats	%	Deleg.	%
Barcelona	16.451	43	6.453	17	1.066	3
Girona	944	39	717	30	70	3
Lleida	502	37	276	21	31	2
Tarragona	1.122	39	345	12	166	6
CATALUNYA	19.019	42	7.791	17	1.333	3

Font: Dades del Ministerio de Trabajo.

QUADRE NUM. 31 RESULTAT DE LES CENTRALS SINDICALS A CATALUNYA. 1980

	CC.OO.		UGT		USO	
	Delegats	%	Delegats	%	Deleg.	%
Barcelona	9.656	37	6.463	25	2.170	8,5
Girona	626	26	955	39	80	3
Lleida	442	32	454	33	110	8
Tarragona	531	33	351	22	268	17
CATALUNYA	11.255	36	8.223	26	2.628	8,5

Font: idem. i Conselleria de Treball.

QUADRE NUM. 32 RESULTATS DE LES CENTRALS SINDICALS A CATALUNYA. 1982

	CC.OO.		UGT		USO	
	Delegats	%	Delegats	%	Deleg.	%
Barcelona	8.593	40	5.973	27	664	3
Girona	460	28	793	48	61	3
Lleida	293	25	570	48	79	6
Tarragona	634	38	446	26	221	13
CATALUNYA	9.980	38	7.782	30	1.025	4

Font: Dades oficials de la Conselleria de Treball de la Generalitat

La manca de xifres oficials i oficioses de l'any 1978 desagregades territorialment impedeix oferir els resultats a nivell comarcal per aquell any. En els quadres 33 i 34 hom pot observar els resultats dels sindicats per comarques en els anys 1980 i 1982.

QUADRE NUM. 33. RESULTATS OBTINGUTS PELS SINDICATS A LES COMARQUES DE CATALUNYA. 1980.

Comarca	CC.OO.	%	UGT	%	USO	%
BARCELONES	5.011	35	3.545	25	907	6
VALLES OCC.	1.463	43	631	18	323	9,5
BAIX LLOBR.	1.094	47	447	19	129	5
VALLES OR.	575	41	226	16	132	9,4
MARESME	462	44	237	22	97	9,3
GIRONES	173	23	271	36	49	6
TARRAGONES	232	33	125	17	86	12
SEGRIA	208	32	218	33	40	6
BAGES	227	31	273	37	12	1
OSONA	156	25	148	24	128	21
ANOIA	148	28	184	35	13	2
BAIX CAMP	95	23	69	17	165	40
LA SELVA	97	33	99	34	3	1
BAIX EMPORDA	99	32	155	51	4	1
ALT PENEDES	87	24	88	24	34	9,4
GARRAF	99	31	130	40	25	7
ALT EMPORDA	43	28	66	43	8	5
BERGUEDA	69	23	98	33	31	10
GARROTXA	47	16	120	41	4	1
BAIX EBRE	53	41	15	16	29	22
RIPOLLES	43	24	91	52	6	3
ALT CAMP	25	40	11	17	14	22
MONTSIA	54	52	20	19	2	2
BAIX PENEDES	18	23	48	61	3	4
URGELL	18	19	44	47	17	18
NOGUERA	64	54	21	18	27	23
RIBERA D'EBRE	35	42	15	18	17	20
CONCA BARBERA	23	43	3	5	6	11
ALT URGELL	10	24	14	33	-	-

SEGARRA	17	55	7	22	2	6
SOLSONES	-	-	29	90	2	6
PALLARS J.	23	49	19	40	1	2
PALLARS S.	1	5	11	52	-	-
GARRIGUES	13	29	20	44	9	20
CERDANYA	-	-	-	-	-	-
TERRA ALTA	-	-	-	-	1	100
PRIORAT	1	20	2	40	1	20
VALL D'ARAN	3	33	3	33	-	-

Font: Dades de la Conselleria de Treball.

QUADRE NUM. 34 RESULTATS OBTINGUTS PELS SINDICATS A LES COMARQUES DE CATALUNYA. 1982.

Comarca	Delegats elegits	CC.OO.	%	UGT	%	USO	%
BARCELONES	11.816	4.569	38	3.227	27	305	2,6
VALLES OCC.	3.119	1.411	45	726	23	160	5
BAIX LLOBR.	2.258	1.026	45	608	27	28	1
VALLES OR.	1.319	501	38	320	24	40	3
MARESME	863	355	41	265	30	57	6,6
GIRONES	651	175	27	272	42	50	7,7
TARRAGONES	745	276	37	205	27	53	7
SEGRIA	716	212	29	281	39	39	5
BAGES	621	255	36	260	42	-	-
OSONA	410	117	28	138	33	20	5
ANOIA	339	120	35	122	36	7	2
BAIX CAMP	416	131	31	96	23	116	28
LA SELVA	305	105	34	122	40	-	-
BAIX EMPORDA	172	68	39	83	48	-	-
ALT PENEDES	243	65	26	44	18	12	5
GARRAF	280	93	33	129	46	11	4

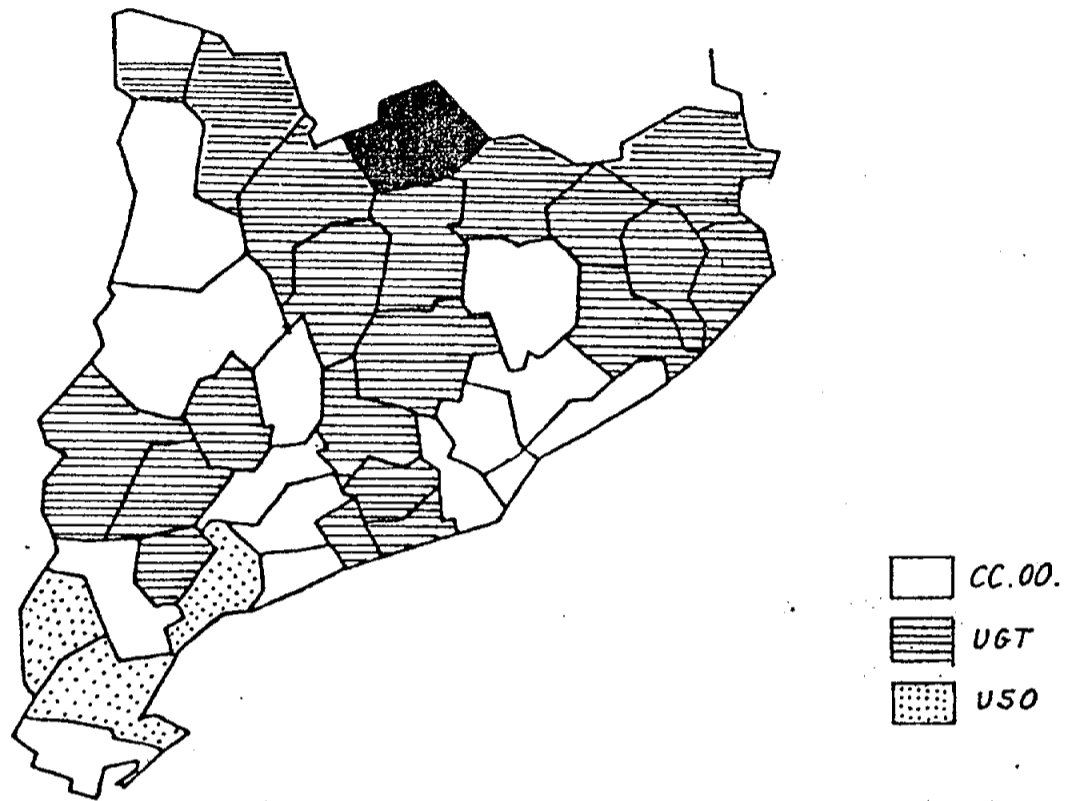
ALT EMPORDA	74	40	54	18	24	7	9,5
BERGUEDA	147	28	19	79	54	13	9
GARROTXA	281	47	16	183	65	4	1
BAIX EBRE	125	54	43	31	25	22	17
RIPOLLES	198	45	22	115	58	11	5
ALT CAMP	104	43	41	33	32	6	6
MONTSIA	75	35	46	29	38	1	1
BAIX PENEDES	43	19	44	15	35	1	2
URGELL	110	16	14	81	73	4	4
NOGUERA	81	27	33	22	27	24	29
RIBERA D'EBRE	140	68	48	30	21	14	10
CONCA BARBERA	19	6	31	1	5	7	37
ALT URGELL	67	1	1	47	70	7	10
SEGARRA	36	6	16	18	50	2	5
SOLSONES	57	-	-	57	100	-	-
PA LLARS J.	59	18	30	30	51	1	2
PALLARS S.	2	-	-	2	100	-	-
GARRIGUES	39	9	23	26	67	2	5
CERDANYA	7	-	-	7	100	-	-
TERRA ALTA	--	--	--	--	--	--	--
PRIORAT	--	--	--	--	--	--	--
VALL D'ARAN	8	4	50	3	37	-	-

Font: Dades de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

La predominància d'un o altre sindicat queda il·lustrada en els quadres 35 i 36. Els quals mostren l'alt grau d'estabilitat. CC.OO. ha estat la primera central -en el 80 i en el 82- a les següents comarques: Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Oriental i Occidental, Maresme, Tarragonès, Montsià, Ribera d'Ebre, Alt Camp, Noguera, Conca de Barberà. A més, en el 80, va ser la primera a Osona, Pallars Jussà i Segarra. En canvi, en el 82, deixa de ser la primera en aquestes tres comarques, i ho és el Baix Camp, Baix Ebre,

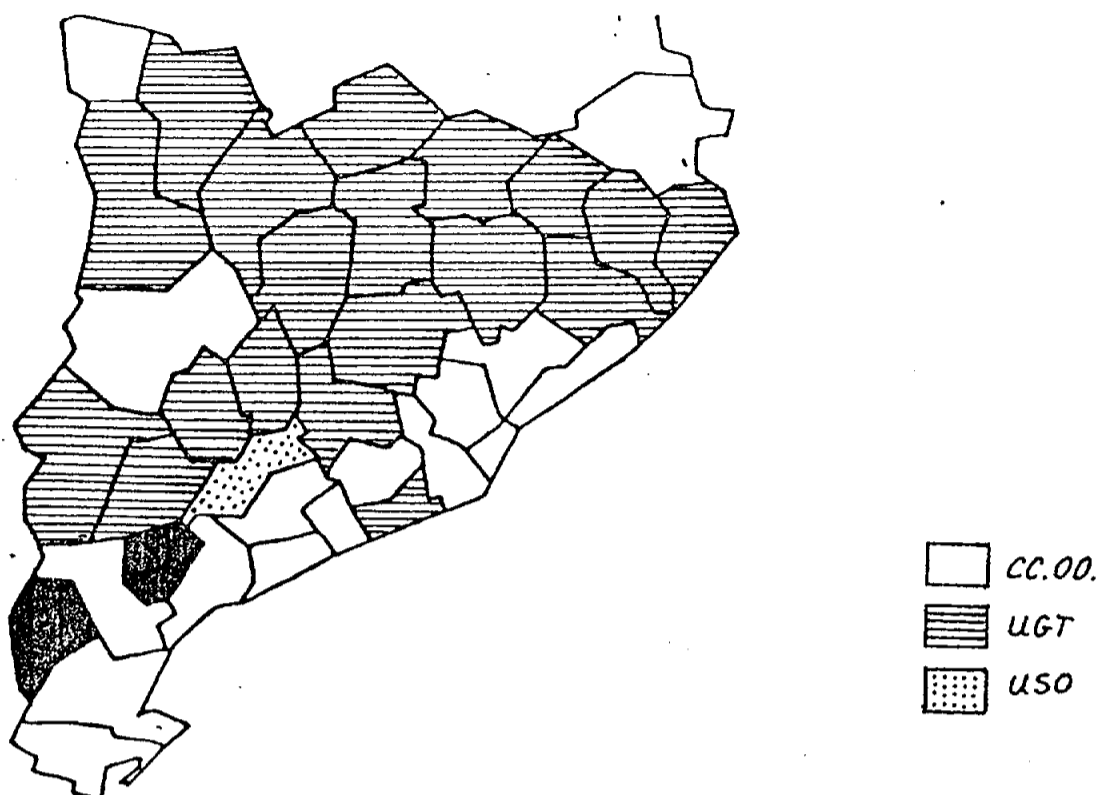
Baix Penedès, Alt Penedès, Alt Empordà i Vall d'Aran. En aquesta en va treure els mateixos delegats que UGT, en el 80.

QUADRE NUM. 35. CENTRAL GUANYADORA A LES COMARQUES DE CATALUNYA. 1980.

Font: Elaboració pròpia segons dades de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

1982.

Font: Elaboració pròpia segons dades de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

Entrant en l'explicació dels resultats de cada sindicat, CC.OO. és la capdavantera en les tres confrontacions amb una diferència superior a la que obté en l'àmbit estatal. Ara bé, cal observar la seva davallada al llarg d'aquest període, ja que l'any 1978 obtenia 19.000 delegats (42% del total dels elegits), l'any 80 en perd 8.000 i n'obté 11.255 (36% del total), i en 1982 no arriba als 10.000, obtenint-ne 9.980 (38% del total). La baixa és més forta en termes absoluts que en termes relatius, donat que el nombre total de delegats elegits ha anat disminuint fortament. Segons ho mostra el quadre 30, CC.OO. va ésser la primera força sindical en les quatre "províncies" en 1978. UGT quedava molt lluny sobretot a Barcelona i Tarragona. En 1980, CC.OO. continua mantenint la predominància en aquestes dues zones, però es veu superada per un petit marge per UGT a Lleida i per una diferència molt més forta a Girona (quadre 33). En aquest mateix

any 80.00. guanyava a 14 de les 38 comarques, mentre que UGT treu més delegats a 19 d'aquestes (quadre 35).

L'any 82 continua mantenint el primer lloc en el conjunt de Barcelona i Tarragona i el segon a Girona i a Lleida a on queda ja força lluny dels resultats d'UGT. En termes comarcals és primera a 16 comarques -més que en 1980- i UGT guanya a 19 igual que en 1980, encara que no tots coincideixen amb les d'aquell any (quadre 36).

En el cas d'UGT, com és lògic, es manté l'estabilitat del segon lloc però també la del nombre absolut dels delegats elegits; compensada en termes relatius per la disminució del nombre total de delegats elegits. Això li fa pujar els percentatges relatius obtinguts. Així l'any 1978 treu 7.791 delegats, és a dir un 17%; l'any 1980 en treu 8.223, és a dir un 26%; i l'any 1982, 7.782, és a dir un 30%, quadres 30, 31 i 32). Tal com ho evidencien els quadres 33 i 34, UGT manté la supremacia en les dues darreres convocatòries en les comarques següents: Anoia, Bages, Garraf, Berguedà, Gironès, Baix Empordà, La Selva, Garrotxa, Ripollès, Segrià, Pallars Sobirà, Solsonès, Alt Urgell, Garrigues i Urgell. En el 80, va ser la primera també a Baix Penedès, Priorat, Alt Penedès i Alt Empordà. I en el 82, és primera a Osona, Segarra, Cerdanya i Pallars Jussà.

USO treu en 1978 un 3% del total, és a dir 1.333 delegats. Dos anys més tard puja a 2.628 delegats més que duplicant el seu percentatge (8'5%), i l'any torna a baixar a 1.025 delegats (4%). En 1980 USO és la primera central a tres comarques: Baix Camp, Baix Ebre i Terra Alta; i segona a la Ribera d'Ebre, Conca de Barberà, Alt Camp i Solsonès. En el 82 perd aquesta posició a aquestes comarques i només és segona al Baix Camp, La Noguera i Alt Urgell, conservant la primacia a la Conca de Barberà.

Resultats dels sindicats per sectors

Després de veure els resultats dels sindicats per comarques, és també il·lustratiu explicar els resultats diversificant-los segons els grans sectors econòmics. No ha estat possible obtenir les dades

de 1980, i per tant la comparació es limita als anys 1978 i 1982 (quadres 37 i 38).

QUADRE NUM. 37. RESULTATS DELS SINDICATS A CATALUNYA, PER SECTORS, 1978

Branches	Delegats elegits	CC.00.	%	UGT	%	USO	%
METALL	10.438	4.468	43	1.848	18	267	2,5
CONSTRUC.	4.771	2.819	50	550	11	79	1,6
TEXTIL	7.171	3.006	42	1.501	21	342	5
PELL	390	159	41	100	25	14	3,6
QUIMICA	3.739	1.537	41	640	17	84	2
ALIMENT.- HOSTAL.	2.501	1.042	41	489	19	56	2
COMERÇ	1.330	558	42	251	19	26	2
TRANSPORTS	1.162	604	52	218	19	28	2,4
A. GRAFIQ.	1.980	752	38	386	19	27	1,4
BANCA	1.820	557	30	364	20	59	3
FUSTA	903	459	51	183	20	7	1
ENSENYAM.	695	91	13	46	6	4	0,6
SANITAT	909	293	31	118	13	26	3
ENERGIA	849	383	46	179	21	22	2,6
MINERIA	134	63	47	22	16	9	6,7

Font: Elaboració pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo.

QUADRE NUM. 38 RESULTATS DELS SINDICATS A CATALUNYA; PER SECTORS, 1982

Branques	Delegats elegits	CC.OO.	%	UGT	%	USO	%
METALL	5.759	2.302	40	1.804	31	139	2,4
CONSTRUCC.	1.578	811	51	432	27	61	4
TEXTIL	3.634	1.513	41	1.136	31	146	4
PELL	262	146	55	72	27	12	4,6
QUIMICA	2.512	967	38	554	22	121	5
ALIMENT.- HOSTAL.	2.215	839	38	926	42	80	3,6
COMERÇ	1.308	352	27	419	32	33	2,5
TRANSPORTS	1.352	521	38	502	37	35	2,6
A. GRAFIQ.	1.107	417	37	257	23	45	4
BANCA	1.796	544	30	433	24	9	0,5
FUSTA	561	234	41	231	41	9	1,6
ENSENYAM.	407	43	10	59	14	138	34
SANITAT	521	153	29	110	21	18	3,5
ENERGIA	581	262	45	217	37	14	2,4
MINERIA	88	38	43	41	46	-	-

Font: Elaboració pròpia sobre dades de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

En els quadres següents (del 39 a 42) es desagreguen aquestes xifres en l'àmbit provincial. En aquest cas, això té la seva importància ja que en la mesura en què existeixen un bon nombre de Convenis que es negocien en el marc de la "província", s'utilitzen de cara a la representativitat, els resultats obtinguts en les eleccions per part de les Centrals Sindicals.

QUADRE NUM. 39 RESULTATS OBTINGUTS PELS SINDICATS A BARCELONA, PER SECTORS EN EL 78 I EN EL 82.

Branches	Delegats elegits 78 CC.00.				% UGT	% USO	% Delegats eleg. 82	Delegats eleg. 82 CC.00.				% UGT	% USO	% Delegats eleg. 82
METALL	9.229	4.073	44	1.632	18	213	2	5.172	2.123	41	1.554	30	99	2
CONSTRUCCIO	3.686	2.258	61	412	11	42	1	1.183	630	53	298	25	26	2
TEXTIL	6.210	2.682	43	1.195	19	307	5	3.078	1.363	44	838	27	122	4
PELL	342	137	40	89	26	11	3	227	123	54	67	29	6	3
QUIMICA	3.296	1.380	42	582	18	57	2	2.201	828	37	486	22	97	5
ALIMENTACIO- HOSTALERIA	1.782	749	42	356	20	36	2	1.611	660	41	662	41	38	2
COMERÇ	1.225	524	43	233	19	21	2	1.115	317	28	321	29	17	1,5
TRANSPORTS	906	484	53	157	17	12	1	1.056	416	39	382	36	13	1
ARTS GRAFIQ.	1.698	657	39	310	18	18	1	945	363	38	191	20	31	3
BANCA	1.487	506	34	313	21	19	1	1.462	474	32	338	23	-	-
FUSTA	583	313	53	112	19	1	-	335	175	52	122	36	1	-
ENSENYAMENT	620	90	14	45	7	3	0,5	349	42	12	55	16	101	29
SANTAT	771	192	25	100	13	22	3	345	108	31	49	14	7	2
ENERGIA	499	253	50	105	21	11	2	388	210	54	128	33	-	-
MINERIA	109	49	45	17	15	9	8	79	32	40	38	48	-	-

Font: Elaboració pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo i de la Conselleria de Treball de la

Generalitat.

QUADRE NUM. 41 RESULTATS OBTINGUTS PEIS SINDICATS A LLEIDA, PER SECTORS EN EL 78 I EN EL 82

Bramnes	Delegats elegits 78				Delegats eleg. 82						
	CC.00.	%	UGT	%	CC.00.	%	UGT	%			
METALL	187	71	38	27	134	36	27	68	51	13	10
CONSTRUC.	148	82	55	22	96	22	23	54	56	14	15
TEXTIL	160	78	49	22	95	44	46	31	32	3	3
PELL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
QUIMICA	15	9	60	-	11	7	63	2	18	-	-
ALIMENT.- HOSTAL.	155	62	40	26	220	68	31	101	46	21	10
COMERCÍ	26	8	31	1	82	5	6	54	66	3	4
TRANSPORTS	43	19	44	14	96	33	34	53	55	1	1
A. GRAFIQ.	52	21	40	14	25	2	8	22	88	1	4
BANCA	79	29	36	17	111	27	24	41	37	-	-
FUSTA	30	6	20	17	34	1	3	29	85	3	9
ENSENYAM.	35	1	3	-	23	-	-	-	-	12	SR
SANTITAT	34	10	29	6	44	1	2	14	31	-	-
ENERGIA	101	22	22	32	85	26	30	42	49	-	-
MINERIA	6	5	83	1	8	5	62	3	37	-	-

Font: Elaboració pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo i de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

QUADRE NUM. 40 RESULTATS OBTINGUTS PELS SINDICATS A GIRONA, PER SECTORS EN EL 78 I EN EL 82

Branques	Delegats eleg. 78					Delegats eleg. 82								
	CC.00.	%	UGT	%	USO	CC.00.	%	UGT	%	USO				
METALL	437	148	34	106	24	17	4	198	45	23	94	47	6	3
CONSTRUCC.	450	234	52	82	18	17	4	154	78	50	67	43	-	-
TEXTIL	572	159	28	244	42	2	0,4	371	71	19	221	59	7	2
PELL	26	7	27	11	42	-	-	16	10	62	5	31	-	-
QUÍMICA	115	24	21	24	21	3	2,6	62	24	39	11	18	-	-
ALIMENT.- HOSTAL.	374	107	28	73	19	4	1	229	65	28	120	52	-	-
COMERÇ	41	13	31	13	31	5	12	41	7	17	24	58	-	-
TRANSPORTS	80	34	42	17	21	6	7,5	85	37	43	25	29	3	3,5
A. GRAFIQ.	137	30	22	49	35	6	4	76	23	30	41	54	-	-
BANCA	133	14	10	23	17	6	4	86	14	16	23	27	1	1
FUSTA	150	60	40	28	18	1	0,7	140	44	31	62	44	-	-
ENSENYAM.	16	-	-	-	-	-	-	15	1	6	1	6	11	73
SANITAT	81	27	33	11	13	4	5	39	8	20	20	51	7	18
ENERGIA	138	47	34	31	22	-	-	28	6	21	19	68	-	-
MINERIA	13	7	54	4	31	-	-	1	1	-	-	-	-	-

Font: Elaboració Pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo i de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

CUADRE NUM. 42 RESULTATS OBTINGUTS PELS SINDICATS A TARRAGONA, PER SECTORS EN EL 78 I EN EL 82.

Branches	Delegats eleg. 78					Delegats eleg. 82								
	CC.00.	%	UGT	%	USO	CC.00.	%	UGT	%	USO				
METALL	585	30	83	14	30	5	255	98	38	88	34	21	8	
CONSTRUCC.	487	50	34	7	19	4	145	81	56	13	9	21	15	
TEXTIL	229	87	40	17	22	10	90	35	39	33	37	14	15	
PELL	22	15	68	-	3	13	19	13	68	-	-	6	31	
QUIMICA	313	124	39	34	11	24	8	238	108	45	55	23	24	10
ALIMENT.- HOSTAL.	190	79	41	34	18	9	5	155	46	29	43	28	21	13
COMERC	38	13	34	4	10	-	70	23	33	20	28	13	19	
TRANSPORTS	133	67	50	13	10	10	115	35	30	42	36	19	16	
A. GRAFIQ.	93	44	47	13	14	3	61	29	47	3	5	13	21	
BANCA	121	8	6	11	9	34	137	29	21	31	22	8	6	
FUSTA	140	80	57	26	19	5	52	14	27	18	34	5	10	
ENSENYAM.	24	-	-	1	4	-	20	-	-	3	15	14	70	
SANTYAT	23	10	43	1	4	-	93	36	38	27	29	4	4	
ENERGIA	111	61	55	11	10	11	80	20	25	28	35	14	17	
MINERIA	6	2	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Font: Elaboració Pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo i de la Conselleria de Treball de la

Generalitat.

En el Quadre 43 se situa el sindicat guanyador en cada un dels diversos sectors, segons les quatre "províncies" de Catalunya.

QUADRE NUM. 43 SINDICAT GUANYADOR EN ELS SECTORS A CATALUNYA I "PROVINCIES" EN EL 78 I EN EL 82

Branca	1978				1982					
	Barna	Girona	Lleida	Tarrag.	CATALUNYA	Barna	Girona	Lleida	Tarrag.	CATALUNYA
METALL	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	CC.00.	CC.00.
CONSTRUCCIO	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.
TEXTIL	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	CC.00.
PELL	CC.00.	UGT	--	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	--	CC.00.	CC.00.
QUIMICA	CC.00.	CC.00	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.
ALIMENT.- HOSTALERIA	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	UGT	CC.00.	UGT
COMERÇ	CC.00.	CC.00	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	UGT	CC.00.	UGT
TRANSPORT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	CC.00.
ARTS GRAFIQ.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	CC.00.	CC.00.
BANCA	CC.00.	UGT	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	UGT	CC.00.
FUSTA	CC.00.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	UGT	CC.00.
ENSENYAM.	CC.00.	--	--	CC.00.	CC.00.	USO	USO	USO	USO	USO
SANITAT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	CC.00.	CC.00.
ENERGIA	CC.00.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	UGT	UGT	CC.00.
MINERIA	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	CC.00.	UGT	CC.00.	CC.00.	--	UGT

Font: Elaboració pròpia sobre dades del Ministerio de Trabajo i de la Conselleria de Treball de la Generalitat.

Tal com es pot apreciar en aquesta sèrie de quadres el domini de CC.OO. per sectors és molt fort. L'any 1978 és la primera central en tots els sectors i en 1982 només perd aquesta posició en quatre branques; en tres domina UGT (Alimentació-Hostaleria, Comerç i Minería) i USO és la primera en Ensenyament. El domini a Barcelona és absolut en 1978, mentre que en 1982 passa a ocupar el segon lloc en els quatre sectors esmentats. A Girona és on UGT obté els millors resultats. Ja en 1978 és la primera central en quatre sectors (Tèxtil, Pell, Arts Gràfiques i Banca) i comparteix el primer lloc amb CC.OO. en la Química i el Comerç. En 1982 el seu domini s'amplia en nou sectors i CC.OO. domina tan sols en sis. Però on l'avenç d'UGT és més clar és a Lleida, ja que en 1978 era la primera en la Fusta i l'Energia i en 1982 domina deu branques, CC.OO. s'ha de conformar amb el primer lloc en tres (Tèxtil, Química i Minería). A Tarragona, en canvi, CC.OO. és la primera central amb molta diferència en relació a UGT. En 1978 domina totes les Branques, excepte Banca; en el 82, UGT domina, a més, Alimentació-Hostaleria, Comerç i Minería; USO és la primera en Ensenyament.

Malgrat el fort predomini de CC.OO. en els resultats sectorials, hi ha sectors on el domini de les altres dues és significativa. UGT és present, sobretot, en Alimentació-Hostaleria, Comerç, Banca, Fusta, Sanitat i Energia. USO en l'Ensenyament. Cal remarcar el predomini de CC.OO. en els tres sectors que ocupen més treballadors i en els quals s'ellegeixen més delegats (Metall, Construcció i Tèxtil).

Una comparació comarcal socio-econòmica

En aquest apartat, que es podria ampliar molt més, s'utilitzen dues variables, l'ocupació industrial relativa i els índex d'atur (quadres 44 i 45) per a definir encara que sigui esquemàticament, la situació socio-econòmica de les diverses comarques de Catalunya i relacionar-les amb els resultats de les eleccions sindicals. D'aquest encreuament poden derivar-se algunes relacions.

El domini de CC.OO. es concentra en les cinc comarques que tenen major desenvolupament industrial de Catalunya (Barcelonès, Vallès Occidental i Oriental, Baix Llobregat i Maresme). En totes elles coincideix que el sector predominant de la indústria és el Metall i que el segueixen a nivell ocupacional el Tèxtil i la Química (quadre 44). Són les comarques on s'elegeixen més delegats i representen el 74% del total dels elegits a Catalunya, l'any 82. Tres d'aquestes encapçalen la llista de les comarques amb un índex alt d'atur -més del 20%- molt per sobre de la mitjana de Catalunya. Les altres dues s'apropen molt a aquesta mitjana i se situen entre les deu primeres comarques amb atur. En les cinc comarques esmentades, tal com es pot veure en el quadre 34, la diferència dels delegats obtinguts per CC.OO. i UGT és molt forta, malgrat que disminuïxi lleument la diferència entre el període esmentat.

Així, doncs, semblaria que CC.OO. resisteix bé en les seves fortaleres tradicionals amb més forta implantació industrial; però també per això, la crisi la pot afectar més en la mesura que ataquï més l'ocupació del sector secundari i per tant a les cinc comarques on l'activitat econòmica gira al voltant de la indústria.

UGT domina en un tipus de comarques menys industrialitzades en les quals els sectors principals són el Tèxtil, l'Alimentació, la Fusta, i hi ha un bon nombre d'empreses de serveis preferentment del Comerç i l'Hostaleria. Podrien incloure's dins d'aquesta definició les següents comarques: Segrià, Bages, Gironès, Baix Empordà, Selva, Anoia, Berguedà, Garrotxa, Urgell, Alt Urgell i Solsonès. Com es pot comprovar en aquestes comarques s'hi elegeixen menys delegats, l'índex d'atur és menys elevat. La distància entre els resultats d'UGT i CC.OO. no és generalment molt important i a diferència de les anteriors comarques no es pot concloure que aquestes siguin territoris-possessions d'UGT. De fet, en les darreres eleccions s'han donat canvis de posició en comarques en les quals l'any 1980 UGT o CC.OO. havien estat les primeres (Alt Empordà, Osona, Alt Penedès, Baix Penedès, Segarra). Realment només es pot parlar d'un

cert domini estable en funció dels resultats obtinguts per UGT en comarques com el Gironès, la Garrotxa, el Solsonès, el Berguedà, l'Urgell, l'Alt Urgell i el Ripollès.

QUADRE NUM. 44 ATUR REGISTRAT A LES COMARQUES. GENER 1983.

Comarques	Atur regist.	Taxa d'atur	Comarques	Atur regist.	Taxa d'atur
ALT CAMP (1)	2.027	11,1	Maresme	13.965	15,5
ALT EMPORDA	2.181	7,6	Montsià	1.807	10,5
ALT PENEDES	2.897	13,0	NOGUERA	1.152	7,0
ALT URGELL	281	3,9	OSONA	5.055	11,3
ANOIA	4.056	13,4	PALLARS J.(3)	397	4,5
BAGES	8.421	13,7	Ribera E. (4)	1.599	8,6
BAIX CAMP	7.747	19,9	RIPOLL.-CERD.	1.542	7,8
BAIX EBRE	3.348	15,0	SEGRIA (5)	7.607	11,5
BAIX EMPORDA	3.933	14,1	SELVA	3.615	11,9
BAIX LLOBREG.	42.128	24,7	SOLSONES	299	7,0
BAIX PENEDES	1.801	18,9	TARRAGONES	9.600	20,2
BARCELONES	169.562	15,9	URGELL (6)	1.726	5,9
BERGUEDA	2.004	11,0	VALL D'ARAN	248	4,3
GARRAF	5.122	21,6	VALLES OCC.	63.190	29,5
GARROTXA	1.213	6,0	VALLES OR.	15.199	20,8
GIRONES (2)	6.003	12,3			
			CATALUNYA	389.725	16,9

(1) Inclou pràcticament la comarca de la Conca de Barberà

(2) Inclou part de la Selva

(3) Comprèn tot el Pallars Sobirà

(4) Comprèn la comarca de la Terra Alta i bona part del Priorat

(5) Inclou tota la comarca de les Garrigues

(6) Comprèn tota la Segarra.

Font: "Full Mensual d'Ocupació. Gener 1983" Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya.

QUADRE NUM. 45 DISTRIBUCIO PERCENTUAL DE L'OcupACIO INDUSTRIAL PER SECTORS I COMARQUES. ANY 1976.

Comarques	Metall	Tèxtil	Química	A. Gràfic.	Alimentació	Ceràmica	Fusta	Pell	% total respect Catal.
BARCELONES	46,5	28	37,6	45	35,95	30,86	34,5	31,2	40,4
BAIX LLOBR.	12,04	4,65	15,77	10,36	9,45	14,53	6,85	1,3	9,4
VALLES OCC.	10,00	12,67	6,67	6,10	3,85	12,40	5,66	3,7	9,8
OSONA	4,74	9,9	1,18	0,70	2,35	1,66	5,25	11,8	6,1
VALLES OR.	4,94	2,95	7,41	3,13	5,6	3,86	5,10	13,1	5,1
MARESME	1,65	10,67	1,91	3,9	3,1	4,06	2,15	1,0	4,2
BAGES	1,80	4,47	3,01	0,33	2,6	1,86	2,4	2,1	3,8
ANOIA	0,37	5,32	1,02	4,33	1	2,33	0,85	13,9	2,2
GIRONES	1,13	0,87	1,33	9,1	4,15	2,23	3,35	5,9	1,8
SELVA	0,5	1,55	3,5	0,6	2,3	1,0	6,0	1,0	1,8
TARRAGONES	0,71	0,67	10,47	0,40	2,5	1,10	1,55	0,5	1,4
BAIX CAMP	0,95	1,45	0,71	0,60	2,2	1,2	2,6	4,1	1,3
GARRAF	1,84	0,62	1,04	0,46	0,7	1,83	1,1	2,2	1,2
GARROTXA	0,44	7,02	0,16	2,16	0,75	1,63	1,35	2,2	1,2
SEGRIA	0,50	0,67	1,18	2,8	5,8	2,66	2,0	0,6	1,1
BERGUEDA	0,04	1,42	0,07	0,43	0,55	0,56	0,4	-	1,1
BAIX EMP.	0,14	0,52	0,65	0,3	1,2	3,86	4,6	0,1	1,0
ALT PENEDES	0,38	0,9	0,4	4,96	3,05	1,76	0,75	0,3	0,9
RIPOLLES	1,14	0,82	0,10	0,93	0,5	0,1	0,4	0,5	0,9
Altres comarques	10,19	4,86	5,82	3,41	12,40	10,51	13,14	4,5	13,0

Font: "La especialización de la Industria manufacturera catalana" Servicio de Estudios. Banco Urquijo, pàgs. 272-73. 1979.

Eleccions polítiques i eleccions sindicals a nivell comarcal

Un problema gens negligible és el de les possibles influències entre el vot a una determinada organització política i a una determinada opció sindical. Ja s'ha vist en el cas de Catalunya que en termes absoluts de volum i ritme no semblen existir grans correspondències, però això no vol dir que en l'interior d'un específic espai ideològic o social no pugui donar-se un elevat grau de correlació entre ambdues opcions. Tradicionalment, aquest és el cas dels partits polítics socialista i comunista que tenen uns sindicats, més o menys controlats, però que es defineixen de forma semblant en les gran qüestions. És a dir que en els països d'Europa Occidental es pot afirmar que una majoria dels votants als partits socialistes voten els sindicats socialistes i que una majoria dels votants comunistes ho fan als sindicats d'orientació comunista quan n'hi ha. Aquesta polarització es reforça si el grau d'adhesió al partit polític augmenta (militants, responsables, dirigents, etc.). Tanmateix les excepcions no falten: per exemple en el cas italià, on els electors i militants del PSI es divideixen sindicalment entre la UIL, la CGIL i, àdhuc, la CISL; o en el PSF dividides les seves preferències vers la CFDT i la FO sobretot, però també un petit nucli vers la CGT. En els partits demòcrata-cristians, la qüestió es complica doncs, fins i tot, quan existeix un sindicat amb la mateixa orientació, el vot a vegades s'hi polaritza -cas belga- o a vegades es dispersa -cas alemany.

I al revés? Doncs la qüestió es complica, ja que fins i tot en països com la Gran Bretanya on la fidelitat sindicat-partit era força estable, està entrant en crisi per raó del vot massiu i també popular al partit conservador, a l'aparició del partit social-demòcrata, a la baixa del laborista i la puja relativa del lliberal, a l'augment de l'abstencionisme, etc. Les complicacions no acaben ací, doncs l'existència de sindicats autònoms -CISL italiana, per

exemple- amb una certa multipolaritat política o el creixent pluralisme polític-ideològic de certes organitzacions sindicals tradicionalment escorades, encara posa més en qüestió l'aplicació de l'esquema linial de dependències mútues (48).

En el cas de l'Estat espanyol, s'han fet algunes recerques (49) que indiquen una més gran polarització política en el cas dels afiliats a UGT vers el PSOE que en el dels de CC.OO. vers el PCE, però també que sectors importants de les dues centrals voten altres opcions tot i que tendeixi a disminuir (50) el nombre dels que així ho fan.

Amb les dades que es tenen, això no es pot establir estrictament per a Catalunya, ja que caldria baixar al nivell de l'enquesta individual, però sí que poden formular-se algunes correspondències territorials relativament significatives.

Tot i que sigui discutible, per a la comparació s'han preferit les eleccions autonòmiques del mes de març de 1980 ja que reflecteixen millor el vot ciutadà envers la realitat global de Catalunya, que no pas les legislatives estatals, més influïdes per les opcions polítiques generals a nivell d'estat, o les municipals més condicionades pel vot local, personal, etc. També presenten l'avantatge de coincidir pràcticament en el temps de realització,

(48) No és el cas aquí de donar l'amplíssima bibliografia europea sobre aquest tema, però per a referir-se només a l'evolució de les relacions laborals entre sindicats i partits en els darrers tres anys i per a sis països europeus, veure l'anàlisi comparatiu que des de 1980 es publica sota el nom de "L'Europa sindical". Ed. Mulino. Bologna. 1980. 1981. 1982.

(49) Veure els estudis de Fischman, Pérez Díaz, Fundació F. Ebert,...

(50) Veure el resum d'aquest conjunt de treballadors, realitzat en el CIL, núm. 9 - 10 de novembre de 1982.

evitant així de fer intervenir variables anteriors o posteriors.

Sembla força evident la relació entre el vot al PSUC i el vot sindical a CC.OO. En el quadre 46 hom pot observar que en les comarques on aquest partit obté els més alts percentatges, CC.OO. és la primera central sindical. De les onze comarques on el PSUC treu més del 15% dels vots totals de les mateixes, CC.OO. guanya les eleccions sindicals en nou. La única excepció important és el Garraf on UGT arriba en primer lloc, doncs, l'altra -el Priorat- té molt poca significació ja que s'hi elegeixen cinc delegats sindicals. Una altra excepció és Osona, en la qual CC.OO. és la primera central i el PSUC obté un percentatge per sota del 10%. Es tracta d'una comarca on dominen el Metall i el Tèxtil amb un relativament alt grau d'industrialització, aspectes que influïen en el vot en el vot sindical a CC.OO. De tota manera, l'any 1982, la UGT esdevé la primera central en la comarca. En aquest predomini d'UGT i en el petit percentatge del PSUC poden haver influït altres aspectes del vot, com per exemple la implantació de CiU en aquesta comarca. En les altres comarques on CC.OO. i el PSUC obté uns resultats reduïts, els delegats elegits són un nombre quantitativament poc important. D'això es pot deduir que el vot sindical de CC.OO. és un vot força estable, doncs políticament està recolzat per un vot militant i per una col.laboració organitzativa i ideològica entre partit i sindicat. A més, es constata una forta concentració del vot PSUC en no gaires comarques; així, aquest partit treu un 73% de vots aconseguits a Catalunya, només en tres comarques (Baix Llobregat, Vallès Occidental i Barcelonès); aquesta concentració també és seguida en bon grau per CC.OO.: en aquestes comarques, aquest sindicat consegueix el 67% de tots els delegats que treu a Catalunya.

QUADRE NUM. 46 . COMPARACIO ENTRE EL VOT POLITIC AL PSUC EN LES ELECCIONS AUTONOMIQUES DEL 80

I EL VOT SINDICAL A CC.OO. EN LES ELECCIONS SINDICALS DEL 80 EN LES COMARQUES.

Comarques	% PSUC en la Comarca	Nº ordre PSUC id.	% CC.OO. en la Com.	Nº ordre CC.OO. id.	Deleg. CC.OO.	%PSUC rela ció resta Catalunya	% CC.OO. rela ció resta Ca- talunya.
Baix Llobr.	31,8	1	47	1	1.094	13,32	9,72
Valles Occ.	27,5	1	43	1	1.463	14,36	12,99
Barcelona	19,9	3	35	1	5.011	45,28	44,52
Tarragona	18	3	33	1	232	2,15	1,75
Valles Or.	17,5	3	41	1	575	3,25	5,10
Garraf	17,4	3	31	2	99	1,13	0,87
Conca Barb.	16,9	3	43	1	23	0,30	0,18
Ribera Ebre	16,8	3	42	1	35	0,39	0,14
Montsia	16,4	3	52	1	54	0,69	0,24
Priorat	16,1	4	20	2-3	1	0,19	0,01
Maresme	14,9	3	44	1	462	3,45	4,10
Bages	14,8	3	31	2	227	2,29	2,01
Baix Ebre	14,3	4	41	3	53	0,74	0,47
Baix Camp	13,5	5	23	2	95	1,29	0,64
Segria	13,4	4	32	2	208	1,89	1,85
Noguera	12,5	5	54	1	64	0,53	0,56

Comarques	% PSUC en la Comarca	Nº ordre PSUC id.	% CC.OO. en la Com.	Nº ordre CC.OO. id.	Deleg. CC.OO.	% PSUC relació resta Catalunya	% CC.OO. relació resta Catalunya
BAIX EMPOR.	12,4	5	32	2	99	0,97	0,87
ALT CAMP	11,9	5	40	1	25	0,41	0,11
GARRIGUES	11,8	5	29	2	13	0,27	0,11
TERRA ALTA	11,4	4	-	-	-	0,18	----
BERGUEDA	11,2	3	23	2	69	0,49	0,61
GIRONES	10,7	4	23	2	173	1,35	1,53
ANOIA	10,6	3	28	2	148	0,78	1,31
SELVA	10	4	33	2	97	0,76	0,86
OSONA	9	4	25	1	156	0,99	1,38
ALT PENED.	8,8	5	24	2	87	0,54	0,77
RIPOLLES	8,8	5	24	2	43	0,32	0,38
BAIX PENED.	8,5	4	23	2	18	0,23	0,08
ALT URGELL	8,4	4	24	2	10	0,14	0,11
SEGARRA	7,2	5	55	1	17	0,12	0,15
VALL D'ARAN	6,8	4	33	1-2	3	0,03	0,02
PALLARS J.	6,5	5	49	1	23	0,11	0,20
GARROTXA	6,3	5	16	2	47	0,30	0,42
ALT EMPOR.	5,7	5	28	2	43	0,44	0,38
CERDANYA	4,7	5	-	-	-	0,05	----
PA LLARS S.	4,3	5	5	2	1	0,02	0,01
SOLSONES	2,6	5	-	-	-	0,02	----

Font: Elaboració pròpia sobre resultats oficials eleccions autonòmiques i sindicals.

La relació entre vot sindical UGT i vot polític PSC no és pas tan evident. Com hom veure en el quadre núm. 47, no es dona un alt paral·lelisme entre els percentatges obtinguts pel PSC i els d'UGT. Es donen comarques amb un baix percentatge de vots socialistes (Solsonès, Osona, Berguedà, Garrotxa, Selva, Ripollès...) i una àmplia victòria o uns alts percentatges d'UGT. Aquest fenomen pot tenir una explicació coherent, si s'analitza el vot sindical a les comarques amb més elevat percentatge nacionalista (CiU més E.R.C.), en el quadre 48. En les quinze comarques on és més alt el vot nacionalista, UGT guanya en onze, en el 80, i arriba a guanyar en 13 en el 82. CC.OO. només és la primera a l'Alt Camp i Maresme en les dues convocatòries, i passa a segon lloc en el 82 a Osona i La Segarra. En aquestes comarques on domina UGT, a més de la moderació del vot polític, cal afegir un nivell més aviat baix d'industrialització (quadre 45) i un percentatge reduït en la taxa d'atur (quadre 44).

EL VOT SINDICAL A UGT EN LES ELECCIONS SINDICALS DEL 80 EN LES COMARQUES.

Comarques	% PSC en la Comar.	Nº ordre PSC id.	% UGT en la Comar.	Nº ordre UGT id.	Deleg. UGT	% PSC relació resta Catalunya	% UGT relació resta Catalunya
BAIX PENED.	31,9	2	61	1	48	0,71	0,58
GARRAF	29,6	1	40	1	130	1,61	1,58
MONTSIA	27,7	2	19	2	20	0,93	0,24
ALT PENED.	26,9	2	24	1	88	1,39	1,07
VALL D'ARAN	26,5	3	33	1-2	3	0,11	0,03
ANOIA	26,3	2	35	1	184	1,63	2,23
BAIX LLOBR.	25,6	2	19	2	447	8,95	5,42
BARCELONES	23,6	2	25	2	3.545	44,82	43,11
SEGRIA	23,3	1	33	1	218	2,75	2,65
ALT EMPORDA	22,9	2	43	1	66	1,46	0,80
VALLES OR.	22,5	2	16	2	226	3,50	2,74
VALLES OCC.	22,4	3	18	2	631	9,74	7,67
BAGES	21,1	2	37	1	273	2,74	3,31
BAIX CAMP	20,4	2	17	3	69	1,64	0,84
GIRONES	20,3	2	36	1	271	2,16	3,29
MARÉSME	20,2	2	22	2	237	3,91	2,88
TARRAGONES	20,2	2	17	2	125	2,02	1,52
GARRIGUES	20,1	2	44	1	20	0,39	0,24
BAIX EMPORDA	19,1	2	51	1	155	1,26	1,88
ALT URGELL	19,0	3	33	1	14	0,27	0,17
BAIX EBRE	18,8	2	16	3	15	0,86	0,25
RIPOLLES	18,8	2	53	1	91	0,56	1,11
PALLARS SOB.	18,2	4	52	1	11	0,08	0,13
SELVA	18,1	2	34	1	99	1,16	1,20
ALT CAMP	18,1	2	17	2	11	0,52	0,13

Comarques	% PSC en 1a Comar.	Nº ordre PSC id.	% UGT en 1a Comar.	Nº ordre UGT id.	Deleg. UGT	% PSC rela- ció resta Catalunya	% UGT rela- ció resta Catalunya
Priorat	16,9	3	40	1	2	0,16	0,02
Pallars J.	16,8	3	40	2	19	0,24	0,23
RIBERA EBRE	16,5	4	18	2	15	0,32	0,18
MOGUERA	15,9	3	17	2	21	0,56	0,25
GARROTXA	15,8	3	41	1	120	0,64	1,45
URGELL	15,8	3	46	1	44	0,45	0,53
CONCA BARB.	14,2	4	5	2	3	0,21	0,04
BERGUEDA	12,8	2	33	1	98	0,47	1,19
OSONA	11,9	3	24	2	148	1,10	1,79
SEGARRA	7,2	4	22	2	7	0,10	0,08
SOLSONES	7,1	3	90	1	29	0,06	0,35
CERDANYA	16,5	3	-	-	-	0,16	----
TERRA ALTA	13,2	3	-	-	-	0,16	----

Font: Elaboració pròpia sobre resultats oficials eleccions autonòmiques i sindicals.

QUADRE NUM. 42 : COMPARACIO ENTRE EL VOT POLITIC A CONVERGENCIA I UNJO I A ESQUERRA REPUBLICANA EN LES ELECCIONS AUTONOMIQUES DE 1980 I EL VOT SINDICAL EN LES ELECCIONS SINDICALS DE 1980.

Comarques	% vots C1U-ERC	Central 1ª 1980	Central 1ª 1982
OSONA	57,1	CC.00.	UGT
SOLSONES	54,1	UGT	UGT
GARROTXA	52,5	UGT	UGT
SEGARRA	52,4	CC.00.	UGT
BERGUEDA	52	UGT	UGT
SELVA	50,7	UGT	UGT
URGELL	50,6	UGT	UGT
PALLARS S.	50,1	UGT	UGT
RIPOLLES	49,6	UGT	UGT
ALT CAMP	48,1	CC.00.	CC.00.
GIRONES	47,1	UGT	UGT
BAIX EMP.	46,5	UGT	UGT
CERDANYA	46,4	---	UGT
ANOIA	45,5	UGT	UGT
MARESME	45,1	CC.00.	CC.00.
BAGES	44,9	UGT	UGT
PALLARS J.	44,4	CC.00.	UGT
ALT URGELL	43,4	UGT	UGT
ALT PENEDES	43,3	UGT	CC.00.
ALT EMPORDA	42,9	UGT	CC.00.
CONCA BARB.	42,2	CC.00.	CC.00.
BAIX CAMP	41,2	USO	CC.00.
NOGUERA	41,1	CC.00.	CC.00.
VALLES OR.	40,6	CC.00.	CC.00.
BAIX PENEDES	39,8	UGT	CC.00.
GARRIGUES	39,5	UGT	UGT
BARCELONES	34	CC.00.	CC.00.
SEGRIA	33,9	UGT	UGT
TARRAGONES	33,1	CC.00.	CC.00.
VALLES OCC.	33	CC.00.	CC.00.
RIBERA EBRE	32,5	CC.00.	CC.00.
VALL D'ARAN	32,5	CC.00.-UGT	CC.00.
PRIORAT	31,7	UGT	---
GARRAF	30,9	UGT	UGT
TERRA ALTA	24,6	USO	---
BAIX LLOBR.	24,2	CC.00.	CC.00.
BAIX EBRE	22,9	USO	CC.00.
MONTSIA	17,7	CC.00.	CC.00.

Font: Elaboració pròpia sobre resultats oficials eleccions autonòmiques i sindicals.

CAPITOL VII

ENTRE LA UTOPIA I EL PRAGMATISME

En aquestes conclusions, que forçosament han de prendre un caràcter provisional i temptatiu, cal reprendre el fil de les explicacions insinuades en el capítol introductori. Tal com es deia, els treballadors al llarg de la seva història viuen tensionats pels dos extrems d'una mateixa corda. En una punta, en els moments de debilitat, de gran repressió, de crisi econòmica accelerada, la reclusió sobre si mateixos, la defensa de la dimensió individual, l'escepticisme envers el món exterior. En l'altra punta, en els moments de força numèrica i capacitat organitzativa, d'expansió econòmica, de ruptura de les institucions coercitives, l'obertura vers els altres, la solidaritat col·lectiva, la creació i lluita per projectes de transformació social. En el primer cap de la corda, la veu i el vot es deleguen difícilment, les intervencions exteriors se suporten passivament, internament se les ridiculitza. En el segon cap, la participació es torna activa, la dinàmica de la representació deixa de fer por i hom troba mil sistemes de controlar el poder.

Aquest procés que no és ni progressiu ni linial, incideix clarament sobre les actituds i la concepció dels treballadors respecte a les eleccions sindicals.

En el primer cas, aquestes són vistes amb indiferència, amb apatia, a vegades com un joc inútil al qual s'ha de jugar per imperatius legals, a vegades com una trampa en què hom ha de deixar-hi atrapar el mínim del que és. En el segon cas, les eleccions són viscudes com un moment d'avaluació de la dinàmica social, de contrastació de les oposicions reals, d'eclosió de la consciència col·lectiva.

Sobre aquesta alternativa s'han edificat una gran quantitat de discursos. Els uns per insistir en el caràcter trampós de qualse-

vol escomesa electoral, els altres per ressaltar-ne la necessitat objectiva, els de més enllà per posar l'accent sobre els aspectes cohesionadors, els de més ençà per palesar les dimensions de conflicte intern. Burocràcia, manipulació, exacerbació individualista o de clan podrien ésser els conceptes sintetitzadors del discurs que posa de relleu les conseqüències negatives. Democràcia, transparència, pedagogia i creació col·lectiva serien les idees antònimes d'aquest possible debat.

Però, i els treballadors? Aquests es mouen entre la utopia i el pragmatisme.

L'anàlisi de les eleccions sindicals a Catalunya de 1.944 a 1.982 permet aplicar aquestes consideracions generals.

En efecte, en els anys quaranta, després de la desfeta de la guerra civil, en plena economia de supervivència física amb les presons plenes i el país buit d'esperances, els treballadors o bé són indiferents a les propostes electorals o bé dipositen la papereta per obligació. A vegades, fins i tot, l'abstencionisme és un luxe que hom no pot permetre's.

En la dècada dels cinquanta, la indiferència es torna, en certs casos, ironia, la qual ja pressuposa una certa agressivitat. ¿Què voldria dir, sinó, votar a la popular "Mula Francis", un burro que parlava? Quin símbol més ben trobat! Un animal al que s'adjudica una intel·ligència que no té i que retorna el discurs als homes. Un altaveu parlant. ¿Què eren en molts casos els "jurados y enlaces" elegits, sinó l'aquiescència sistemàtica al règim franquista, "l'ensabonament" a l'empresariat. En altres, no molts, són elegits treballadors de "bona fe", que pensen que així defensaran els seus companys. Alguns es decepcionen aviat, però d'aquesta decepció en pot sortir una consciència crítica, altres continuen malgrat els obstacles, uns pocs es passen de la ratlla i són represaliats.

L'any 58 la llei de Convenis Col·lectius omple de contingut la

institució dels jurats per a la que se celebren les eleccions. A poc a poc, a passos comptats, es va prenent consciència d'aquesta modificació. Pragmàticament se la posa a prova i es verifiquen els nous marges que ofereix, amb relativa independència de la significació general del paper del verticalisme o del discurs ideològic-polític de les organitzacions clandestines (OSO, FLP, CNT, etc.) de l'interior o de l'exterior (UGT, Republicans històrics, etc.). I es comprova que en certs casos serveix, que és útil presentar-se per defensar els companys, aconseguir unes millores econòmiques; que això permet coordinar-se i conèixer altres treballadors que pensen i lluiten pel mateix. Ja no es tracta de fer d'altaveu parlant, sinó d'invertir el procés. I aquesta és la història fins 1966. Història desenvolupada i auspiciada per CC.OO. i USO, organitzacions que es creen i viuen al redós d'aquesta presa de consciència.

En les eleccions de 1966, en ple desenvolupisme econòmic, amb la fortalesa que donen petites i grans victòries obtingudes, en part, gràcies al joc real dels representants obrers, l'avenç és notable. De la indiferència a la participació activa podria resumir aquesta fase. La ironia agressiva només queda i quedarà en la boca dels que viuen allunyats d'aquest itinerari.

Però l'avenç ha estat massa important i la reacció no es fa esperar. Desposessions, empresonaments, multes, acomiadaments inunden el panorama. En el País Basc, on la repressió ha anat més enllà, els treballadors tornen a recloure's i no es presenten en les eleccions de 1971. En la resta de l'Estat: avenços i retrocessos. S'està paint, s'està assimilant la lliçó i posant en pràctica nous mètodes.

Amb la lliçó ben apresada i renovades les forces, les eleccions de 1975 no ofereixen gaires dubtes. Cal anar a l'assalt definitiu. Cal engrandir tant les esclertes que la caserna no es pugui reconstruir. La victòria és un fet i les operacions per a reconstituir el sindicat vertical fracassen. En 1978, sota l'onada eufòrica de

tres anys abans i dels esdeveniments ocorreguts, no fan falta pressions perquè es presentin candidats. És més, les eleccions són viscudes en molts llocs com nuclis incipients d'un poder que es constitueix i que va més enllà de la fàbrica i l'empresa. Sovint són arrencades de les mans dels poders constituïts. La tensió utòpica es fa present. Qui parla de burocràcia i de trampa? El cicle obert l'any 1966 es tanca ací.

Tanmateix l'any 1980, i el procés es reafirma i s'amplia en 1982, la crisi econòmica retalla la possibilitat de l'acció sindical per baix, a nivell d'empresa. Per dalt, els sindicats han entrat en la línia de la concertació, dels pactes que es firmen per part de les cimeres organitzatives sense que hi hagi hagut debat ni participació. La dinàmica social porta plom a l'ala. L'atur manté els treballadors a la defensiva. Aquests, en veure com es restringeixen els marges d'actuació dels seus representants, tornen momentàniament vers el camí de la indiferència, cada cop és més difícil trobar candidats perquè es presentin a les eleccions. L'abstencionisme augmenta en els dos darrers comicis electorals...

Però tal com s'ha dit i s'ha vist al llarg d'aquest seguiment de les eleccions sindicals a Catalunya de 1944 a 1982, els mers de la història no tenen un sol sentit. El fet que avui^a Catalunya, el riu no baixi ple i fort no vol dir que amb la doble polaritat -pragmatisme i utopia- que tensa la font de les energies obreres no pugui tornar a brollar. Doneu espai als sindicats i creu-ne de nous que facin de la participació real una bandera, articuleu bé les reivindicacions a nivell de fàbrica amb les intervencions generals, apropieu els centres de decisió als llocs on es generen els problemes, ompliu de contingut els canals d'expressió i de representació, i els treballadors tornaran a vibrar en unes eleccions sindicals que se celebrin en aquestes circumstàncies.

Aquí i ara, la cultura política dels treballadors demana unes

noves orientacions. Cal una profundització de l'autonomia palpable pels treballadors, cal que la crisi no estranguli els moviments socials, cal que l'estratègia de les organitzacions no sigui definida ni depengui de centres llunyans i no controlables, cal avançar en la construcció d'un sindicat dels treballadors de Catalunya.